

Temarapport landskapsbilde - KU E18 Dørdal – Grimstad

Dok-F-002

Verdivurdering og konsekvensutredning for tema landskapsbilde

Dokumentinformasjon

Oppdragsnr:	616937
Prosjektfasenr	119103
Oppdragsnavn:	Kommunedelplan for E18 Dørdal – Grimstad
Dokument nr.:	Dok-F-002
Filnavn	Dok-F-002 Landskapsbilde.docx

Revisjonsoversikt

Revisjon	Dato	Revisjon gjelder	Utarbeidet av	Kontrollert av	Godkjent av
00	15.02.19	Foreløpig	M-A. Ekern	R. Bjørneseth	A.Fyksen
01	02.04.19	Planforslag til høring	R. Bjørneseth	M-A. Ekern	A.Fyksen

Forord

Nye Veier har ansvaret for planlegging og utbygging av utvalgte strekninger av E18 i Telemark og Aust-Agder. For strekningene Dørdal – Tvedestrand og Arendal – Grimstad starter planprosessen med kommunedelplan, som skal avklare og fastsette korridor for videre planlegging og utbygging. Asplan Viak og Rambøll er engasjert av Nye Veier for gjennomføringen av planarbeidet. Planleggingen er et prøveprosjekt hvor Nye Veier lager kommunedelplan, det vises til Meld. St. 25 (2014-2015) På rett vei - Reformen i veisektoren. De berørte kommunene har etablert et interkommunalt plansamarbeid etter reglene i plan- og bygningsloven kapittel 9.

I henhold til reglene i plan- og bygningsloven og forskrift om konsekvensutredninger skal det gjennomføres en konsekvensutredning som grunnlag for planbehandlingen.

Konsekvensutredningen er basert på vedtatt planprogram for E18 Dørdal – Grimstad, datert 23.01.2019.

Utredningsarbeidet har pågått i perioden mai 2018 til mars 2019. I forbindelse med høring og offentlig ettersyn av planprogrammet har det vært åpne møter i alle berørte kommuner og kommunepolitikerne har blitt holdt løpende orientert om arbeidet.

Fagrapporten Landskapsbilde er en av fem ikke-prissatte fagrapporter. Den er utarbeidet av landskapsarkitektene MNLA Mari-Ann Thorsen Ekern og Ruth Hauge Bjørneseth fra Asplan Viak. Ane Fyksen fra Asplan Viak har vært disiplinleder for ikke-prissatte temaer.

Prosjektleder for Nye Veier har vært Solfrid Førland. Rådgivergruppa har vært ledet av oppdragsleder Kristi K. Galleberg fra Asplan Viak og assisterende oppdragsleder Elisabeth O. Herstad fra Rambøll.

Arendal/Seattle, 2.april 2019

INNHOLD

1	SAMMENDRAG LANDSKAPSBILDE	6
1.1	BAKGRUNN OG MÅL FOR PROSJEKTET	6
1.2	VEISTANDARD OG UTFORMING	7
1.3	EKSEMPELLINJER SOM ER UTREDET	7
1.4	PLANPROGRAMMET – KRAV OG OPPFØLGING	9
1.5	METODE OG FORUTSETNINGER	10
1.6	KONSEKVENNS DELSTREKNINGEN DØRDAL – TVEDESTRAND	10
1.7	KONSEKVENNS DELSTREKNINGEN ARENDAL – GRIMSTAD	14
1.8	SKADEREDUSERENDE TILTAK	16
1.9	MILJØOPPFØLGING OG FØRINGER FOR REGULERINGSPLAN	17
2	INNLEDNING	18
2.1	BAKGRUNN FOR TILTAKET	18
2.2	TILTAKSBESKRIVELSE	19
2.3	EKSEMPELLINJER SOM ER UTREDET	23
2.4	REFERANSEALTERNATIVET	32
2.5	KRAV OG RETNINGSLINJER	32
2.6	AVGRENSING AV FAGOMRÅDET	32
3	METODE	34
3.1	REGISTRERINGSKATEGORIER FAGTEMA LANDSKAPSBILDE	35
3.2	VERDIKRITERIER FAGTEMA LANDSKAPSBILDE	36
3.3	PÅVIRKNINGSFAKTORER FAGTEMA LANDSKAPSBILDE	37
4	OVERORDNETE TREKK	38
4.1	GENERELL BESKRIVELSE	38
4.2	OVERORDNET BESKRIVELSE DØRDAL - TVEDESTRAND	38
4.3	OVERORDNET BESKRIVELSE ARENDAL - GRIMSTAD	39
4.4	INFLUENSOMRÅDE OG PLANOMRÅDE	39
5	VERDIVURDERING AV DELOMRÅDER	40
5.1	KUNNSKAPSGRUNNLAG	40
5.2	REGISTRERINGER	40
5.3	DELOMRÅDER DØRDAL – TVEDESTRAND	40
5.4	DELOMRÅDER ARENDAL – GRIMSTAD	42
5.5	VERDIKART DØRDAL – TVEDESTRAND	44
5.6	VERDIVURDERINGER DØRDAL – TVEDESTRAND	46
5.7	VERDIKART FOR ARENDAL – GRIMSTAD	59
5.8	VERDIVURDERINGER DELSTREKNING ARENDAL – GRIMSTAD	60
6	PÅVIRKNING OG KONSEKVENNS	70
6.1	EKSEMPELLINJER SOM ER UTREDET	70
6.2	DØRDAL – TVEDESTRAND	70
6.3	PÅVIRKNING OG KONSEKVENNS DØRDAL – TVEDESTRAND	71
6.4	DELSTREKNING ARENDAL – GRIMSTAD	115
6.5	PÅVIRKNING OG KONSEKVENNS ARENDAL – GRIMSTAD	116
6.6	PÅVIRKNING OG KONSEKVENNS KRYSSLØSNINGER	155
7	SAMLET KONSEKVENNSUTREDNING	157
7.1	SAMMENSTILLING AV KONSEKVENNS FOR DELSTREKNING DØRDAL – TVEDESTRAND	157
7.2	SAMMENSTILLING AV KONSEKVENNS FOR DELSTREKNING ARENDAL - GRIMSTAD	160

7.3	NASJONALE MÅL	162
7.4	OPPFØLGING AV PLANPROGRAM.....	163
7.5	USIKKERHET	163
7.6	KONSEKVENSER I ANLEGGSPERIODEN	164
7.7	SKADEREDUSERENDE TILTAK.....	165
8	MÅLOPPNÅELSE.....	168
8.1	MÅLOPPNÅELSE LANDSKAPSBILDE	168
9	MILJØOPPFØLGING.....	168
9.1	VIDERE ARBEID	168
9.2	ESTETISK OPPFØLGINGSPLAN	168
10	KILDER.....	170

1 Sammendrag LANDSKAPSBILDE

1.1 Bakgrunn og mål for prosjektet

Regjeringen har gjennom Meld. St. 25 (2014-2015) vedtatt å etablere et utbyggingsselskap for vei. Med bakgrunn i dette ble Nye Veier AS etablert.

E18 fra Langangen til Grimstad er en del av porteføljen til Nye Veier AS.

Planen omfatter strekningene Dørdal – Tvedestrand og Arendal – Grimstad og er et prosjekt der Nye Veier utarbeider kommunedelplan.

Formålet med planarbeidet er å sørge for at nødvendige juridiske arealavklaringer er på plass slik at det kan bygges en firefelts motorvei mellom Dørdal og Grimstad. Prosjektet er delt i to parseller, E18 Dørdal – Tvedestrand og E18 Arendal – Grimstad. Mellom disse to parsellene ligger E18 Tvedestrand – Arendal, som er under utbygging.

Figur 1-1: Dagens E18 er markert med rødt i oversiktskartet. Strekningene Dørdal-Tvedestrand og Arendal-Grimstad inngår i planarbeidet.

Kommunedelplanen er en overordnet plan. Hensikten med planen er å få fastsatt et båndlagt område i en korridor som kan gi et samfunnsmessig lønnsomt veiprojekt og fastsette rammer for utarbeidelse av reguleringsplan. Videre detaljering til en konkret veilinje/trasé for E18 Dørdal – Grimstad vil skje i arbeidet med reguleringsplanen.

Prosjektet skal oppnå følgende samfunns mål:

1. Planprosjekt E18 Dørdal-Grimstad skal bidra til at de sektorpolitiske målene i NTP 2018-29 nås.
2. Planprosjekt E18 Dørdal – Grimstad skal skape et transportsystem som er sikkert og fremmer verdiskaping i regionen ved å binde sammen bo- og arbeidsmarkedet.
3. Planprosjekt E18 Dørdal – Grimstad skal legge til rette for at det nye transportsystemet for strekningen E18 Dørdal – Grimstad blir samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Berørte kommuner er organisert i et interkommunalt plansamarbeid. I Styret sitter ordførerne fra de berørte kommunene. Arendal er representert ved varaordfører. I Plankoordineringsgruppa sitter representanter fra administrasjonen i kommunene. I tillegg møter representanter fra berørte statlige og regionale myndigheter. Det interkommunale plansamarbeidet har ansatt en egen koordinator som fungerer som sekretær og administrator for plansamarbeidet.

Oppstart av planarbeidet ble varslet 15.05.2018, og planprogrammet ble fastsatt 23.01.2019.

1.2 Veistandard og utforming

Det skal planlegges for firefelts motorvei som muliggjør hastighet opptil 130 km/t. Høyeste tillatte hastighet i Norge er 110 km/t, men det er ønskelig å legge til rette for en framtidig økning av fartsgrensen.

Eksempellinjer for ny vei er tegnet ut med veigeometri som muliggjør hastighet opptil 130 km/t. Veigeometrien er i utgangspunktet bestemt gjennom gjeldende vegnormaler. For utforming av veier med hastighet over 110 km/t finnes det ikke krav til veigeometri i norske vegnormaler. Veigeometrien er derfor beregnet ut ifra kjente størrelser som fart, friksjon, fartstillegg og sikkerhetsfaktorer. I tillegg er det sett på veigeometri fra naboland som har tillatt hastighet på 130 km/t.

Veiklasse H3nv med asfaltert veibredde på 21,5 m er lagt til grunn for utredningene.

Når hastigheten på veien skal økes fra 110 km/t til 130 km/t, er det litt andre krav til utforming av veien. Dette er i hovedsak økt veibredde, krav til stoppsikten øker, som igjen fører til slakere stigningsforhold og slakere kurver. Det båndlagte området ivaretar muligheten for å gjøre disse tilpassingene i reguleringsplanfasen.

Figur 1-2 Tverrprofil veiklasse H3nv

1.3 Eksempellinjer som er utredet

Underveis i planarbeidet har det vært arbeidet med å finne de beste eksempellinjene som skal konsekvensutredes. Noen alternativer er forkastet før full konsekvensutredning er gjennomført. Disse er vurdert til å medføre så store og åpenbare ulemper for trafikkmessige

hensyn og miljøverdier at det ikke er hensiktsmessig å gjøre full konsekvensutredning for disse. Ulempene er blant annet at alternativene får en dårligere utforming enn andre alternativer, at de berører delområder med stor verdi, de har høy kostnad, de er vanskelige å bygge og liknende.

Innenfor parsellene Dørdal-Tvedestrand og Arendal-Grimstad er det konsekvensutredet en rekke eksempellinjer. Totalt er det 13 eksempellinjer som kan kombineres til 268 ulike kombinasjonslinjer. For å kunne navngi og skille disse linjene fra hverandre og synliggjøre konsekvensene på en god måte, er parsellene delt inn i delstrekninger.

Figur 1-3: Kart over parsell Dørdal - Tvedestrand med inndeling i delstrekninger og eksempellinjer. Parsellen Dørdal – Tvedestrand er delt inn i 5 kortere delstrekninger.

Figur 1-4: kart over parsell Arendal – Grimstad med inndeling i delstrekninger og eksempellinjer. Parsell Arendal – Grimstad er delt inn i 3 kortere delstrekninger.

1.4 Planprogrammet – krav og oppfølging

Konsekvenser utredes i henhold til planprogram fastsatt av det interkommunale planstyret 23.02.2019.

Planprogrammet stiller utredningskrav for tema Landskapsbilde. Følgende skal inngå i vurderingen av tiltakets konsekvenser:

- Kartlegging av verdier knyttet til landskapsbilde i planområde og influensområde
- Helikopterbefaring av planområdet og supplerende feltbefaringer
- Landskapsanalyse med inndeling delområder og verdivurdering av delområdene
- Delområdene registreres i GIS-basert samarbeidsportal
- Temakart som viser delområdene med verdi
- Vurdering av tiltakets påvirkning og konsekvens for landskapsbildet med utgangspunkt i beskrivelser og prosjekterte veilinjier i 3D
- Fagrapporten vil vise visualiseringer fra 3D-modellene. Det fokuseres på prinsippillustrasjoner som viser ulike mulige situasjoner som påvirker landskapsbildet.
- Tiltakets påvirkning på de ulike delområdene vurderes og gir en konsekvens som sammenstilles og beskrives for hvert alternativ.
- Skadereduserende tiltak av betydning for landskapsbilde vil bli beskrevet.
- Nye Veiers estetiske veileder og Statens vegvesens rapport «Vegen i landskapet» legges til grunn ved vurdering av formingsprinsipper.

Det vil i konsekvensvurderingen være usikkerhet knyttet til veianleggets endelige plassering og utforming, da vi er i en kommunedelplanfase. Justeringer under videre prosjektering av veianlegget kan ha avgjørende betydning for hvor store konsekvensene for landskapsbildet vil være. Konsekvensutredningen vil identifisere muligheter og utfordringer som kan gi

grunnlag for en estetisk oppfølgingsplan. En slik oppfølgingsplan følger de neste fasene og gir føringer for tiltakets utforming og videre prosjektering av veianlegget.

1.5 Metode og forutsetninger

Konsekvensutredningen er utarbeidet etter metoden i Håndbok V712 Konsekvensanalyser som også danner metodegrunnlag for det fastsatte planprogrammet.

Metoden i Håndbok V712 Konsekvensanalyser består av flere trinn. I første trinn utføres verdivurderinger som gjelder hvor stor betydning et område har i et nasjonalt perspektiv. Deretter utføres en fagspesifikk vurdering av hvordan det samme området påvirkes som følge av det planlagte tiltaket; ny E18. Påvirkning vurderes i forhold til referansealternativet.

Til slutt sammenstilles verdi og påvirkning og konsekvensen er resultatet av en vurdering av om ny E18 vil medføre bedring eller forringelse i et område.

Det gjøres oppmerksom på at tiltakets påvirkning er beskrevet og vurdert på bakgrunn av eksempellinjer, mens det i kommunedelplanen vil bli vedtatt korridorer for veien. I reguleringsplanen, som er neste planfase, vil veilinjene bli ytterligere optimalisert og justert innenfor den korridoren kommunedelplanen har avsatt til veiformålet.

1.6 Konsekvens delstrekningen Dørdal – Tvedestrand

Tabell 1 Sammenstilling av konsekvens, strekning 1: Dørdal- Grøtvann

STREKNING 1: DØRDAL - GRØTVANN							
ID	Delområde/ navn	Ref- alt	A	B			
DT01	Dørdal	0	-	-			
DT02	Bakkevann	0	--	-			
DT03	Skogsheiene Bamble- Kragerø	0	-	-			
DT04	Hullvann	0	0	0			
DT05	Tisjø- Tyvann	0	-	-			
DT06	Farsjø-Våsjø	0	0	0			
DT07	E18 Gjerdemyra - Tangen	0	0	0			
DT08	Grøtvann	0	0	0			
	Avveining		Kryssing av Bakkevann skiller de to alternativene				
	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		Noe negativ konsekvens	Noe negativ konsekvens			
	Rangering		2	1			
	Forklaring til rangering		Kryssing av Bakkevann i eks. trasé gir mer negativ påvirkning enn 1B	Bedre med trasé sør for Bakkevann			

Tabell 2 Sammenstilling av konsekvens, strekning 2: Grøtvann - Tangen vest

STREKNING 2: GRØTVANN - TANGEN VEST									
ID	Delområde/ navn	Ref- alt	A	B	C	D			
DT05	Tisjø- Tyvann	0	0	0	-	0			
DT07	E18 Gjerdemyra - Tangen	0	-	-	-	0			
DT08	Grøtvann	0	0	0	0	0			
DT09	Tangen	0	0	0	0	0			
DT10	Sannidal kirkested	0	0	-	--	--			
DT11	Fikkjebakke		0	0					
	Avveining		Grad av nærføring til Sannidal kirkested veier tungt. Fordel å legge linja forbi Fikkjebakke. Nærføring til tettstedsbebyggelse trekker ned.						
	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		ubetydelig	Noe negativ	Middels negativ	Middels negativ			
	Rangering		1	2	4	3			
	Forklaring til rangering		Går gjennom Fikkjebakke. Unngår Sannidal kirke. Lengst unna Tangen	Nærmere Tangen enn 2A	Går nærmest Sannidal kirke og tettstedet.	Nærføring Sannidal kirke og mer fjernvirkning enn til Tangen alt2B			

Tabell 3 Sammenstilling av konsekvens, strekning 3: Tangen vest - Skorstøl

STREKNING 3: TANGEN VEST - SKORSTØL								
ID	Delområde/ navn	Ref- alt	A	B	C			
DT12	Østerholtheia	0	-	-	-			
DT13	Slettefjell- Sunde	0	-	-				
DT14	Holtemarka	0			--			
DT15	Sunde - Holte	0	--	--				
DT16	Holtefjorden	0	0	-				
DT17	Eikeland- Vasstøvannet	0			---			
DT18	Eikelands verk	0			--			
DT19	Svart	0			--			
DT20	Fiane	0			-			
DT21	Brokelandsheia	0	-	-				
DT22	Sunde bru - Savannet	0	-	-				
DT23	Skorstøl	0						
	Avveining		Sunde-Holte og Holtefjorden		Eikelands verk og tilliggende delområder			
	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		Noe negativ	Noe negativ	Stor negativ konsekvens			

	Rangering		1	2	3			
	Forklaring til rangering		Rangering forutsetter lang bru over kulturlandskap Holte	Noe mer urørt terreng enn 3A. Nærføring til Holtefjorden	Inngrep i jomfruelig mark. Nær- og fjernvirkning til Eikelandsverk			

Tabell 4 Sammenstilling av konsekvens, strekning 4: Skorstøl - Lindland

STREKNING 4: SKORSTØL - LINDLAND											
ID	Delområde/ navn	Ref alt	A	B	C	D	E	F	G	H	I
DT22	Sunde bru-Savannet	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
DT24	Molandsvann-Mjåvann	0	0	--	--	-	0		0	-	
DT25	Søndeledfjorden	0						0			0
DT26	Moland	0			0	0			0		
DT27	Akland-Lindland	0			--	--	0	--	0	--	--
	Avveining		Kryssing av Molandsvann-Mjåvann. Fordel å følge dagens E18		Påvirkning på Akland-Lindland veier tyngst. Fordel å følge dagens E18, og å legge veien forbi Moland næringsområde. Kryssing av Molandsvann-Mjåvann						
	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		Noe negativ	Middels negativ	Middels negativ	Middels negativ	Noe negativ	Middels negativ	ubetydelig	Middels negativ	Middels negativ
	Rangering		2	4	9	7	3	6	1	8	5
	Forklaring til rangering		Mye urørt mark men ikke så stor verdi	Kryssing av vannet trekker ned	Berører både DT24 og DT27	Negativ forbi Akland-Lindland	Mye jomfruelig mark, men ikke så stor verdi	Mulig berøring Søndeled	Følger eks E18 i størst grad	Verst for Akland-Lindland	Mulig berøring Søndeled

Tabell 5 Sammenstilling av konsekvens, strekning 5: Lindland - Tvedestrand

STREKNING 5: LINDLAND - TVEDESTRAND								
ID	Delområde/ navn	Ref- alt	A	B	C	D	E	
DT27	Akland-Lindland	0			-	--	-	
DT28	Timmeråsen- Lundeheiene	0	-	-	--	-	-	
DT29	Songevannet	0				0	0	
DT30	Lunde	0	-	-	-	-	-	
DT31	Skjerkholdalen	0	-	--	--	---	---	
DT32	Føykåsen	0	-	-	0	0	0	
	Avveining		Stor påvirkning kryssing v/Lunde, men lik for alle linjer. Skjerkholdalen veier tungt, deretter kommer Akland-Lindland					
	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		Noe negativ	Middels negativ	Middels negativ	Stor negativ	Stor negativ	
	Rangering		1	2	3	5	4	
	Forklaring til rangering		Minst negativ påvirkning	Mer negativ påvirkning forbi Skjerkholdalen enn A	Kryssing av landskapsrom ved Åsvannet	Kryssing av Åsvannet verre enn C. Større neg. v/ Lindland enn E	Kryssing av Åsvannet	

Tabell 6 Strekninger med høyest rangering for delstrekning Dørdal – Tvedestrand

TEMA LANDSKAPSBILDE		
Strekning nr.	Strekning navn	Eks. linje
Strekning 1	Dørdal - Grøtvann	B
Strekning 2	Grøtvann - Tangen vest	A
Strekning 3	Tangen vest - Skorstøl	A
Strekning 4	Skorstøl - Lindland	G (A)
Strekning 5:	Lindland – Tvedestrand	A
Forklaring: Kombinasjonen med G er ikke mulig da denne forutsetter østre korridor. Derfor vil eksempllinje A være beste løsning for strekning 4, da denne er rangert som nr. 2.		

1.7 Konsekvens delstrekningen Arendal – Grimstad

Tabell 7 Sammenstilling av konsekvens, strekning 21: Arendal – Asdal

STREKNING 21: ARENDAL - ASDAL							
ID	Delområde/ navn	Ref- alt	A	B			
AG01	Harebakken	0	0	0			
AG02	Myraskogen	0	--	--			
AG03	Arendal kirkegård	0	---	---			
AG04	Myrene	0	--	0			
AG05	Heidalen	0	--	-			
AG06	Åsbieskogen	0	0	0			
AG07	Stoa	0	0	0			
AG08	Sørsvann	0	-	-			
	Avveining		Påvirkning på Arendal kirkegård er avgjørende. Her er mange delområder med lavere verdi				
	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		Middels negativ	Noe negativ			
	Rangering		2	1			
	Forklaring til rangering		Ny og eks E18 parallelt gir større negativ påvirkning på kirkegården enn B	Minst forventet påvirkning på Arendal kirkegård			

Tabell 8 Sammenstilling av konsekvens, strekning 22: Asdal – Temse

STREKNING 22: ASDAL - TEMSE						
ID	Delområde/ navn	Ref- alt	A	B	C	
AG08	Sørsvann	0	-	-	-	
AG09	Bjorbekk	0	-	-	-	
AG10	Kringlemyr	0	--	-	-	
AG11	Asdal-Rannekleiv	0	-	-	-	
AG12	Gjennestad	0	--	-	-	
AG13	Nidelva	0	---	--	---	
AG14	Øyestad kirke	0	-			
AG15	Rykene tettsted	0	0	0	0	
AG16	Nedenes	0	0	0	0	
AG17	Tingstveit	0			0	
AG18	Tingstveitåsen	0		-	-	
AG19	Esketveit	0		--	0	
AG20	Åsene	0	--	--		
AG21	Temse	0	--	-	-	
AG22	Lundeheia-Fjæreheia	0	--	--		
AG23	Feviksmarka	0			--	
AG24	Kleppekjær	0			--	

	Avveining		AG13 Nidelva og AG21 Temse er de viktigste delområdene					
	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		Middels negativ	Middels negativ	Noe negativ			
	Rangering		3	2	1			
	Forklaring til rangering		Verst kryssing av Nidelva og nærføring til Øyestad	Bedre kryssing av Nidelva enn A og mer skjermet mot Nidelva	Følger eks E18 trasé i størst grad, minst inngrep			

Tabell 9 Sammenstilling av konsekvens, strekning 22: Asdal – Temse

STREKNING 23: TEMSE - GRIMSTAD								
ID	Delområde/ navn	Ref- alt	A	B	C	D	E	F
AG21	Temse	0	---		---		-	-
AG22	Lundeheia- Fjæreheia	0	-	--	-	--	0	0
AG25	Vik	0	0		0		-	-
AG26	Holletjenn	0		--	--	0		
AG27	Sæveli	0				--	-	-
AG28	Raet	0		--	0	--	--	--
AG29	Fjære kirke	0		--	--	-	-	-
AG30	Trollaheia	0		--	--			
AG31	Fjære	0				--	--	--
AG32	Dømmesmoen	0		---				
AG33	Bieheia-Ugland	0				0	0	-
AG34	Fladefjell-Grøm	0						-
AG35	Grimstad kirkegård	0	-	-	-			-
AG36	Frivoll-Rore hageby	0	--	--	--	-	-	-
AG37	Øygardskryset-Bergemoen	0	0	0	0	0	0	0
	Avveining		Dømmesmoen veier tyngst sammen med kulturlandskapet ved Temse. Tunnel påvirker landskapsbildet lite.			Tunnel påvirker landskapsbildet lite. Fordel å bruke eks. E18 trasé.		
	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		Noe negativ konsekvens	Stor negativ konsekvens	Middels negativ konsekvens	Middels negativ konsekvens	Noe negativ konsekvens	Noe negativ konsekvens
	Rangering		1	6	5	4	2	3
	Forklaring til rangering		Lang tunnel Unngår flest delområder	Dårligst alt. for alle berørte delomr. Lengst dagsone og direkte berøring Dømmesmoen	Inngrep i urørt mark og dagsone nær Dømmesmoen	Inngrep i urørt mark. Nærføring til Fjære kirkested	Følger eks trasé i stor grad. Nærføring til Fjære kirkested, men lang tunnel videre.	Påvirker flest delområder, men går i størst grad langs eks. E18

Tabell 10 Strekninger med høyest rangering for delstrekning Arendal -Grimstad

TEMA LANDSKAPSBILDE		
Strekning nr.	Strekning navn	Eks. linje
Strekning 21	Arendal - Asdal	B
Strekning 22	Arendal - Temse	C
Strekning 23	Temse – Grimstad	A
Forklaring: Kombinasjonen følger i stor grad eksisterende trasé og går i lang tunnel siste delstrekning gir minst negative konsekvenser for landskapsbildet		

1.8 Skadereduserende tiltak

Justering av linjeføring: En videre optimalisering av veilinja kan minimalisere terrenginngrepene og redusere negative virkninger på landskapsbildet. Justering av linjeføringen vil redusere situasjoner der veianlegget får uheldig fokus i landskapsbildet. Forankring i terreng, vegetasjon, bebyggelsesmønster gir god terrengtilpasning, samt å holde avstand til elver, vann, bekker, minimere terrenginngrep og ikke dominere i skala.

Terrenginngrep: Særlig fjellskjæring og –sprenging gir irreversible inngrep som kan skape sår i landskapet og virke skjæmmende. I tillegg kan store/bratte fyllinger være vanskelig å revegetere og gi dominerende effekt på omkringliggende områder. Fyllinger i vann og strandsoner bør unngås, også av hensyn til landskapsbildet. Avrunding av fyllingsfot og skråninger gir god overgang mot tilliggende terreng.

Tunnel: Å legge veien i tunnel vil kunne skjerme nærområder, spare jomfruelig terreng, redusere terrenginngrep og unngå fysisk og visuell barrierevirkning. Løsmassetunnel krever inngrep langs og til siden for hele linja, men terrenget kan tilbakeføres over tunnelen når den er ferdigstøpt. Både dyrka mark, naturlig vegetasjon, lokalveier og andre anlegg kan da etableres over tunnelen. Lengde, høyde og eksponering av forskjæringer (i fjell) vil være av betydning for landskapsbildet, da det kan skape sår i landskapet. Plassering av veilinja og tunnelpåhugg vil derfor være viktig. Strekningen har stedvis en del nakne bergkoller og fjellskrenter, og fjellskjæringer kan da passe bedre inn enn i mer frodige områder.

Bruer og konstruksjoner: Lengde, høyde, arkitektonisk eller landskapsarkitektonisk utforming, plassering og utforming av brukar samt materialbruk, er faktorer som påvirker landskapsbildet. Det må vurderes for hvert tilfelle om brua skal ha et nedtonet uttrykk som underordner seg landskapet, eller om den skal bli et positivt blikkfang i samspill med omgivelsene. Små bruer og konstruksjoner kan, i motsetning til fyllinger, bidra til å opprettholde naturlige retninger i landskapsbildet.

Vegetasjonsbruk, massehåndtering, revegetering: Tilplanting eller tilsåing av skråninger og fyllinger vil redusere de visuelle virkningene av veianlegget og bidra med tilpassing til omgivelsene. En må ta godt vare på toppdekke for å bevare jordas frøbank. Ved riktig håndtering av massene langs linja, vil jorda tilbakeføres i samme område og vegetasjonen blir reetablert med stedlige arter. Dette bidrar til å innlemme veianlegget i terrenget på en god måte.

Dyrka mark: Reetablering av dyrka mark vil være viktig for berørte kulturlandskap og landskapsverdiene knyttet til disse.

Skogsdrift: Innenfor planområdet er det store arealer hvor det er et potensiale for skogsdrift. En bør vurdere å regulere skogsdriften slik at en sikrer buffersoner langs veien som skjermer eksponering av veien mot f.eks. boligfelt og friluftsområder.

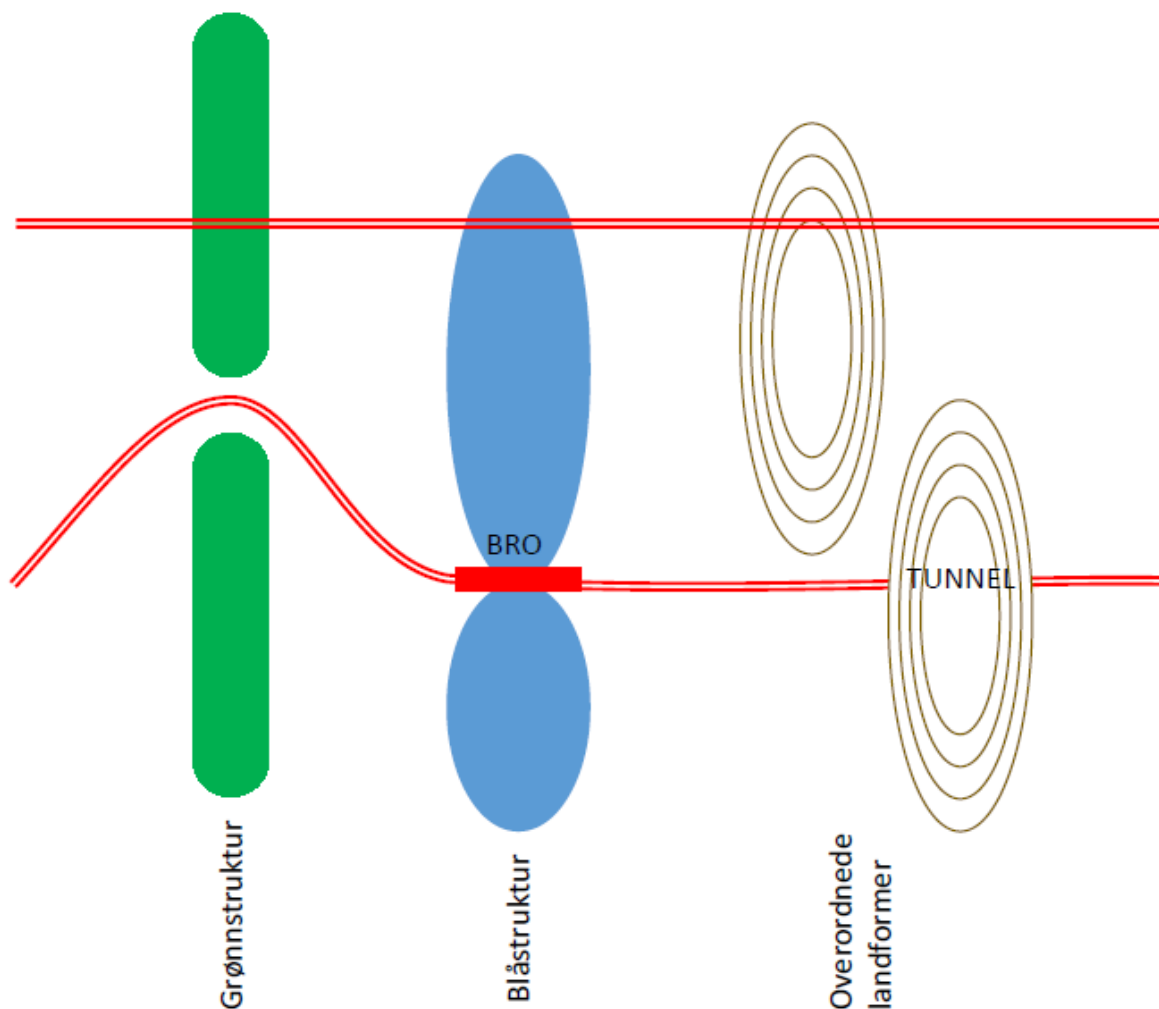
Visuell skjerming: Veianlegget med trafikkens bevegelse kan være forstyrrende for landskapsbildet (i tillegg til støy, som ikke vurderes her). Forbi områder med store landskapsverdier, som kulturmiljøer, kirker og kirkegårder, vil en visuell skjerming redusere de negative konsekvensene for landskapsbildet. Det kan for eksempel være konstruerte skjermer (som også skjermer støy), voller, tilplantete vegetasjonsskermer eller buffersoner av eksisterende vegetasjon.

1.9 Miljøoppfølging og føringer for reguleringsplan

Etter at linjevalg er avgjort vil det være nødvendig med videre miljøoppfølging. Supplerende befaringer og registreringer utføres for vedtatt planområde. Det anbefales å utarbeide en Estetisk oppfølgingsplan som beskrevet i Nye Veiers «Estetisk veiledning». Estetisk oppfølgingsplan beskriver et grunnleggende landskapskonsept for prosjektet, og følger prosjektet i de neste fasene som reguleringsplan og bygging.

Følgende forhold vil være særlig viktig for tema landskapsbilde i det videre arbeidet på reguleringsplannivå:

- Videre optimalisering av veilinje for bedre terrengtilpasning
- Vurdering av kryssplassering og -utforming
- Utstrekning av tunneler og bruer
- Massehåndtering, vegetasjonsbehandling og buffersoner
- Massedeponier plassering, utforming, funksjon, terrengtilpasning
- Anleggsveier, rigg- og driftsområder
- Visuelle skjermingstiltak
- Utforming av overvannshåndtering, rensedammer o.l.

Figur 1-5: Prinsippskisse som viser hvordan veien, i plan, kan passere ulike formasjoner i landskapet. Den nederste linjen viser en veiføring der hensynet til veigeometri er avstemt i forhold til premisser gitt av området selv. (Kilde: Estetisk veileder for Nye Veier)

2 Innledning

2.1 Bakgrunn for tiltaket

Kommunedelplanen med konsekvensutredning gjelder strekningen E18 Dørdal-Grimstad. Nye Veier har ansvar for utbygging av E18 fra Langangen til Grimstad til firefelts motorvei hvor E18 Dørdal – Grimstad inngår.

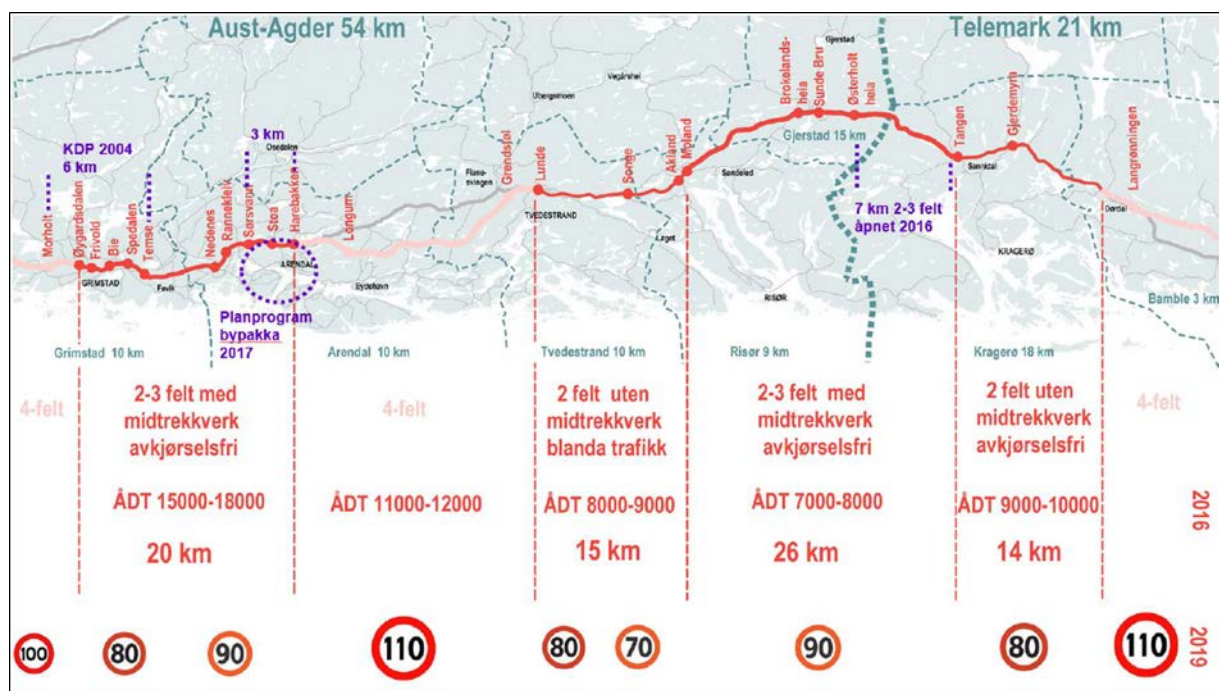
Formålet med ny E18 er å:

- Binde sammen regionene
- Utvikle bo- og arbeidsmarkedet i regionen
- Sikre gode rammebetingelser for næringslivet
- Redusere reisetiden
- Øke trafikksikkerheten

Planleggingen av E18 mellom Dørdal og Grimstad baserer seg på konseptvalgutredningen (KVU) og kvalitetssikring av konseptvalg (KS1) for strekningen E18 Langangen – Grimstad fra 2008/2009. Konseptet med 4-felts motorvei i dagens trase med utbygging når de ulike strekningene ble samfunnsøkonomisk lønnsomme, ble vedtatt av regjeringa i 2010. Samfunnsøkonomisk lønnsomhet legges til grunn for en eventuell utbygging av veianlegget.

2.2 Tiltaksbeskrivelse

Dagens E18 innenfor planområdet ligger i fylkene Telemark og Aust-Agder. Veien går gjennom kommunene Bamble, Kragerø, Gjerstad, Risør, Tvedestrand, Arendal og Grimstad med varierende standard, fartsgrense og trafikkmengder, se figur under.

Figur 2-1:2 Illustrasjon av dagens E18 innenfor planområdet med veistandard og trafikkmengde (trafikkmengde oppgitt for 2016)

Dagens E18 har ikke tilfredsstillende standard på strekningen og planarbeidet skal resultere i en kommunedelplan for en firefelts motorvei.

Kommunedelplanen med konsekvensutredning omfatter de to delstrekningene E18 Dørdal – Tvedestrand og Arendal – Grimstad. Mellom disse er E18 Tvedestrand – Arendal under bygging. Planområdet dekker 8 kommuner – Vegårshei kommer i tillegg til de 7 kommunene dagens E18 går gjennom.

For å finne fram til planområder som oppfyller prosjektmålene på best mulig måte, og for å redusere antall planområder som skal utredes, ble det som en innledning til planprosessen høsten 2018 gjennomført en silingsprosess i prosjektet. For dokumentasjon av silingsprosessen og tilhørende detaljer, se:

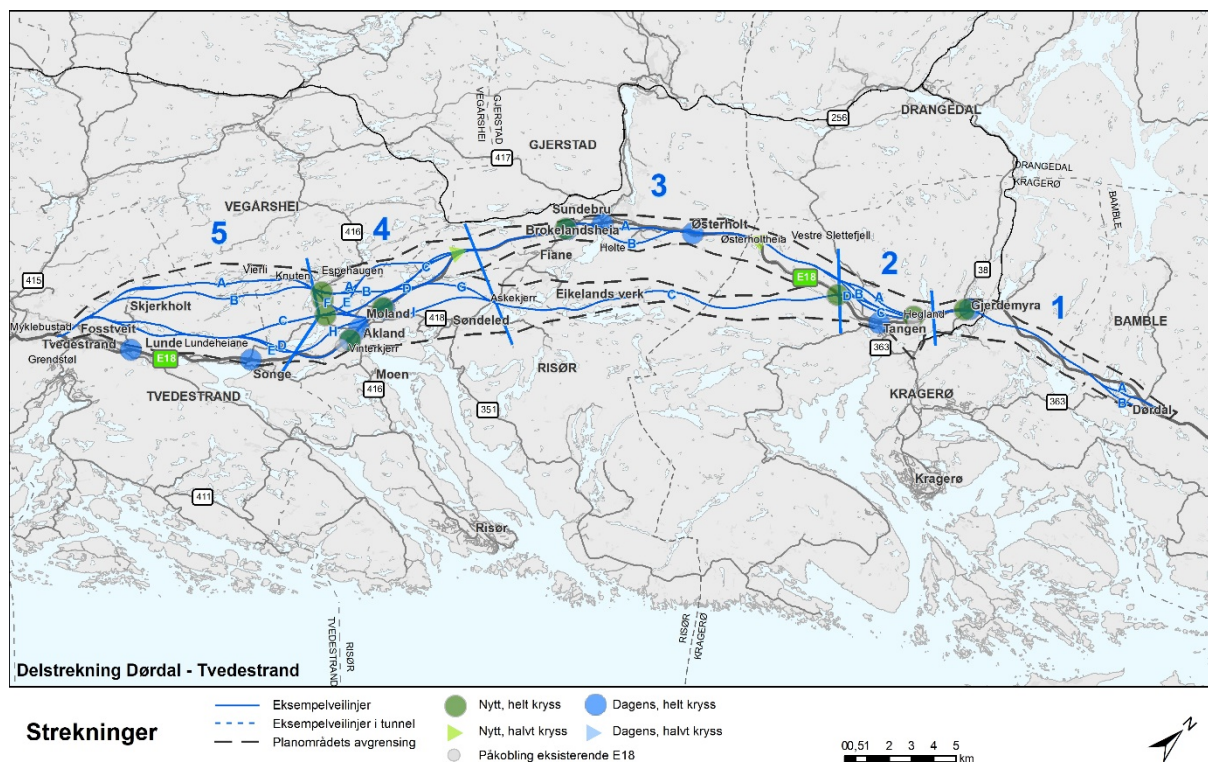
DOK-B002 – E18 Dørdal – Grimstad, Silingsrapport, vedlegg til planprogram, 19.10.2018

DOK-B005 - E18 Dørdal – Grimstad, Utredninger som grunnlag for siling, datert 19.10.2018

Resultatene fra silingsprosessen har dannet grunnlaget for fastsetting av planprogram og det videre arbeidet med konsekvensutredningen. Innenfor planområdet har det vært arbeidet med å justere og optimalisere eksempellinjer som grunnlag for framtidig båndlagt område. For å vurdere ulike kombinasjonsmuligheter av eksempellinjer, er de to delstrekningene delt inn i kortere strekninger; fem mellom Dørdal og Tvedestrand og tre mellom Arendal og Grimstad.

Delstrekningen Dørdal – Tvedestrand består av disse strekningene:

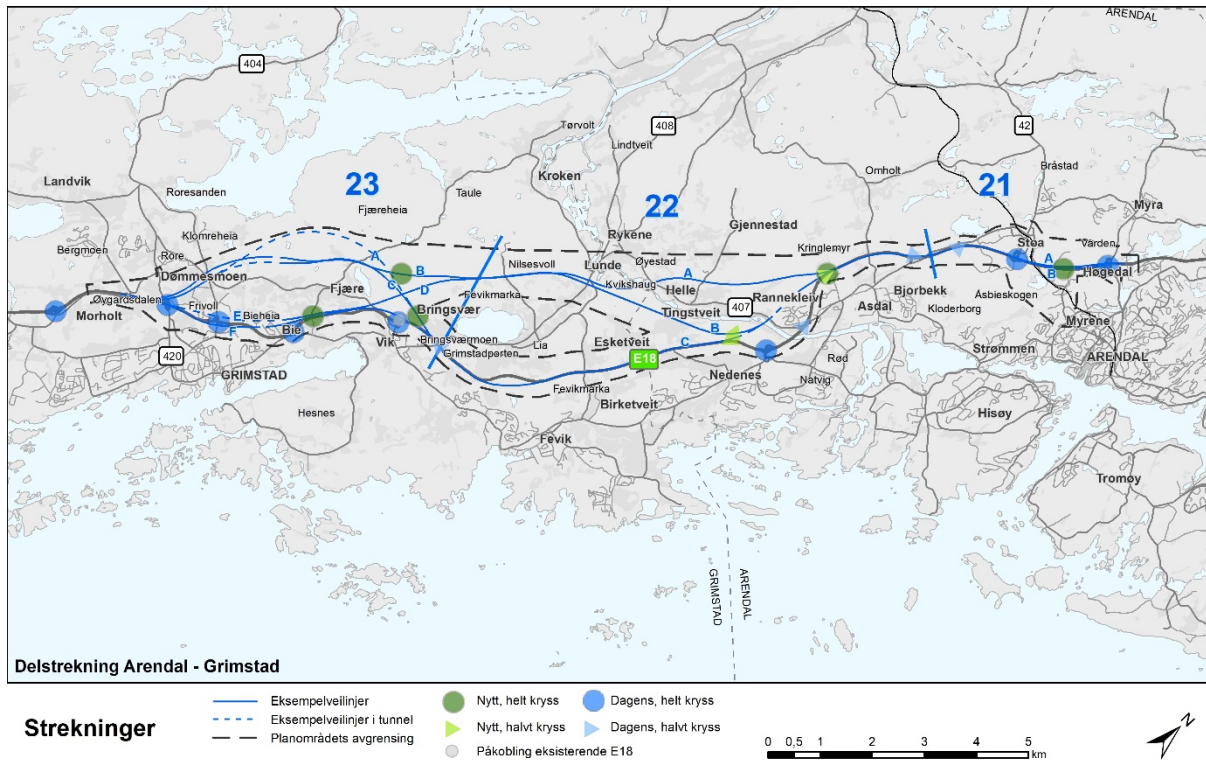
- Strekning 1: Dørdal – Grøtvann
- Strekning 2: Grøtvann – Tangen vest
- Strekning 3: Tangen vest – Skorstøl
- Strekning 4: Skorstøl – Lindland
- Strekning 5: Lindland – Tvedestrand

Figur 2-2: kart over delstrekning Dørdal - Tvedestrand med inndeling i strekninger og eksempellinjer. Delstrekning Dørdal – Tvedestrand er delt inn i 5 kortere strekninger. Eksempellinjene innenfor hver strekning betegnes med en bokstav A til I avhengig av antall eksempellinjer innenfor hver strekning. Vestre eksempellinje innenfor hver strekning er alltid betegnet med A.

Delstrekningen Arendal – Grimstad består av disse strekningene:

- Strekning 21: Arendal – Asdal
- Strekning 22: Asdal – Temse
- Strekning 23: Temse – Grimstad

Figur 2-3: kart over delstrekning Arendal – Grimstad med inndeling i strekninger og eksempellinjer. Delstrekning Arendal – Grimstad er delt inn i 3 kortere strekninger. Eksempellinjene innenfor hver strekning betegnes med en bokstav A til F avhengig av antall eksempellinjer innenfor hver strekning. Vestre eksempellinje innenfor hver strekning er alltid betegnet med A.

Innenfor hver av de 8 strekningene finnes mellom 1 og 9 eksempellinjer som er beskrevet og utredet. Inndelingen i strekninger er slik at det er mulig å kombinere forskjellige eksempellinjer i de ulike strekningene.

Grunnlaget for konsekvensutredningen

Grunnlaget for konsekvensutredningen er:

- Samhandlingsportal (GIS)
- Plan- og profiltegninger (såkalte B-tegninger) av eksempellinjer basert på Novapoint-modell hvor vei, skråningsutslag og veiskjæringer er vist, samt bruer og tunneler med forslag til lengder
- InfraWorks-modell (3D)

Tiltaket er å betrakte som mulige veikorridorer hvor eksempellinjer er illustrert. Korridorenes bredde vil fastsettes i kommunedelplanen slik at veilinja kan optimaliseres og plasseres innenfor den tilgjengelige veikorridoren i reguleringsplanfasen.

For nærmere innsyn i eksempellinjene, se medvirkningsportalen:

<https://rambollglobal.maps.arcgis.com/apps/Cascade/index.html?appid=d89ad84ce0f1424d8c38e835029344ba>

Standard og utforming, geometriske parametere

Det skal planlegges for firefelts motorvei som muliggjør hastighet opptil 130 km/t. Høyeste tillatte hastighet i Norge er 110 km/t, men det er ønskelig å legge til rette for en framtidig økning av fartsgrensen.

Eksempellinjer for ny vei er tegnet ut med veigeometri som muliggjør hastighet opptil 130 km/t. Veigeometrien er i utgangspunktet bestemt gjennom gjeldende vegnormaler. For

utforming av veier med hastighet over 110 km/t finnes det ikke krav til veigeometri i norske vegnormaler. Veigeometrien er derfor beregnet ut ifra kjente størrelser som fart, friksjon, fartstillegg og sikkerhetsfaktorer. I tillegg er det sett på veigeometri fra naboland som har tillatt hastighet på 130 km/t.

Når hastigheten på veien skal økes fra 110 km/t til 130 km/t, er det litt andre krav til utforming av veien. Dette er i hovedsak økt veibredde, krav til stoppsikten øker, som igjen fører til slakere stigningsforhold og slakere kurver.

Veiklasse H3nv med asfaltert veibredde på 21,5 m er lagt til grunn for utredningene. Denne veiklassen har i korte trekk følgende utforming:

- Veifylling/ jordskjæring legges med helningsgrad på 1:2
- Fjellskjæring legges med helningsgrad på 10:1
- Dersom fjellskjæringen er høyere enn 10 m, sprenges det et innhugg (pall) på 5 meters bredde i fjellskjæringen som sikring mot steinsprang
- Sikkerhetssone 10 m ut fra den ytterste kjørebanelikanten, der det ikke skal finnes gjenstander eller terreng som er farlig dersom et kjøretøy kjører ut

Figur 2-4: Tverrprofil veiklasse H3nv

Kryssløkalisering

Forslag til ny veinormal legger opp til at skal det være minimum 5 km mellom kryssene for en vei med denne standarden. Alternative kryssløkaliseringer er utredet på et overordnet nivå med nødvendig tilkobling til lokalveinettet. Endelig plassering og utforming av kryss fastsettes først i reguleringsplan.

Viltkryssing /faunapassasjer

Behovet for faunapassasjer der viltet kan krysse over ny vei vil bli utredet og fulgt opp i arbeidet med utarbeidelse av planforslaget. Det vil også være aktuelt å sette krav til funksjonen for disse kryssingene (f.eks. at de skal være tilrettelagt for hjortevilt). Detaljert utforming og nøyaktig plassering vil først bli bestemt gjennom reguleringsplanfasen.

Massehåndtering

Generelt gir tiltaket store masseoverskudd, og i utgangspunktet er det vurdert at alle de utredete eksempellinjene gir masseoverskudd når konsekvens av tiltaket skal vurderes. Behov for og lokalisering av deponiområder skal utredes.

Overvannshåndtering

Det er strenge krav til håndtering av overvann fra veier med høy trafikk. Det forutsettes at alt overvann fra veien i dagsonen blir rensset for miljøgifter og partikler før utslipp (to-trinns rensning iht. Statens vegvesens håndbok N200 Vegbygging). To-trinns rensning betyr både rensing av partikler og løste stoffer.

Det forutsettes lukket overvannssystem for oppsamling av tunnelvaskevannet. Tunnelvaskevannet ledes til rensesystemer for behandling og rensing før videreføring og utslipp. Valg av rensemetode og prinsipp for oppsamling av veivann bestemmes først i forbindelse med reguleringsplan.

Andre tiltak

Følgende tiltak er ikke kjent på dette utredningsnivå/planstadiet og vil bli utredet nærmere i senere utredninger / planfaser:

- Anleggs- og riggområder
- Anleggsveier og nye lokalveier som ikke er koblet til kryssløsninger
- Nye driftsveier som skadereduserende tiltak for landbruket
- Støyskjermingstiltak
- Kollektivknutepunkt
- Renseløsninger/basseng for overvann

2.3 Eksempellinjer som er utredet

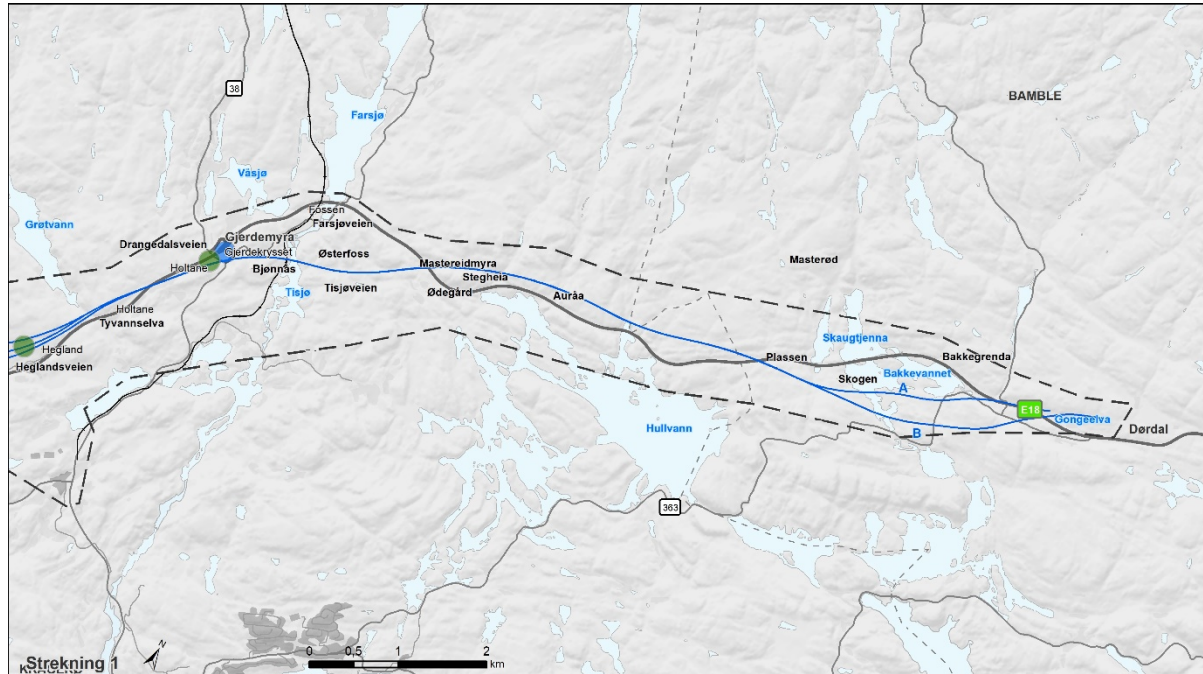
Innenfor delstrekningene Dørdal-Tvedestrand og Arendal-Grimstad er det utredet en rekke eksempelveilinjer.

Dørdal-Tvedestrand

Delstrekningen Dørdal – Tvedestrand er delt inn i disse 5 strekningene:

1. Dørdal-Grøtvann
2. Grøtvann- Tangen vest
3. Tangen vest -Skorstøl
4. Skorstøl-Lindland
5. Lindland-Tvedestrand

1 Dørdal-Grøtvann

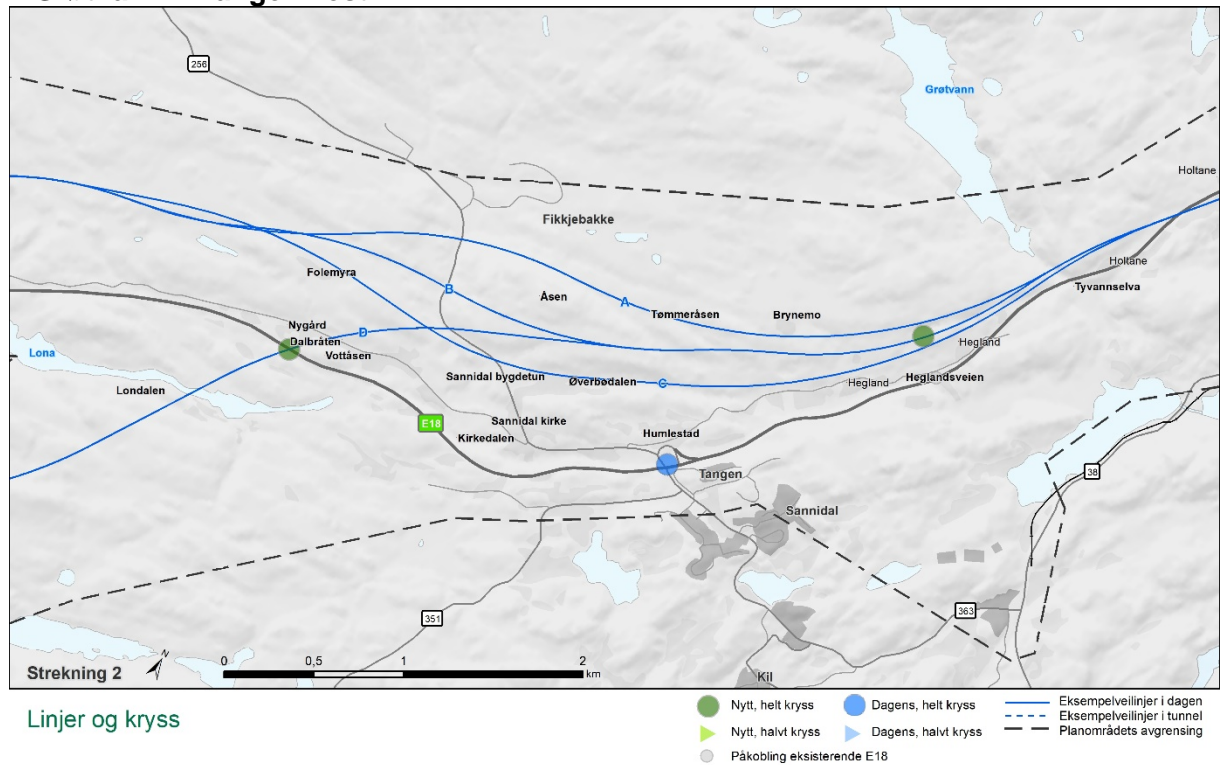
Linjer og kryss

- Nytt, helt kryss
- Dagens, helt kryss
- Eksempellinjer i dagen
- ▲ Nytt, halvt kryss
- ▲ Dagens, halvt kryss
- - - Eksempellinjer i tunnel
- Påkobling eksisterende E18
- - - Planområdets avgrensning

1A: Eksempellinja starter parallelt med dagens E18 og krysser skrått over Gjongeelva før Bakkevann. Videre ligger den noe sørøst for vannkanten og krysser Bakkevann på bru ved halvøya som går ut i vannet. Linja ligger nord for Hullvann og krysser Tisjø i bru. Dagens E18, lokalveier og bekkedrag krysses flere steder og det er behov for kulverter her. Linja krysser i bru ved Tyvannselva. Det er foreslått et nytt kryss ved Gjerdemyra.

1B Eksempellinja krysser dagens E18 og Gjongeelva før Bakkevann mer vinkelrett enn 1A. Linja ligger i fjellskjæring og krysser i sørenden av Bakkevann. Linja ligger nord for Hullvann og krysser Tisjø i bru. Dagens E18, lokalveier og bekkedrag krysses flere steder og det er behov for kulverter her. Linja krysser i bru ved Tyvannselva. Det er foreslått et nytt kryss ved Gjerdemyra.

2 Grøtvann – Tangen vest

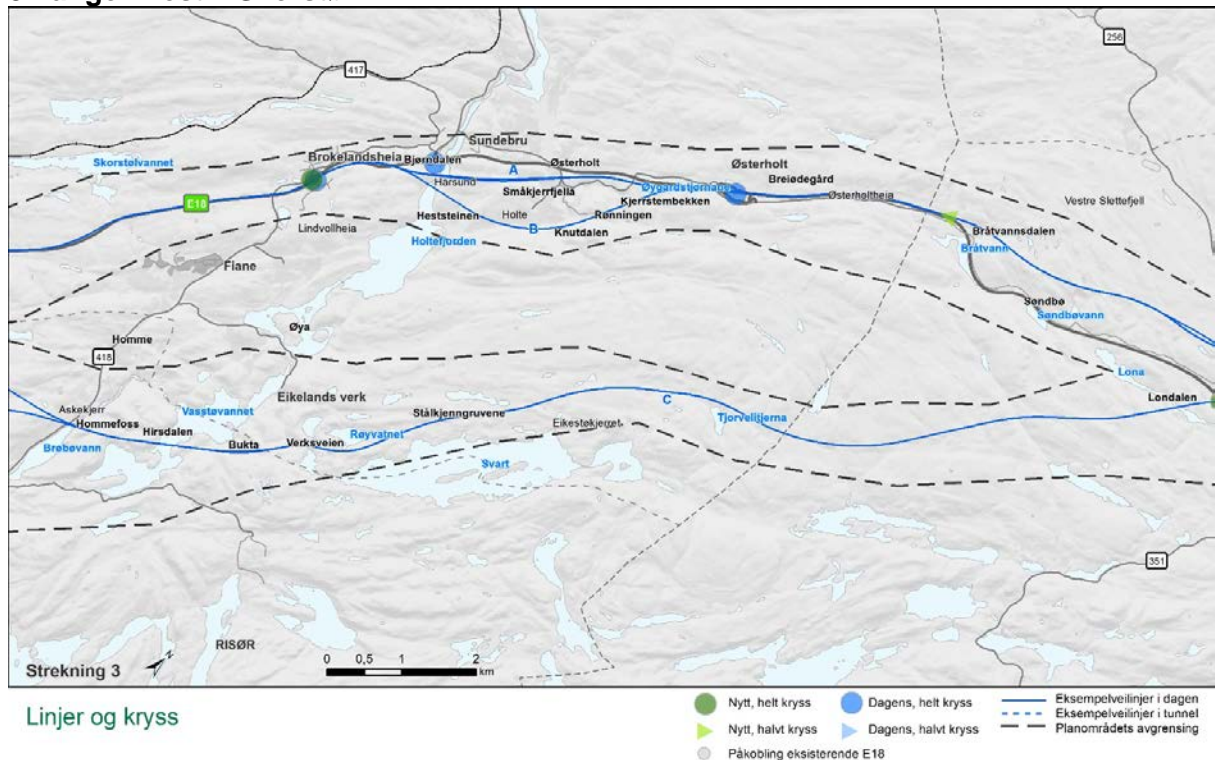
2A: Fra Tyvannselva ligger store strekninger av eksempellinja i skjæring frem til Fikkjebakke, hvor den krysser Kvennvassselva i bru. Linja berører areal ved industriområdet Fikkjebakke. Linja kan kombineres med et kryss ved Hegland, Fikkjebakke eller et halvt kryss ved Østerholt (fylkesgrensa).

2B: Eksempellinja er lagt noe lenger sør enn 2A. Eksempellinja er i hovedsak lagt i skjæring, men det kupert terrenget gjør at det også er en del fyllinger på strekningen. Linja går i bru over fv.256 og Kvennvassselva like sør for Fikkjebakke. Linja kan kombineres med et kryss ved Hegland, Fikkjebakke eller et halvt kryss ved Østerholt (fylkesgrensa).

2C: Den sørligste av de vurderte eksempellinjene. Krysser fv.256 og har nærføring til Sannidal kirkested. Linja kan kombineres med et kryss ved Hegland, Fikkjebakke/Tangen eller et halvt kryss ved Østerholt (fylkesgrensa).

2D: Eksempellinja følger 2B til før fv. 256, men svinger deretter sørøstover. Linja ligger godt i terrenget, men har nærføring til Sannidal kirkested. Linja kan kombineres med et kryss ved Hegland eller ved Dalbråten (der linja krysser dagens E18).

3 Tangen vest – Skorstøl

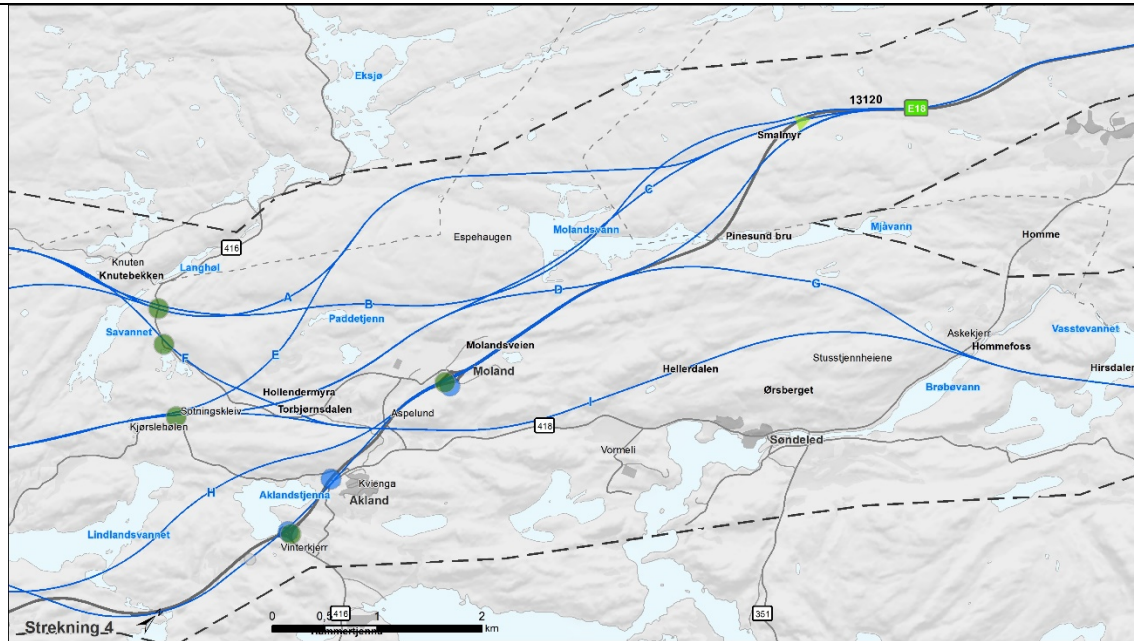

3A: Vestover fra Sannidal ligger denne eksempel linja noe nord for dagens E18. Fram til kommunegrensa går den gjennom kupert terreng som gir lang stigning før linja igjen går ned mot Bråtvannsdalen og dagens E18. Videre vestover ligger linja nær dagens E18 fram til Østerholt, deretter i bru over til Sundebru. Linja går videre gjennom Brokelandsheia og deretter langs dagens E18. Linja har et kryss ved Brokelandsheia, omtrent i dagens kryss.

3B: Denne eksempel veilinja følger 3A langs store deler av strekningen, men skiller seg fra denne ved å svinge sør for Småkjerrfjella og følge sørsiden av daldraget frem til krysning av Holtefjorden ved Harsund, noe sør for 3A. Herfra svinger linja opp til dagens E18 noe før Brokelandsheia. Linja har et kryss ved Brokelandsheia, omtrent i dagens kryss.

3C: Eksempellinja går sørover fra Sannidal og krysser Lona og Londalen i bru. Linja går gjennom småkupert terreng med bekkedrag i bunn, følger terrengryggen langs vestsiden av Svart og krysser Verksveien og deretter Vasstøvannet i bru. Videre ligger linja på sørsiden av Eikelands verk. Etter kryssing av Vasstøvannet går linja inn i en tunnel på ca. 400 meter.

4 Skorstøl-Lindland

Linjer og kryss

4A: Eksempellinja ligger i fjellskjæringer på store deler av strekningen, alternativt avbrutt av kort tunnel. Linja er det vestligste alternativet på denne strekningen og svinger inn i Vegårshei kommune før den fortsetter i bru over Savannet. Linja har mulighet for kryss nordøst for Savannet.

4B: Eksempellinja har start og slutt som 4A. Eksempellinja krysser over Molandsvann i to lange bruer. Ligger med fjellskjæring i sidebratt terreng, fortsetter i bru over Savannet. Linja har mulighet for kryss nordøst for Savannet.

4C: Eksempellinja følger eksempellinje 4B til nord for Molandsvann og krysser Molandsvannet i bru. Videre til Moland der den passerer vest for industriområdet på en stor fylling. Linja kobles deretter sammen med linje 4E og 4I. Linja har mulighet for halvt kryss ved Smalmyr og kryss ved Sotningskleiv.

4D: Eksempellinja følger dagens E18, men kurvene slakes ut. Den krysser Molandsvann i bru vest for dagens E18 og har start- og slutt punkt som linje 4C. Linja har mulighet for kryss ved Sotningskleiv.

4E: Eksempellinja går felles med linje 4A, men fortsetter sør ved Paddetjenn og krysser over fv.416 før den kobles mot linje 4C og 4I ved Sotningskleiv. Linja har mulighet for halvt kryss ved Smalmyr og kryss ved Sotningskleiv.

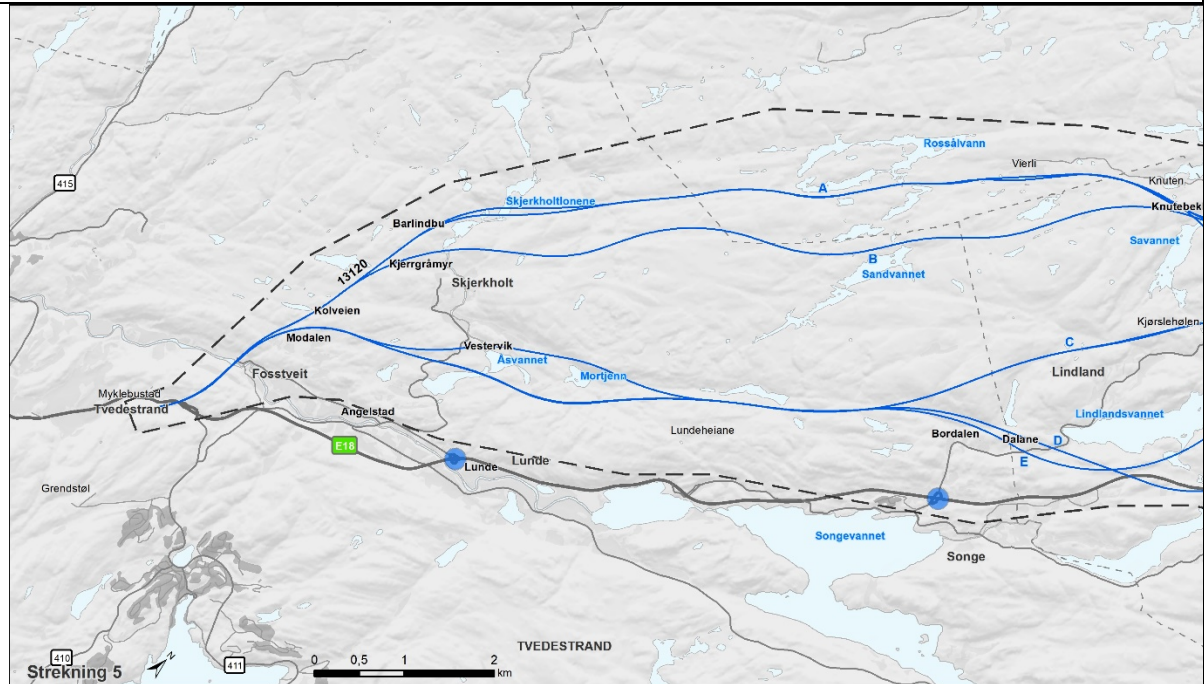
4F: Eksempellinja går i bru over Brøbøvann ved Hommefoss og passerer på heia på vestsida av Søndeled. Ligger videre på vestsiden av fv. 418 fram til den krysser dagens E18 sør for Moland og kobles sammen med 4A og 4B. Linja har mulighet for helt kryss ved Sotningskleiv.

4G: Eksempellinja passerer på heia vest for Søndeled og deretter langs østsida av Molandsvannet og deretter inn på dagens E18. Ligger i hovedsak langs dagens E18 videre sørover. Linja har kryss ved Moland og Vinterkjerr.

4H: Eksempellinja går i bru over Molandsvann, svinger på vestsiden av dagens E18 og Aklandstjenna og følger videre østsida av Lindlandsvannet. Ligger i hovedsak langs dagens E18 til Asplund. Linja har mulighet for kryss ved Moland.

4I: Eksempellinja går i bru over Brøbøvann ved Hommefoss. Ligger sammen med linje 4F til den krysser dagens E18 rett nord for Akland. Linja fortsetter sørvestover og går sammen med linje 4C og 4E ved Sotningskleiv. Linja har mulighet for kryss ved Sotningskleiv.

5 Lindland-Tvedestrand

Linjer og kryss

- Nytt, helt kryss
- Dagens, helt kryss
- ▲ Nytt, halvt kryss
- ▲ Dagens, halvt kryss
- Påkobling eksisterende E18
- Eksempellinjer i dager
- Eksempellinjer i tunnel
- Planområdets avgrensning

5A: Eksempellinja går vest inn i Vegårshei etter Savannet. Den går i bru ved Skjerkholtlonene og elva lenger sør. Linja ligger tett på Skjerkholt-vassdraget.

5B: Eksempellinja ligger der høyspenttrasé går i dag og følger tilnærmet kommunegrensa. Linja har en tunnel på ca. 600 m, samt to kortere tunneler. Den ligger tett på Skjerkholt-vassdraget og Skjerkholtgrenda.

5C: Eksempellinja ligger i heia mellom Savannet og Lindlandsvannet, og går i bru over Kjørslehølen. Den går i tunnel sørvest for Lindland på ca. 1 km. Linja går videre felles med 4D og 4E på vestsiden av Lundeheiane, og krysser Åsvannet i bru og elva like vest for Fosstveit.

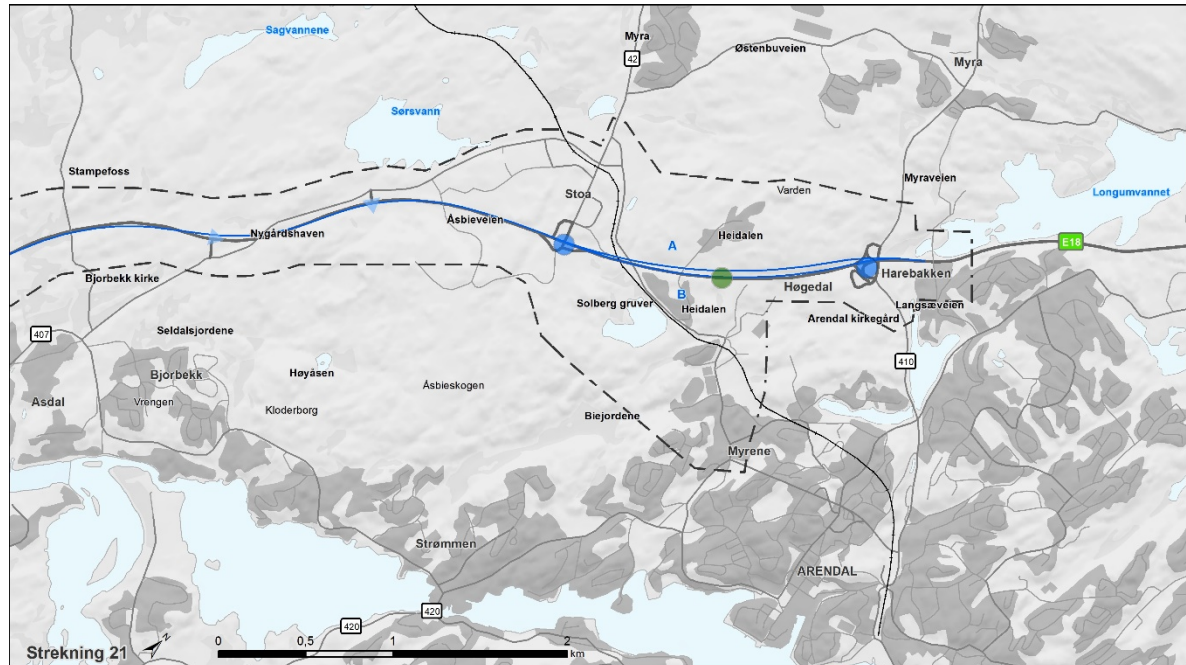
5D: Eksempellinja går på østsiden av Lindlandsvannet, videre i ca 1 km lang tunnel og deretter felles med 4E opp i Lundeheiane, på østsiden av tjernene i området. Linja ligger i kupert terreng med noen større fyllinger og med en kort tunnel.

5E: Linja går sammen med 4C og 4D før Lundeheiane, men skiller seg fra disse ved å gå vest for Åsvannet. Flere korte tunneler og kort bru ved Åsvannet inngår i denne linja.

Arendal - Grimstad

Delstrekningen Arendal – Grimstad består av disse 3 strekningene:

21. Arendal – Asdal
22. Asdal – Temse
23. Temse – Grimstad

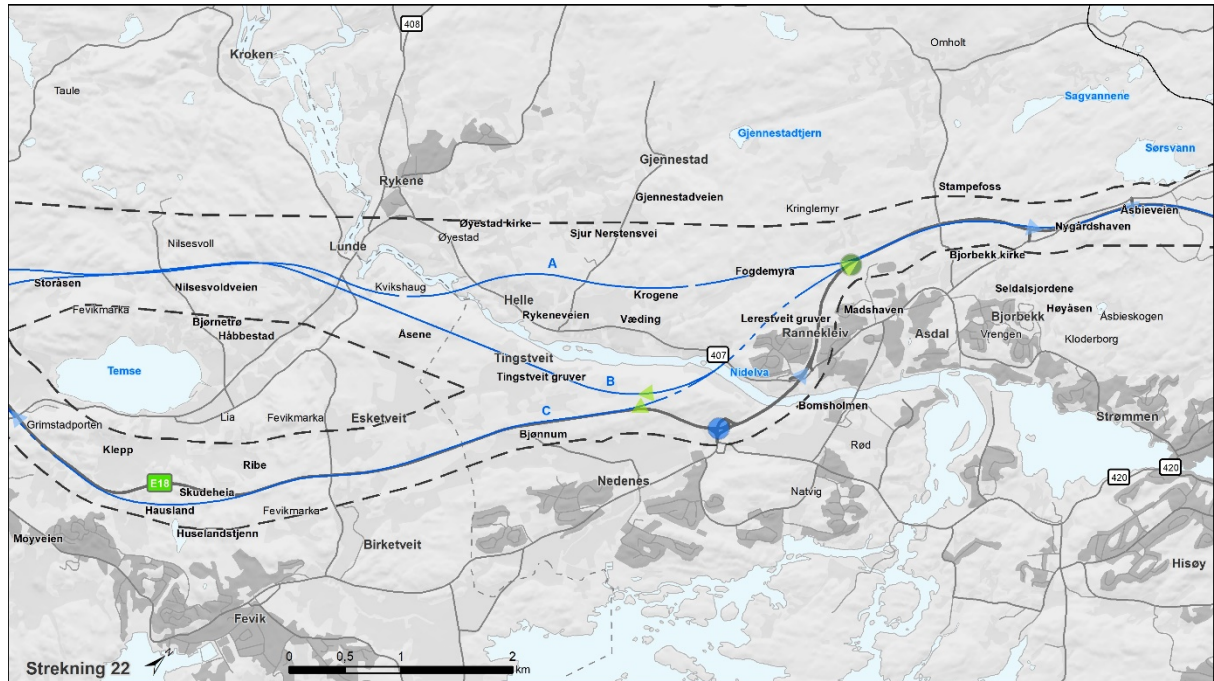
21 Arendal-Asdal**Linjer og kryss**

- Nytt, helt kryss
- Dagens, helt kryss
- Eksempelvelinjer i dagen
- ▲ Nytt, halvt kryss
- ▲ Dagens, halvt kryss
- - - Eksempelvelinjer i tunnel
- Påkobling eksisterende E18
- - - Planområdet avgrensning

21A: Eksempellinjen kobler seg på traséen som er under bygging ved Harebakken og legges like vest for dagens E18. Dagens E18 på strekningen får ny funksjon som lokalvei. Linja har mulighet for halve kryss ved Harebakken og Stoa, eller fullt kryss ved Heidalen.

21B: Dagens E18 benyttes som nordgående kjøreretning og nye sørgående kjørefelt legges parallelt med eksisterende E18 på vestsiden av denne. Linja har mulighet for halve kryss ved Harebakken og Stoa, eller fullt kryss ved Heidalen.

22 Asdal – Temse

Linjer og kryss

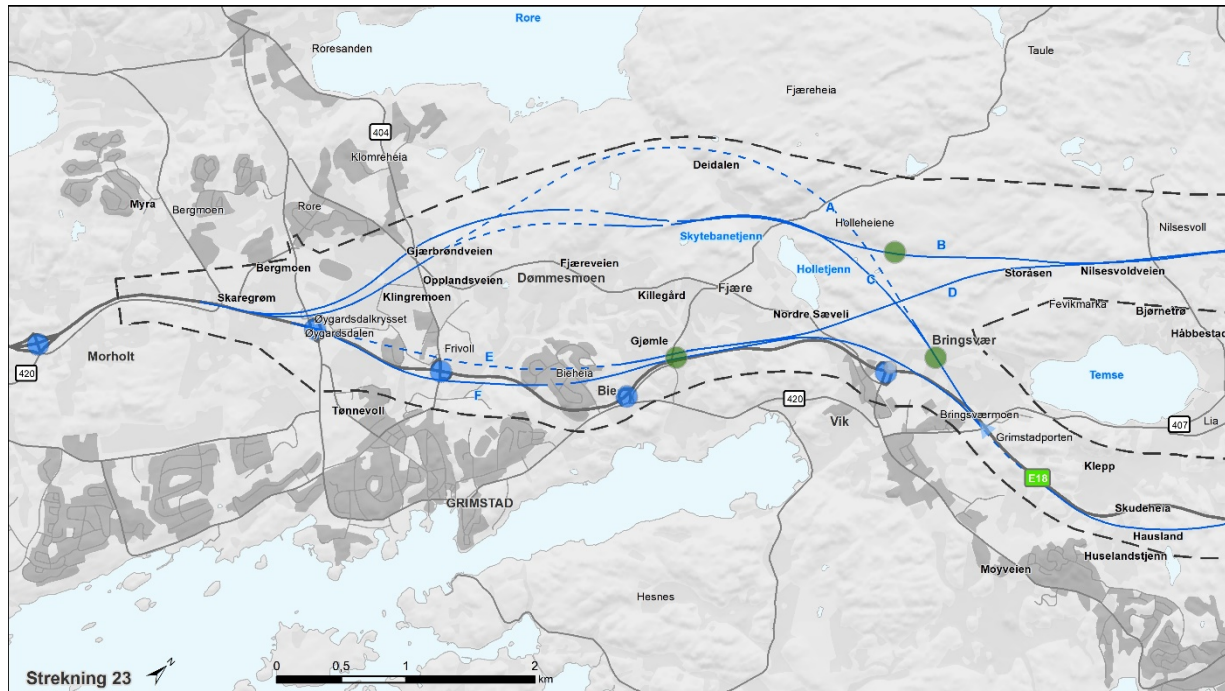
- Nytt, helt kryss
- Dagens, helt kryss
- ▲ Nytt, halvt kryss
- ▲ Dagens, halvt kryss
- Påkobling eksisterende E18
- Eksempelveiliner i dagen
- - - Eksempelveiliner i tunnel
- - - Planområdet avgrænsing

22A: Linja går i tilnærmet rett linje sørvestover fra litt før Rannekleiv og krysser Nidelva ved Helle og Kvikshaug og fortsetter videre på vestsida av Temse. Linja har mulighet for kryss ved Rannekleiv.

22B: Linja krysser Nidelva noe vest for dagens E18-bru. Videre svinger linja vestover og ligger i dyp fjellskjæring forbi Tingstveit før den møter linje 22A etter Kvikshaug. Linja har mulighet for kryss ved Rannekleiv eller vest for Nedenes.

22C: Linja følger linje 22B til etter kryssing av Nidelva, fortsetter rett fram mot dagens E18 og benytter denne som en av kjøreretningene til og med Grimstadporten. Det legges til grunn at dagens tunnel kan brukes med noe oppgradering. En kortere strekning nord for tunnelen må bygges om pga tekniske krav til kurver. Linja har mulighet for kryss ved Rannekleiv eller vest for Nedenes.

23 Temse-Grimstad

Linjer og kryss

- Nytt, helt kryss
- Dagens, helt kryss
- ▲ Nytt, halvt kryss
- ▲ Dagens, halvt kryss
- Påkobling eksisterende E18
- Eksempellinjer i dagen
- - - Eksempellinjer i tunnel
- - - Planområdets avgrensing

23A: Linja tar utgangspunkt i dagens E18 fram til Bringsvær og går inn i heia vest for Temse. Det er lagt inn en lang fjelltunnel på ca. 3,7 km under Dømmesmoen. Tunnelen kommer ut på sørsiden av Dømmesmoen og eksempellinja går videre over jordene mot Øygardsdalen der den kobles til dagens E18. Linja har kryss ved Bringsvær.

23B: Eksempellinja går vest for Temse med to korte tunneler og deretter gjennom heia og i dyp fjellskjæring vest for tunet på Dømmesmoen. Videre mot Øygardsdalen i tilnærmet samme trasé som 23A, men noe lenger vest. Linja har kryss nord for Bringsvær.

23C: Fra Grimstadporten og Bringsvær og svinger eksempellinja seg rundt Holletjenn på nordsida. Linja går i kort tunnel under Dømmesmoen og kommer ut sør ved Gjørbrøndveien i tilnærmet samme punkt som 23A. Videre går eksempellinja over jordene mot Øygardsdalen der den kobles til dagens E18. Linja har kryss ved Bringsvær.

23D: Linja starter som 23B nordvest for Temse og går deretter skrått sørover og treffer dagens E18 ved Sæveli. Går videre felles med 23E noe vest for dagens E18. Linja har kryss ved Gjørme/Bie.

23E: Linja starter i dagens E18 ved Grimstadporten, går deretter vest for eksisterende E18 med tunnel på ca. 2,1 km under Bieheia og Frivollområdet fram til Øygardsdalen. Linja har kryss ved Gjørme/Bie.

23F: Linja går langs/vest for dagens E18. Har en kort tunnel under Bieheia og går videre langs og etter hvert på østsiden av dagens E18 ved Frivoll. Linja har kryss ved Gjørme/Bie.

2.4 Referansealternativet

Referansealternativet er situasjonen som brukes til sammenligning med planlagt tiltak i utredningen. Referansealternativet er definert som dagens veisystem med framskrevet trafikk etter at E18-strekningene mellom Tvedestrand og Arendal, samt mellom Rugtvedt og Dørdal er bygget ut og åpnet.

Referansealternativet:

- tar utgangspunkt i dagens situasjon
- inkluderer ordinært og periodisk vedlikehold (reparasjoner av feil, utskifting av ødelagte deler)
- inkluderer utskiftinger/fornyelse (nødvendige reinvesteringer, oppgraderinger) for å kunne fungere i den tidsperioden som forutsettes i analysen
- tar hensyn til andre vedtatte tiltak som er i gang eller har fått bevilgning
- er sammenligningsgrunnlag for både prissatte og ikke-prissatte konsekvenser
- er basert på analyseåret år 2060 for framtidig situasjon

2.5 Krav og retningslinjer

- Den europeiske landskapskonvensjonen
- Plan og bygningsloven - §3.1 sikre kvaliteter i landskap og vern av verdifulle landskap
- Forskrift om konsekvensutredninger – landskap er en faktor som kan bli påvirket. Utvalgte «verdifulle landskap»
- Riksantikvaren «kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse» KULA og NBI-registeret (kulturmiljøer av nasjonal interesse i by)
- Naturmangfoldloven – landskapsmessig mangfold, kartleggingssystem NiN skal beskrive landskapsvariasjonen i Norge, det vil si landskapsmangfoldet
- Rundskriv T-2/16 Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet: «Landskap der de samlede kulturhistoriske verdiene og naturmangfoldverdiene vurderes å utgjøre en miljøverdi av nasjonal eller vesentlig regional interesse.» Innebærer en identifisering av verdifulle landskap.
- Arkitektur.nå – nasjonal strategi som beskriver ambisjonene for statlig arkitekturpolitikk, der arkitektur omfatter i vid forstand våre menneskeskapte omgivelser.
- Verneplan for vassdrag

Fylkesplaner – Areal og transportplan Aust-Agder. I forbindelse med dette arbeidet er friluftsområdene i Arendalsregionen kartlagt og gitt verdi. Dette synliggjør viktige grøntområder som også er en fremtredende del av landskapsbildet. Friluftslivsverdiene er beskrevet under fagtema Friluftsliv, by- og bygdsliv.

Hovedfokuset for konsekvensutredningen for landskapsbilde er å vise hvilken påvirkning tiltaket vil ha på omgivelsenes visuelle kvaliteter. Både nær- og fjernvirkningen for landskapet tiltaket berører blir vurdert.

2.6 Avgrensning av fagområdet

Tema landskapsbilde handler om de romlige og visuelle egenskapene i landskapet, og hvordan det fysiske landskapet oppleves. Det omfatter alle omgivelser fra urørt naturlandskap til kulturpåvirket landskap og tettbygde bylandskap. Utredningen vil omfatte planområdet som blir direkte berørt, men også influenssonen der den visuelle fjernvirkningen

av veien kan påvirke landskapsbildet. Nye E18 vil berøre skog- og heiområder, boligområder, kulturlandskap, verna vassdrag og kan også ha visuell påvirkning på kystlandskap. Konsekvensutredningen skal beskrive verdiene i landskapet, belyse hvilke konsekvenser de ulike alternativene har, og hvilke alternativer som er best og dårligst for tema landskapsbilde.

Fagtema landskapsbilde representerer	«det romlige og visuelle landskapet»
Fagtema friluftsliv, by- og bygdeliv representerer	«landskapet slik folk oppfatter og bruker det»
Fagtema naturmangfold representerer	«det økologiske landskapet»
Fagtema kulturarv representerer	«det kulturhistoriske landskapet»
Fagtema naturressurser representerer	«produksjonslandskapet»

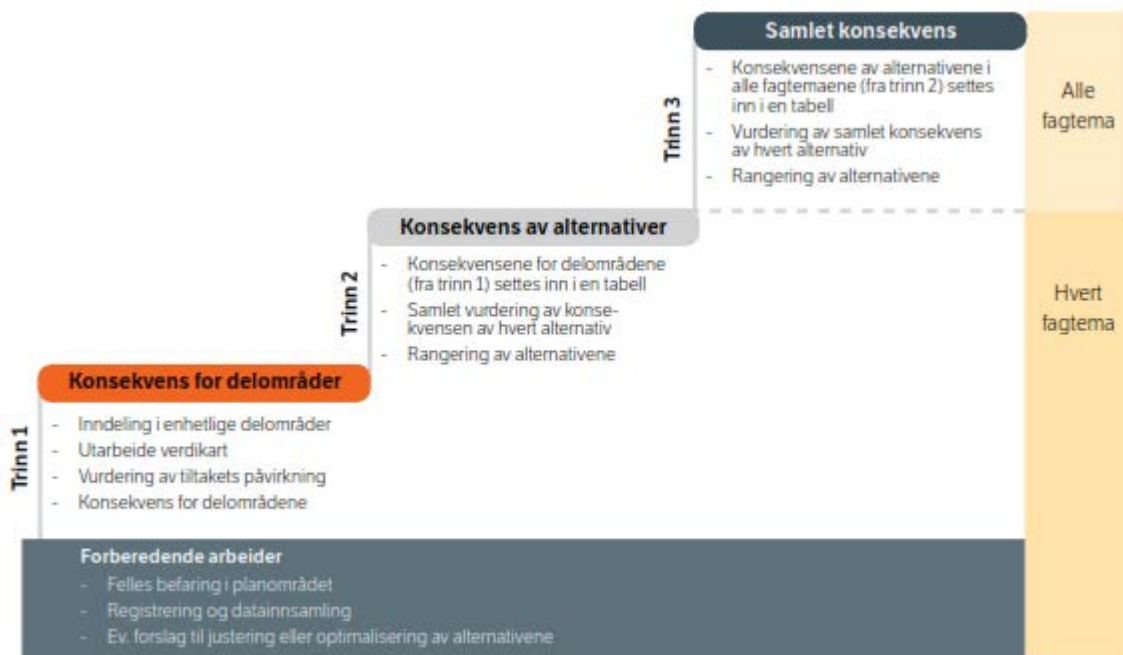
3 Metode

Konsekvensutredningen er gjennomført iht. fastsatt planprogram. Metodisk bygger konsekvensutredningen på Statens vegvesens håndbok V712 Konsekvensanalyser.

Trinn 1 i konsekvensutredningen er en kartlegging og karakteristikk av verdier i området med inndeling i enhetlige delområder. Deretter vurderes tiltakets påvirkning og konsekvens for hvert enkelt delområde.

Trinn 2 metoden er at konsekvensene for delområdene settes sammen for en samlet vurdering av hvert alternativ. I denne delen av analysen inngår det også å rangere alternativene innenfor hvert enkelt fag.

Trinn 3 i metoden er at konsekvensene for alternativene fra alle de 5 ikke-prissatte temaene settes sammen for en samlet vurdering og rangering av alternativene.

Figur 3-1: Hovedtrinn for vurdering av ikke-prissatte temaer. Kilde Statens vegvesens håndbok V712.

Verdivurderinger

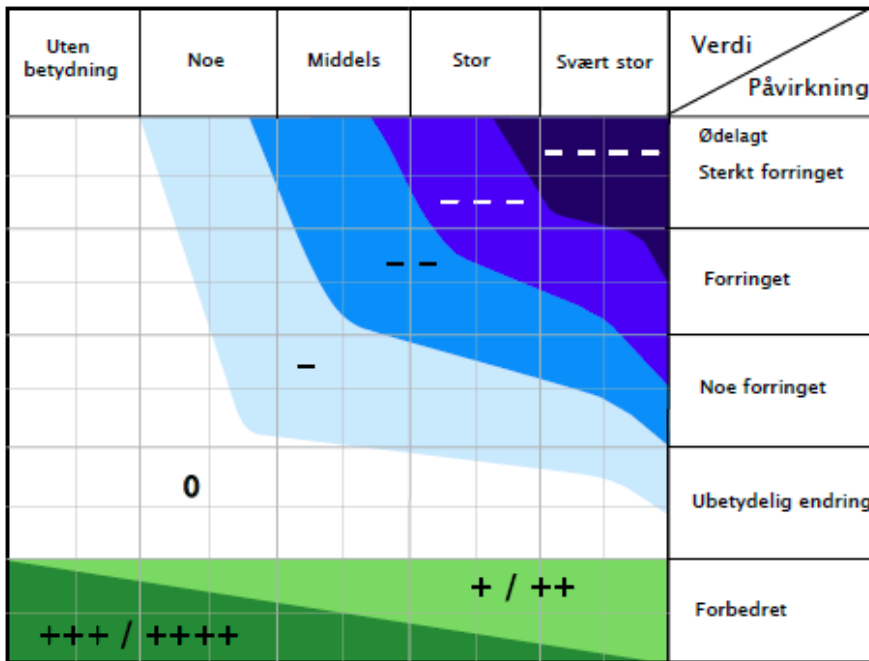
Med verdi menes en vurdering av hvor stor betydning et område har i et nasjonalt perspektiv.

Påvirkning

Med påvirkning menes en vurdering av hvordan det samme området påvirkes som følge av ny E18. Påvirkning vurderes i forhold til referansesituasjonen.

Konsekvens

Konsekvens framkommer ved sammenstilling av verdi og påvirkning – se figur under. Konsekvensen er en vurdering av om ny E18 vil medføre bedring eller forringelse i et område.

Figur 3-2: Konsekvensvifta. Konsekvensen for et delområde framkommer ved å sammenholde grad av verdi (fra uten betydning til svært stor) men grad av påvirkning (ødelagt til forbedret). Kilde Statens vegvesens håndbok V712 Konsekvensanalyser.

3.1 Registreringskategorier fagtema landskapsbilde

De utførte registreringene for fagtema landskapsbilde tar utgangspunkt i metodikken i HB V712 og registreringskategoriene som vist i tabellen nedenfor.

Registreringskategorier	Forklaring
Topografiske hovedformer	Landformer og terrengformer. Kystlinjer. Større vassdrag, breer, fjordsystemer, skjærgård og sjøområder. Storskala- og småskala landskap. Variasjoner i relieff
Romlige egenskaper	Avgrensninger, strukturer og andre visuelle uttrykk som danner landskapsrom. By- og gaterom.
Naturskapte visuelle egenskaper	Ubrutte sammenhenger fra fjord til fjell, åskammer, fjellrygger, horisontlinjer og strandlinjer. Naturpregede områder med tydelige brudd eller overganger i landskapet. Særlige naturfenomen og temporære variasjoner i vær og årstidsvekslinger.
Naturskapte nøkkelelementer	Fremtredende terrengformasjoner, landemerker og orienteringspunkter. Naturminner som geologiske formasjoner eller enkeltstående trær.
Vegetasjon	Form- og strukturdannende vegetasjon kan være naturlig, kulturpåvirket eller kulturbettinget. Vegetasjonen avtegner seg som mosaikk og mønster i naturlige, kulturpåvirkete eller i rene menneskeskapte miljøer.
Arealbruk	Næringsvirksomhet, landbruk, bosetting, transport, annen infrastruktur
Byform og arkitektur	Bygninger, plasser, parker, gater og annen bystruktur.
Menneskeskapte visuelle egenskaper	Sammenhengende bebygde områder, gateløp, vegsystem, stisystem, kraftlinjer, jord- og skogbruksområder, fysiske grenselinjer, alléer, trekker. Menneskeskapte områder med tydelige brudd eller overganger i landskapet.
Menneskeskapte nøkkelelementer	Landemerker, knutepunkt, fremtredende bygninger, tekniske installasjoner, formklippede særpregede trær, trær med arkitektonisk betydning.

Figur 3-3: Registreringskategorier for fagtema landskapsbilde. Kilde Statens vegvesens håndbok V712 Konsekvensanalyser.

3.2 Verdikriterier fagtema landskapsbilde

Verdi ASPEKTER	Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Visuelle kvaliteter	Delområde uten visuelle kvaliteter	Delområde med noen visuelle kvaliteter	Delområde med gode visuelle kvaliteter, eller kvaliteter av lokal betydning	Delområde med særlig gode visuelle kvaliteter, eller kvaliteter av regional betydning	Delområde med unike visuelle kvaliteter, eller kvaliteter av nasjonal og/ eller internasjonal betydning
Helhet Variasjon	Delområde med dårlig balanse mellom helhet og variasjon	Delområde med mindre god balanse mellom helhet og variasjon	Delområde med god balanse mellom helhet og variasjon	Delområde med særlig god balanse mellom helhet og variasjon	Delområde med unik balanse mellom helhet og variasjon
Særpreg	Delområde uten særpreg	Delområde med lite særpreg	Delområde med særpreg	Delområde med stort særpreg	Delområde med svært stort særpreg
Byform Bystruktur	Delområde der byformen/ bystrukturen er fragmentert/ sprenget/ ødelagt	Delområde der byformen/ bystrukturen er noe fragmentert	Delområde med god byform/ bystruktur	Delområde med særlig god byform/ bystruktur	Delområde med en unik byform/ bystruktur
Arkitektur	Bebyggelse, bygninger, byrom, infrastruktur og landskap mangler sammenheng. Er dårlig tilpasset byens skala	Bebyggelse, bygninger, byrom, infrastruktur og landskap danner tilsammen mindre gode og/eller lite lesbare omgivelser. Er mindre godt tilpasset byens skala	Bebyggelse, bygninger, byrom, infrastruktur og landskap danner tilsammen gode og lesbare omgivelser. Er tilpasset byens skala	Bebyggelse, bygninger, byrom, infrastruktur og landskap danner tilsammen særlig gode og lesbare omgivelser. Er godt tilpasset byens skala	Bebyggelse, bygninger, byrom, infrastruktur og landskap danner tilsammen unike og lesbare omgivelser. Er svært godt tilpasset byens skala
Totalinntrykk	Delområde der landskap og bebyggelse/ anlegg til sammen gir et dårlig totalinntrykk	Delområde der landskap og bebyggelse/ anlegg til sammen gir et noe redusert totalinntrykk	Delområde der landskap og bebyggelse/ anlegg til sammen gir et godt totalinntrykk	Delområde der landskap og bebyggelse/ anlegg til sammen gir et spesielt godt totalinntrykk	Delområde der landskap og bebyggelse/ anlegg til sammen gir et unikt totalinntrykk
Sjeldenhet Representativitet ⁴¹			Delområdet inngår i landskapstyper som er fåtallig/sjeldne regionalt	Delområdet inngår i landskapstyper som er fåtallig/sjeldne nasjonalt	
Forvaltningsprioritet/ Prioriterte landskapsområder ^{42 43}			Delområdet har kvaliteter av lokal og/eller regional betydning	Delområdet har kvaliteter av regional og/eller nasjonal betydning	Delområdet har kvaliteter av nasjonal og/eller internasjonal betydning

Figur 3-4 Verdikriterier for fagtema landskapsbilde. Kilde Statens vegvesens håndbok V712 Konsekvensanalyser.

3.3 Påvirkningsfaktorer fagtema landskapsbilde

Tiltakets påvirkning	Forankring og lokalisering	Landskaps- og terrenginngrep	Skala	Linjeføring	Arkitektonisk utforming
Ødelagt/ sterkt forringet	Tiltaket er ikke forankret, medfører uheldig fragmentering, eller bryter i stor grad med landskapsbildets karakter	Tiltaket medfører en stor endring i landskapet, eller medfører svært skjemmende inngrep	Tiltaket dominerer i stor grad over landskapets skala	Tiltaket har svært dårlig rytme, er preget av knekk, sprang, har en svært uheldig romkurve	Tiltaket fremstår helt uten arkitektonisk helhet, har svært dårlig design
Forringet	Tiltaket er dårlig forankret, medfører fragmentering, eller bryter med landskapsbildets karakter	Tiltaket medfører skjemmende inngrep	Tiltaket dominerer over landskapets skala	Tiltaket har dårlig rytme, er preget av knekk, sprang, en uheldig romkurve	Tiltaket fremstår i liten grad som en arkitektonisk helhet, har dårlig design
Noe forringet	Tiltaket er noe forankret, medfører noe fragmentering, eller bryter i en viss grad med landskapsbildets karakter	Tiltaket medfører noe skjemmende inngrep	Tiltaket dominerer noe over landskapets skala	Tiltaket har noe dårlig rytme, er noe preget av knekk, sprang, en uheldig romkurve.	Tiltaket fremstår i noen grad som en arkitektonisk helhet, har noe dårlig design
Ubetydelig endring	Tiltaket er forankret, medfører i liten grad fragmentering, eller bryter i liten grad med landskapsbildets karakter	Tiltaket medfører ikke skjemmende inngrep	Tiltaket er tilpasset skalaen i landskapet, eller er underordnet denne	Tiltaket har god rytme, er uten knekk eller sprang, har en god romkurve	Tiltaket fremstår som en arkitektonisk helhet
Forbedret	Tiltaket er godt forankret, medfører ingen fragmentering, eller forsterker landskapsbildets karakter	Tiltaket medfører istandsetting av ødelagt/sterkt forringet landskap	Tiltaket har en god tilpasning til skalaen i landskapet, eller framhever denne	Tiltaket har særlig god rytme og romkurve som fremhever landskapskulpturen	Tiltaket fremstår som en særlig god arkitektonisk helhet, har god design og materialkvalitet

Figur 3-5: Veiledning for vurdering av påvirkning. Kilde Statens vegvesens håndbok V712 Konsekvensanalyser.

4 Overordnede trekk

4.1 Generell beskrivelse

4.1.1 Nasjonalt referansesystem for landskap

Norsk Institutt for Bioøkonomi (NIBIO) har gitt en overordnet beskrivelse av landskapskvalitetene over hele landet i Nasjonalt referansesystem for Landskap. I henhold til dette referansesystemet befinner planområdet seg innenfor

- Landskapsregion 01 Skagerrakkysten (underregion 01.2 Sørlandskysten)
- Landskapsregion 05 Skog- og heibygdene på Sørlandet (underregioner 05.4 Kystnære jordbruksbygder i Aust-Agder og 05.5 Skog- og heibygdene på Sørlandet og i Telemark)

4.1.2 Landskapstyper langs kysten av Aust-Agder

Oskar Puschmann (NIBIO) har gjort en kartlegging og utredning av ulike landskapstyper langs kysten av Aust-Agder. Kartleggingen består av en rapport og et tilhørende datasett i GIS. Datasettet er lagt inn som et eget kartlag i dette prosjektets kartløsning. Dette kartlaget inngår i grunnlaget for verdivurderingen av delområdene.

NIBIOs kartlegging omfatter kun arealer i kystsonen i Aust-Agder. Det mangler derfor tilsvarende registrering for kysten av Telemark. Videre mangler registreringer for Skog- og heibygdene på Sørlandet på tilsvarende nivå. For disse områdene finnes registreringene kun på landskapsregion-/underregionnivå.

4.2 Overordnet beskrivelse Dørdal - Tvedestrand

Den overordnede landskapskarakteren langs strekningen Dørdal-Tvedestrand kjennetegnes av store skogsområder i et kollete småskalalandskap. Terrengformene består av utallige koller og rygger mellom kiler og sprekkedaler som skaper mange små landskapsrom, ofte uten klare retninger eller tydelige drag. Blåne på blåne gjør det vanskelig å orientere seg.

I kyststripens bakland er vann viktig i form av mange tjern og grunnfjellsjøer omgitt av et ofte karrig skoglandskap, eller som næringsrike innsjøer i jordbrukslandskap. En rekke små pytter, vann og vassdrag gir landskapsbildet særpreg med oppdelte, flikete strandlinjer og høydeforskjeller, terskler og stryk. Flere av vassdragene er verna mot kraftutbygging og representerer også landskapsmangfold. Større vann gir lengre utsyn og sammen med myrer skaper de lysninger i skogen.

Kollene er gjerne bratte med sterkt relieff, og vegetasjonen varierer fra berg i dagen, lyngheier og fattige furuskoger til frodige, varmekjære lier. Omfattende gjengroing eller forsumping av tidligere innmark, utmark og lynghei har endret landskapet betydelig de siste 50 år. Beitedyra har forsvunnet, og kratt og skog har etablert seg. I høyereliggende områder, på heiene er skogen gjerne glissen med større åpne områder med myrer og berg i dagen.

Veier, jernbane og kraftlinjer krysser området, og skogbruk dominerer dagens ressursbruk. Bebyggelsen varierer fra spredte gårder og hytter, mindre grender og små tettsteder som er etablert langs gamle og nye ferdselsårer. Små jordstykker skaper rom mellom knauser og koller, og flere intime kulturlandskap representerer mangfold, har særpreg og tidsdybde. Ressursbruk knyttet til vassdragene vises som spor etter tidlige tiders tømmerdrift/-fløting, demninger, kraftverk og industri. Næringsområder og trafostasjoner representerer nyere arealbruk.

4.3 Overordnet beskrivelse Arendal - Grimstad

Langs strekningen Arendal-Grimstad er landskapsbildet mer sammensatt enn langs strekningen Dørdal-Tvedestrand. Kystlandskapets bakland representerer et småkupert hei- og sprekkedalslandskap, stedvis oppstykket av enkelte dalganger. Terrengformene har et mindre relieff enn i nord, og koller og høydedrag er lavere. Landskapsrommene er romsligere med større åkre og jordbruksmark som danner sammenhengende flater og levende kulturlandskap med historisk dybde. Vann er også langs denne strekningen viktige landskapselement, både mellomstore innsjøer, elver, tjern og bekker, mens det er færre myrområder enn langs Dørdal-Tvedestrand. Vassdragene er også viktige kulturelement (kraft, fiske, tømmer). Bebyggelsen er tettere enn langs delstrekningen i nord, og gjerne samlet i boligfelt på koller og heier, mens gårdene ligger i randen av jordteigene. Næringsområder er gjerne lokalisert langs hovedveiene. Skogsområder rammer inn kulturlandskap, og gir verdifull grønnstruktur og rekreasjonsområder. Gunstig klima med høy årsmiddeltemperatur og mange soldager gir grunnlag for skogsområder bl.a. med eik, bøk, ask og lind.

Elementer som preger landskapsbildet innenfor utredningsområdet er Raet, landskapsrom i tilknytning til verna vassdrag, helhetlige kulturlandskap (nasjonalt og regionalt viktige), elvedal med kantsoner og ravinelandskap, samt kirker og gravplasser som verdifulle landemerker og kulturlandskap.

4.4 Influensområde og planområde

Planområdet omfatter arealene fastsatt i planprogrammet for kommunedelplanen. Influensområdet omfatter arealet for selve tiltaket og en sone rundt dette området der man kan forvente fysiske og visuelle effekter av veianlegget. Influensområdet er knyttet til den visuelle utstrekningen av tiltaket, altså synligheten og fjernvirkning av veianlegget. Influensområdet er gjerne avhengig av romlige forhold som terrengformer og landskapsrom. I de tilfeller der tiltaket er synlig ut over selve planområdet, vil influensområdet inngå i området som konsekvensutredes. Veianlegget kan bli synlig over lengre avstander dersom det bryter silhuetter eller er eksponert i åpne landskapsrom som f.eks. rundt større vann.

5 Verdivurdering av delområder

5.1 Kunnskapsgrunnlag

- Kartdata, ortofoto, terrengmodeller
- Nasjonalt referansesystem for landskap, NIBIO med Landskapsregioner og underregioner
- Landskapstyper langs kysten av Aust-Agder
Oscar Pushmann, (NIBIO) 2001, rapport og tilhørende datasett i GIS. Datasettet er lagt inn som kartlag i dette prosjektet sin kartløsning, omfatter ikke Telemark og ikke skog- og heibygdene
- Verdifulle kulturlandskap – MD, naturbase
- Verna vassdrag - NVE
- Temamøter med Fylkesmann, fylkeskommune og kommuner
- Innspill i åpne folkemøter, samt i medvirkningsportal
- Dialogmøter, medvirkningsportal
- Tverrfaglige forum

5.2 Registreringer

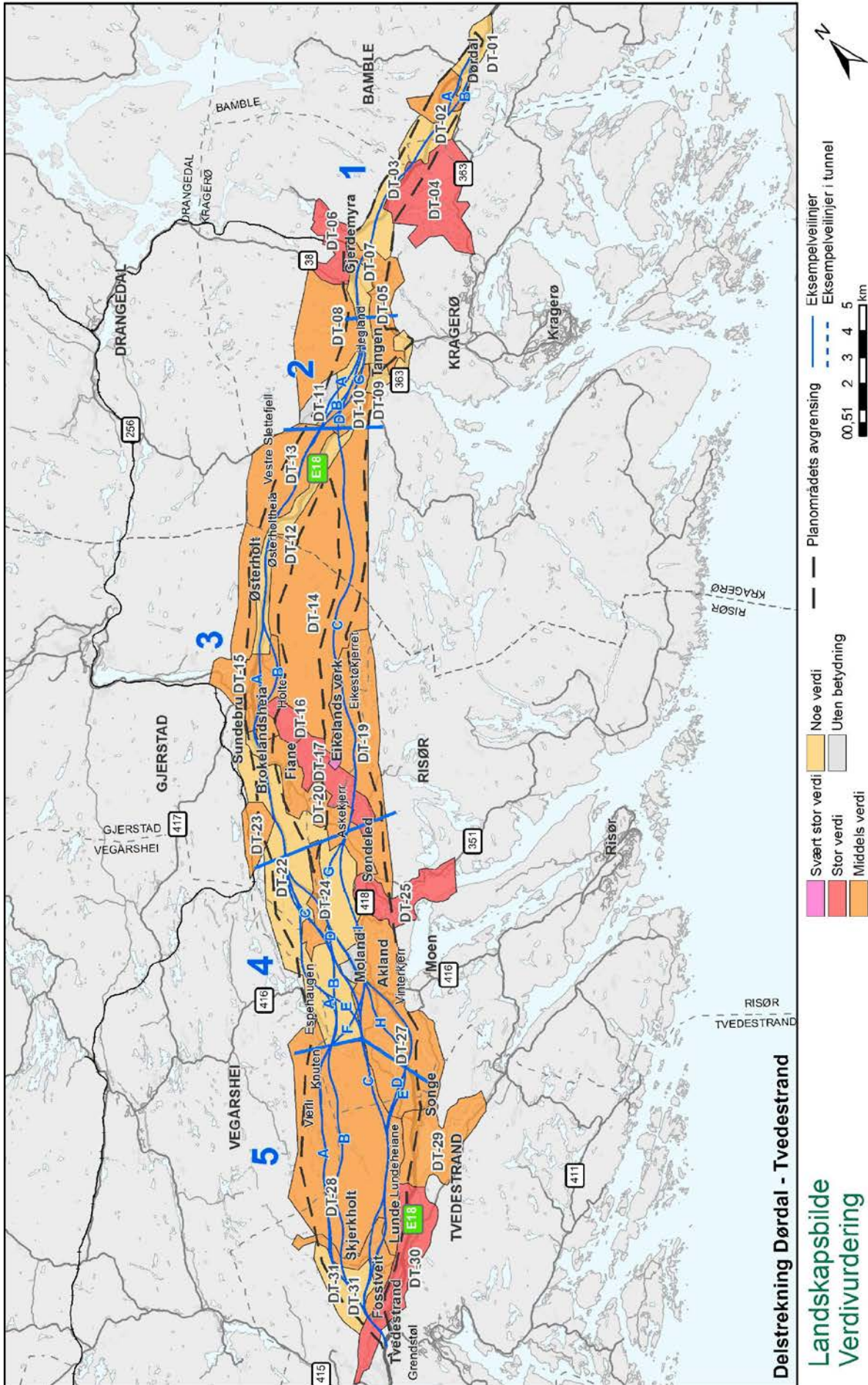
Planområdet ble befart med helikopter 18. september 2018. Været var fint, med god sikt og sol, noe disig i høyden. Flyhøyden var rundt 600-1000 fot og ga en god oversikt av overordnede sammenhenger og landskapskarakterer, samtidig som en kunne få med seg detaljer i landskapet. Befaringen ble filmet og det ble fotografert underveis. Utvalgte delområder er befart med bil.

På grunn av planområdets utstrekning er ikke alle delområdene befart på bakkenivå, det kan derfor være visse usikkerheter knyttet til den romlige opplevelsen av landskapet. Det vurderes likevel at befaringen sammen med de andre fremskaffede data gir et tilstrekkelig registreringsgrunnlag for konsekvensutredningen.

5.3 Delområder Dørdal – Tvedestrand

Med grunnlag i registreringskategoriene i kap. 3.1 er delstrekningen Dørdal – Tvedestrand delt inn i 32 delområder for fagtema landskapsbilde. Med utgangspunkt i delområdenes særpreg kan de oppsummeres som:

- Mange og store delområder preget av skogshei – naturpreg, skogsdrift, koller med stedvis skarpe silhuetter og tydelige rygger
- Delområder rundt større vann og vassdrag – naturpreg, oppfliket strandlinje, kiler og sund, vannflater med betydning for romfølelsen, kulturelementer, spor av tømmerfløting og kraft
- Delområder med kulturlandskap og bebyggelse – gårder, grender, tettsteder og næringsområder, kulturmiljøer med tidsdybde, dyrka mark med betydning for romfølelsen

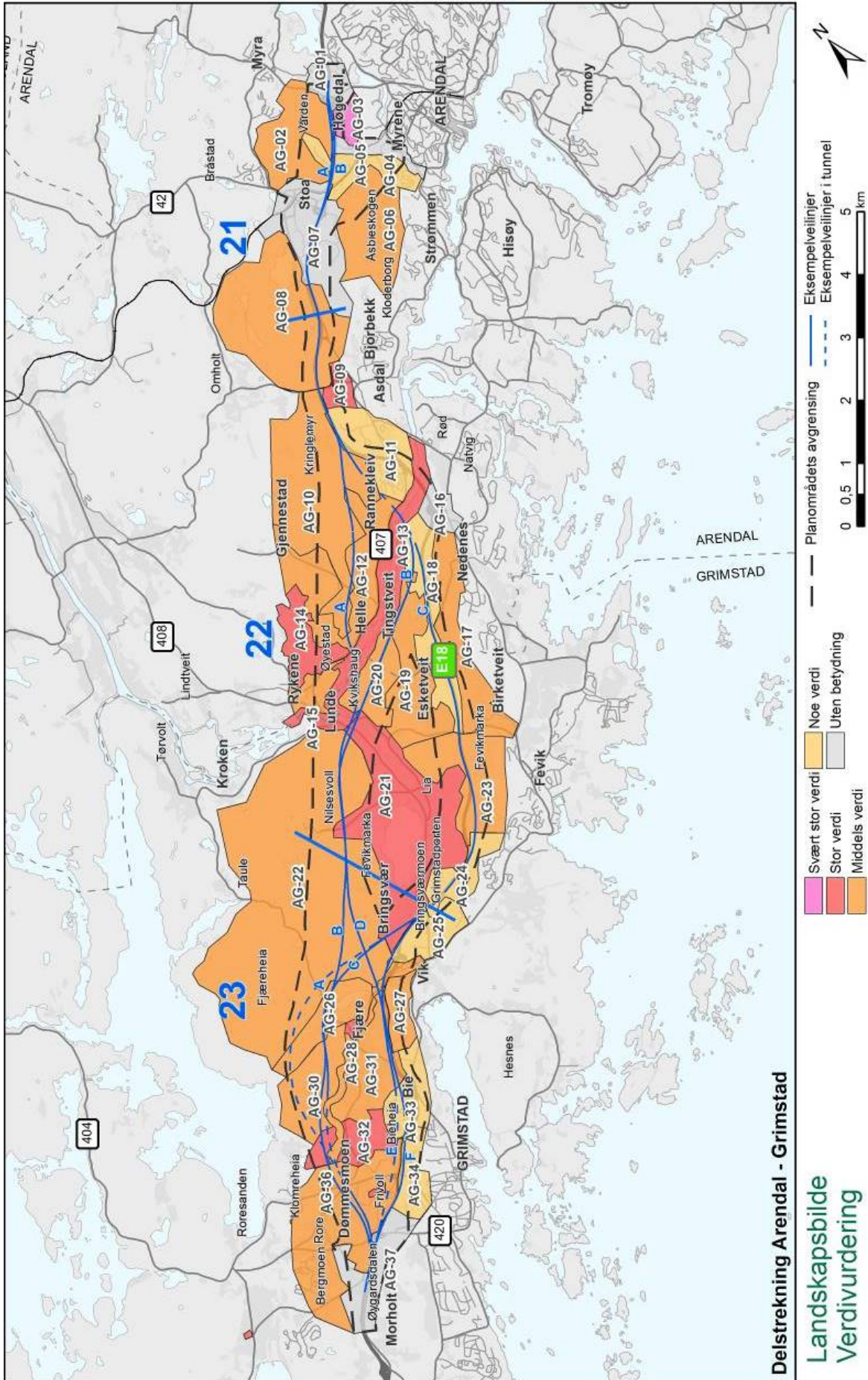

Figur 5-1: Verdikart. Oversikt over delområder for delstrekning Dordal – Tvedestrand.

5.4 Delområder Arendal – Grimstad

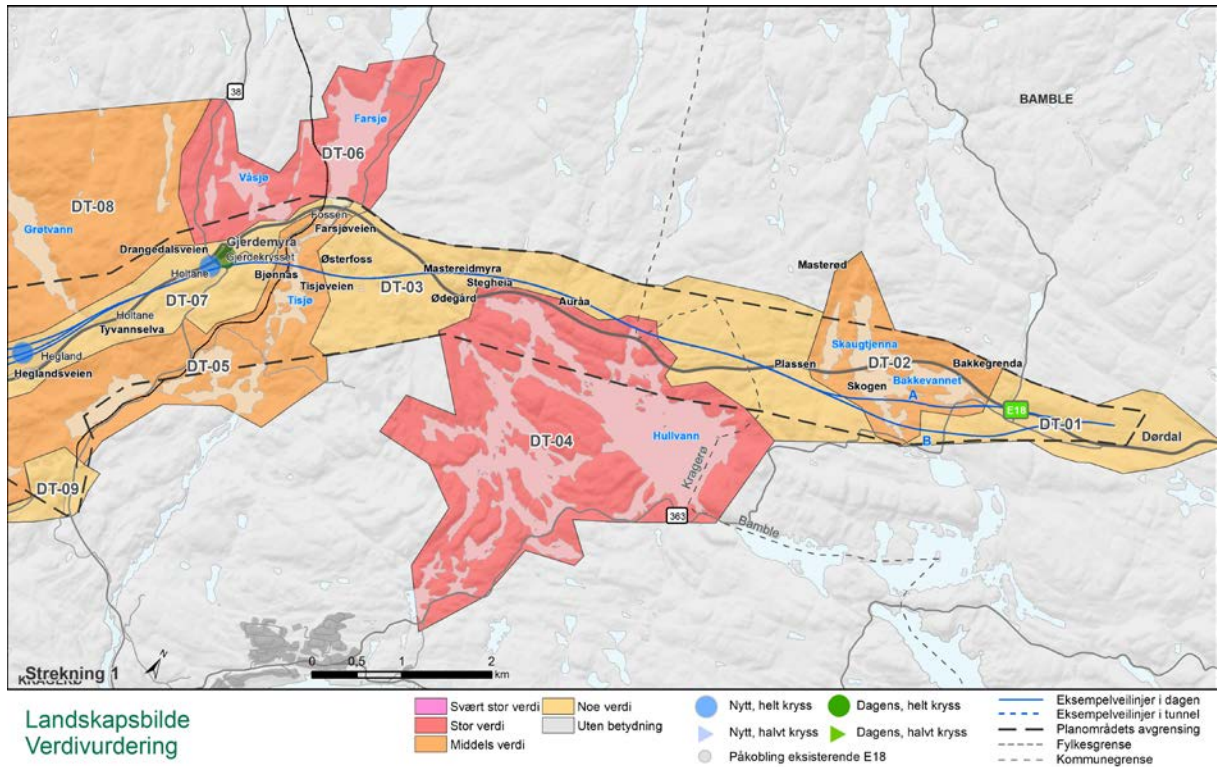
Med grunnlag i registreringskategoriene i kap. 3.1 er delstrekningen Arendal - Grimstad delt inn i 37 delområder for fagtema landskapsbilde. Delområdenes særpreg kan oppsummeres som

- Delområder med skogshei – på lavere koller, deler opp og rammer inn bebygde områder, viktige buffersoner og grønnstrukturelementer
- Delområder med vann og vassdrag – landskapselement, kulturelement (kraft og tømmer)
- Delområder med tettere bebyggelse – eldre og nyere tettbebyggelse, grender og sentra
- Delområder med kulturlandskap – viktige egenskaper: kulturmiljøer med tidsdybde, dyrka mark med betydning for romfølelsen
- Store verdier – kirkegårder, verdifulle kulturlandskap, verna vassdrag

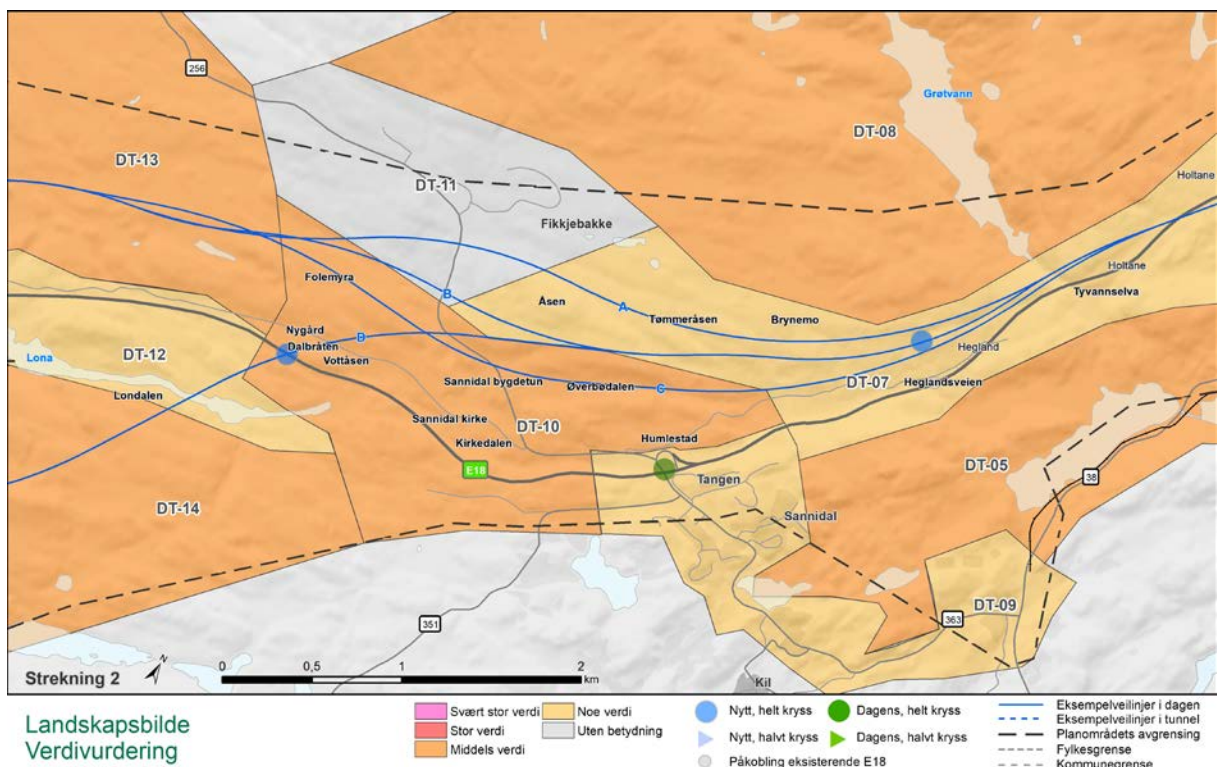

Figur 5-2: Verdikart. Oversikt over delområder for delstrekning Arendal – Grimstad

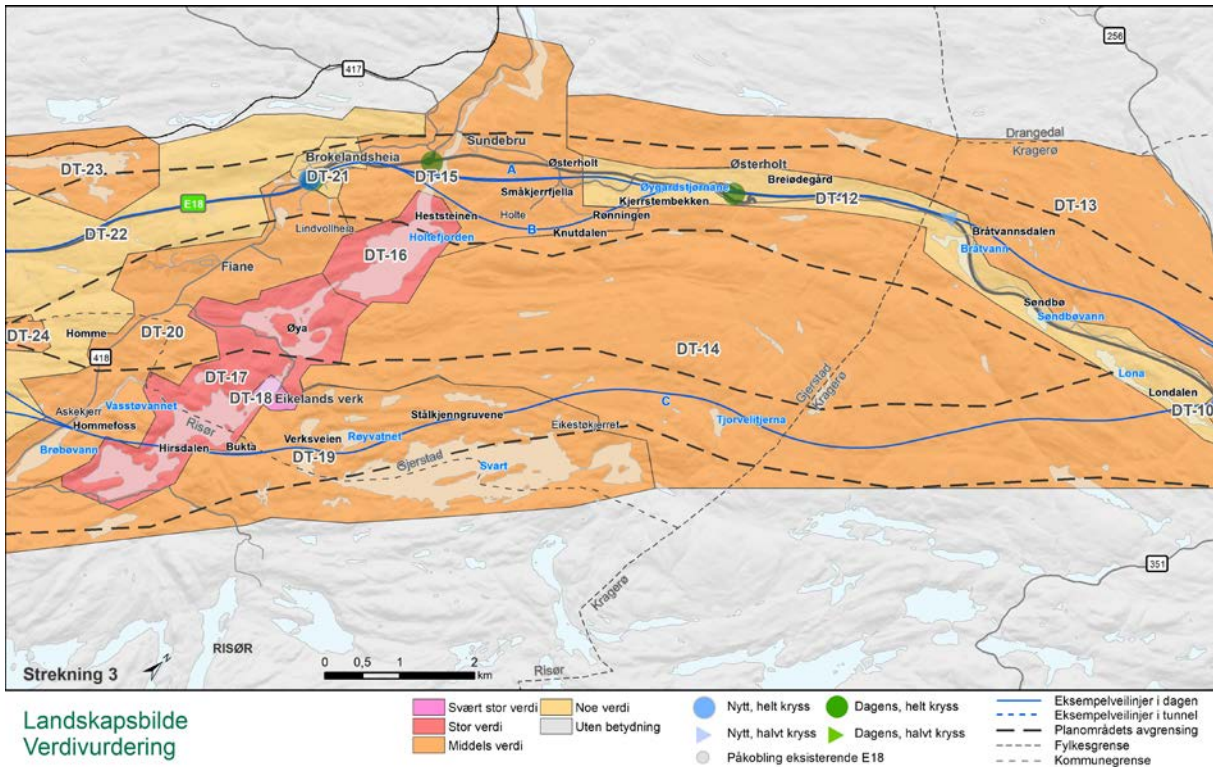
5.5 Verdikart Dørdal – Tvedestrand

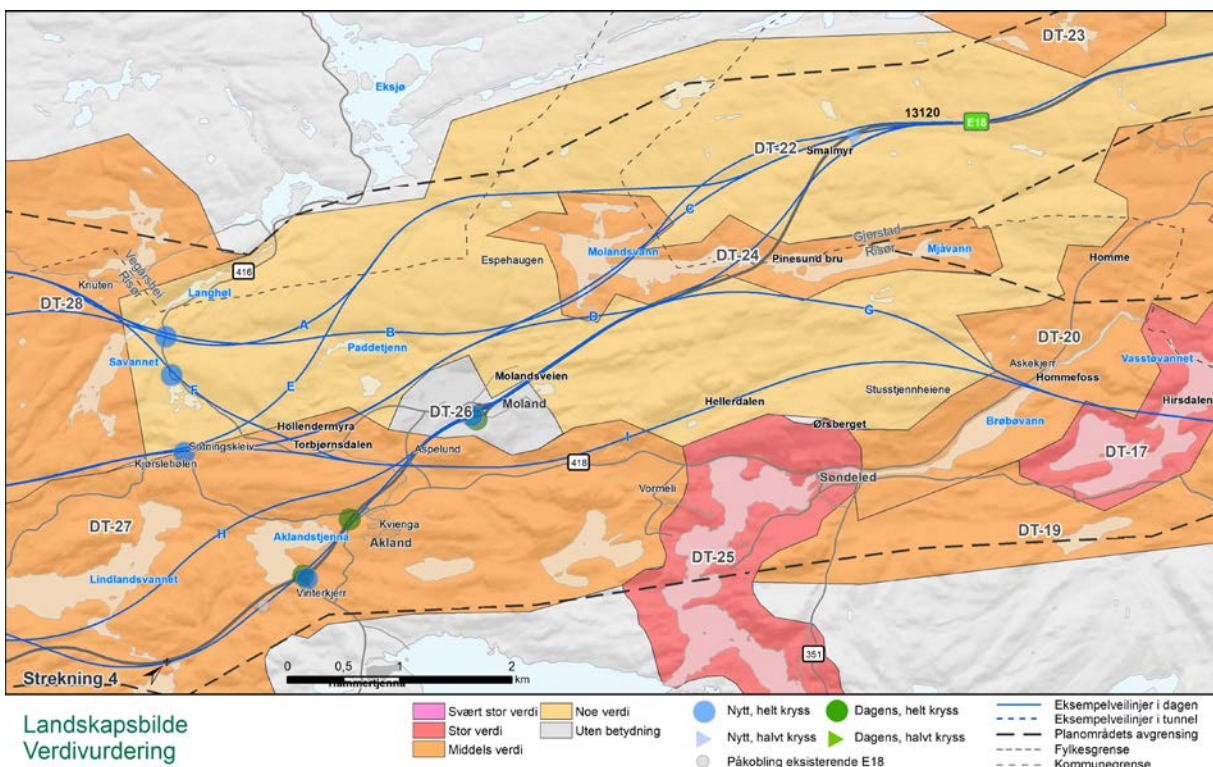
Figur 5-3: Verdikart strekning 1.

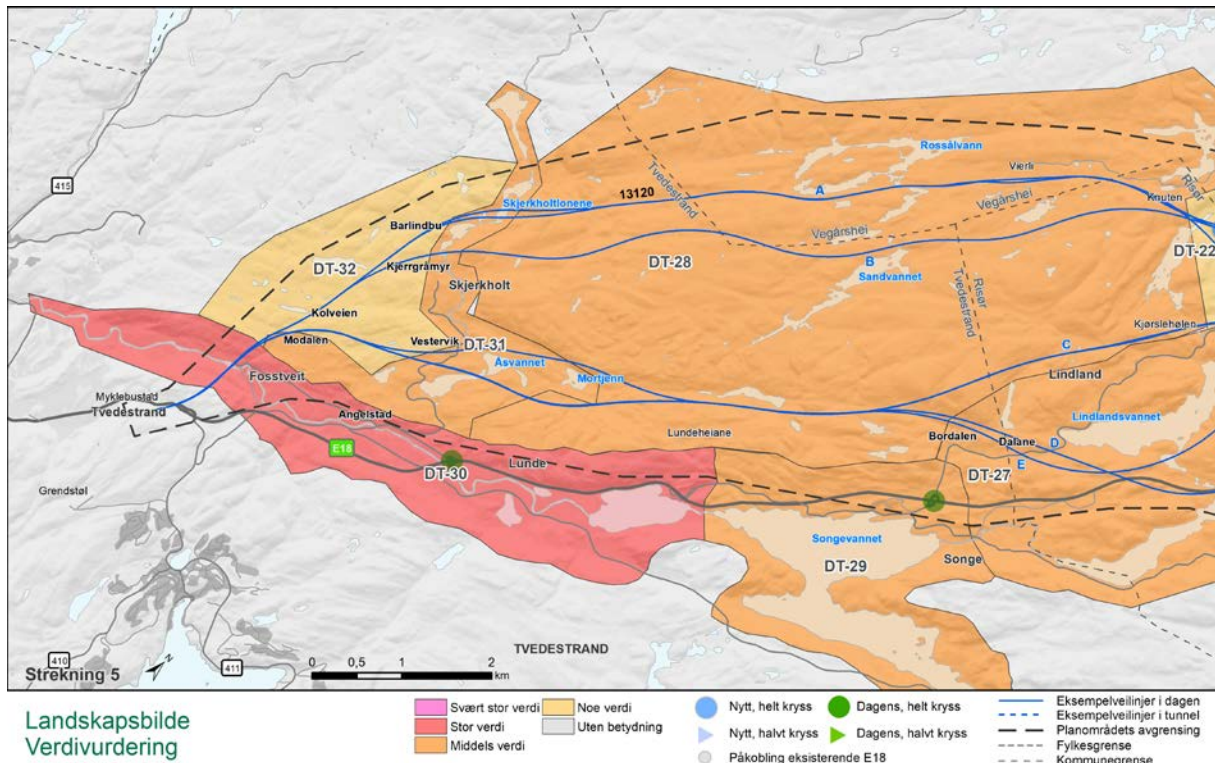
Figur 5-4: Verdikart strekning 2.

Figur 5-5: Verdikart strekning 3.

Figur 5-6: Verdikart strekning 4.

Figur 5-7: Verdikart strekning 5.

5.6 Verdivurderinger Dørdal – Tvedestrand

Innenfor denne delstrekningen finner man flest delområder med middels verdi. Delområdene som imidlertid har stor verdi, er preget av:

- verdifulle og helhetlige kulturlandskap knyttet til landemerker som kirkesteder og gammel bebyggelse (Sannidal kirkested)
- Verdifulle kulturmiljø-/landskap (eks. Eikelands verk (svært stor verdi), Lunde)
- Større vann/vassdrag, verna vassdrag (Hullvann, Farsjø/Våsjø, Holtefjorden, Vasstøvannet, Søndeledfjorden)

Det finnes også delområder som er vurdert som Ubetydelig/noe verdi:

- Næringsområder (Fikkjebakke, Brokelandsheia, Moland)

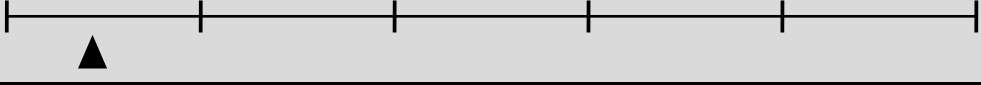
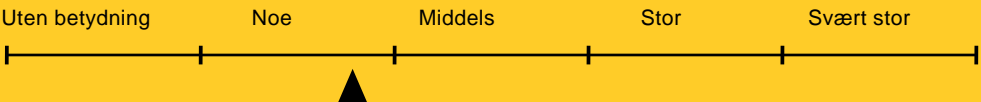
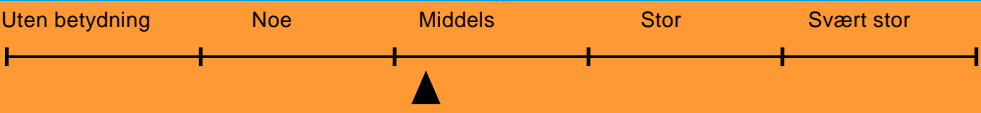
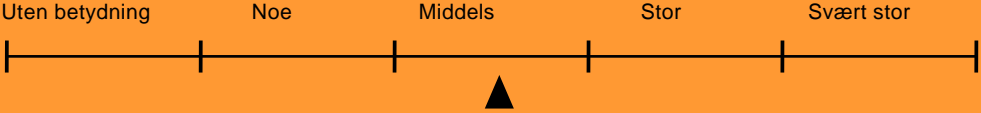
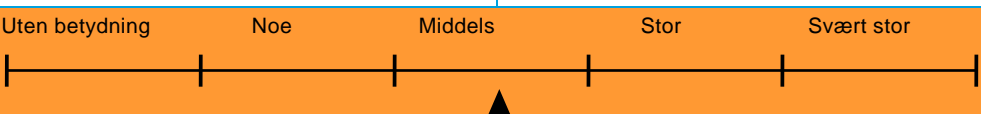
Spesielt større vann, myrer og dyrka mark er viktige for landskapsbildet fordi de skaper åpninger, lysninger, utsyn og romfølelse i et småkupert landskap som er vanskelig å orientere seg i. Disse elementene tilfører delområdene verdi.

Tabell 5-8:: Verdivurdering av delområdene på delstrekningen Dørdal – Tvedestrand

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
DT01 Dørdal Bamble kommune	Grend med eldre gårder og mindre jordteiger i langsmalt landskapsrom. E18, Gamle Sørlandske og Gongeelva følger daldraget mellom bratte, skogkledde åsrygger. Del av	Negativt påvirket av eksisterende E18 og ny E18 som bygges fra Rugtvedt.

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
Verdivurdering: Noe verdi	verna vassdrag 017/1 (Bamble-Solum-Drangedal)	
DT02 Bakkevann Bamble kommune	Opplevelsesrikt, småskala landskapsrom rundt Bakkevann. Elveos i øst der Gongeelva kommer ut. Oppfliket strandlinje med mange små vik og sund. Sårbart. Postveien følger langs vannet. Kommuneplan har satt av areal til industriområde rett sør for vannet. Del av verna vassdrag 017/1 Bamble-Solum-Drangedal	Eksisterende E18 reduserer de visuelle kvalitetene noe, men delområdet ellers har gode visuelle kvaliteter. Representerer særpreget for landskapstypen.
	Verdivurdering: Middels verdi	
DT03 Skogsheiene Bamble-Kragerø Bamble og Kragerø kommuner	Småkupert skog- og heiområde. Eks. E18 går gjennom området, spredt bebyggelse, skogbruk, skogsbilveier og hogstfelt.	Delområdet har visuelle kvaliteter som er vanlige for landskapstypen. Verdien reduseres av eksisterende E18 som bryter noe med natur- og kulturlandskapet.
	Verdivurdering: Noe verdi	
DT04 Hullvann Bamble og Kragerø kommuner	Utallige små, intime landskapsrom langs vannet oppdelt av lave, skogkledde koller. Småformer med buker og vik, øyer, koller og nes skaper et idyllisk og opplevelsesrikt landskap. Landskapsbildet har naturpreg med spredte hytter og E18 som sneier innom i nord.	Delområdet representerer de største kvalitetene ved denne landskapstypen, nemlig vannflatene med små og store øyer, som omringes av småkuperte koller.
	Verdivurdering: Stor verdi	
DT05 Tisjø-Tyvann Kragerø kommune	Opplevelsesrike landskapsrom knyttet til vassdraget. Spredte gårdsbruk med små jordteiger mellom åkerholmer og bergknatter. Jernbanelinje slynger seg gjennom østsiden av delområdet, kraftlinjer krysser delområdet på kryss og tvers, demninger og kraftverk nedover vassdraget.	God balanse mellom naturmiljø og kulturmiljø knyttet til små gårdsbruk og utnytting av vassdraget.
	Verdivurdering: Middels verdi	

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
DT06 Farsjø- Våsjø Kragerø kommune	Landskapsrom rundt Farsjø og Våsjø, kulturlandskap Farsjøbygda og Våsjø, jernbanelinje.	Helhetlig kulturlandskap og store vann. Større utsyn og mer åpent enn delområdet over (DT05), derfor noe større verdi
Verdivurdering: Stor verdi		
DT07 E18 Gjerdemyra – Tangen vest Kragerø kommune	Skogsområder langs E18. Skogbruk og kraftgater. Veianlegg og kryssområde. Spredt bebyggelse. Mindre jordteiger og gårdsbruk skaper variasjon i monotont landskapsbilde langs veien.	Eksisterende E18 og kraftlinje som går parallelt med denne, bryter med skalaen i landskapet og reduserer de visuelle kvalitetene i delområdet.
Verdivurdering: Noe verdi		
DT08 Grøtvann Kragerø kommune	Skog- og heiområder med myrer, små vann og bekker som drenerer ned til Grøtvann. Delområdet er del av et større, sammenhengende skog- og heiområde hvor sentrale deler er et inngrepsfritt område (INON, 1-3 km fra tyngre tekniske inngrep). INON-området ligger imidlertid utenfor influensområdet.	Helhetlig heiområde med gode visuelle kvaliteter, typisk for regionen.
Verdivurdering: Middels		
DT09 Tangen Kragerø kommune	Nyere boligbebyggelse og næringsbebyggelse. Kollektivknutepunkt og kryss, trafikkarealer.	Noe uryddig visuelt uttrykk, uten særpreg.
Verdivurdering: Noe verdi		
DT10 Sannidal kirkested Kragerø kommune	Delområde med kulturlandskap, levende bygd, kirkested og gravplass. Ravinelandskap og elv, bygdetun.	Sammensatt landskapsbilde hvor kirka med tilhørende omgivelser har naturlig hovedfokus.
Verdivurdering: Middels til stor		
DT11 Fikkjebakke	Industriområde med storskala næringsbygg, store asfaltflater og planering uten terrengtilpasning.	Landskapsbilde med sterkt reduserte kvaliteter pga store inngrep og elementer som ikke er tilpasset omgivelsenes skala.

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
Kragerø kommune		
Verdivurdering: Uten betydning	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
DT12 Østerholtheia Kragerø og Gjerstad kommuner	Daldrag/terrengdrag, eksisterende E18 går langsetter dette. Veianlegget er hovedfokus i landskapsbildet. Langsmale landskapsrom med vann (Bråtvann, Søndbøvann og Lona) som gulv, avgrenset av koller og heier, skaper noe variasjon i ensformig landskapsbilde. Hyggelige rasteplasser etablert ved Øygardstjørnane.	Veianlegget har hovedfokus i landskapsbildet. Vannene bidrar til variasjon og tilfører verdi.
Verdivurdering: Noe verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
DT13 Slettefjell-Sunde Kragerø og Gjerstad kommuner	Skog, hei og myrer. I dag ikke berørt av store inngrep eller tiltak.	Typisk for området og uten større inngrep, men noe ensformig landskapsbilde.
Verdivurdering: Middels verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
DT14 Holtemarka Kragerø og Gjerstad kommuner	Skog, hei og myrer. Mosaikk av myrer og små vann knyttet sammen av bekker og små vassdrag i et helhetlig heiområde. Terrengtet er mer åpent i nord, og blir mer kupert og har flere vann lenger sør. Urørt preg med unntak av to store kraftlinjer som går gjennom delområdet.	Typisk for landskapstypen/regionen. Helhetlig, men noe ensformig landskapsbilde.
Verdivurdering: Middels verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
DT15 Sunde - Holte Gjerstad kommune	Jordbruksbygd knyttet til Gjerstadvassdraget som er et verna vassdrag. Tettsted med grunnskole, ny flerbrukshall og svømmehall. Dagens E18 går gjennom området.	Kulturlandskap og vassdrag som danner et sammensatt, innholdsrikt og variert landskapsbilde.
Verdivurdering: Middels verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
DT16 Holtefjorden Gjerstad kommune	Kulturlandskap ved Holtefjorden med spesielt gode visuelle kvaliteter, også vurdert i KU for Grenlandsbanen (Jernbanelinjen)	Området har spesielt gode visuelle kvaliteter. Forholdet og samspillet mellom landskap og bebyggelse gir til sammen et svært godt inntrykk.

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
Verdivurdering: Stor verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
DT17 Eikeland- Vasstøvannet Gjerstad og Risør kommuner	Landskapsrom rundt Vasstøvannet, som er del av det verna Gjerstadvassdraget. Noe av delområdet er også influensområdet til Eikelands verk.	Området har spesielt gode visuelle kvaliteter med Vasstøvannet som samlende element. I tillegg til kulturhistoriske spor i landskapet også tilfører tidsdybde.
Verdivurdering: Stor verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
DT18 Eikelands verk Gjerstad kommune	Eikelands verk er et kulturminne av nasjonal verdi. Flere av bygningene har stor arkitektonisk verdi og anlegget i sin helhet har høy kulturhistorisk verdi. De mange murene etter tekniske anlegg, boliger for funksjonærer og arbeidere, hager og andre spor som er bevart, gjør at industriens produksjonslinjer er lesbare.	Svært særpreget kulturmiljø der bygninger, hager, trær, murer, strukturer og omgivelser til sammen skaper et unikt landskapsbilde.
Verdivurdering: Svært stor verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
DT19 Svart Gjerstad og Risør kommuner	Småvann og kulturhistorisk landskap knyttet til Eikelands verk. Tydelige åsrygger som gir sterk romfølelse, definerte daldrag parallelt med innsjøen Svart. Kraftlinjer langs ytterkantene av delområdet.	Typisk for landskapstypen, men inneholder i tillegg vann som skaper variasjon og kulturhistoriske spor i landskapet.
Verdivurdering: Middels verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
DT20 Fiane Gjerstad og Risør kommune	Tettsted med variert bebyggelse og kulturlandskap langs terrengdrag der lokalveien knytter sammen flere mindre landskapsrom.	Sammensatt landskapsbilde med kollete silhuetter som skaper variasjon og dybdefølelse.
Verdivurdering: Middels verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
DT21 Brokelandsheia Gjerstad kommune	Nyetablert tettsted og næringsområde. Tidstypisk for 2000-tallets knutepunktutvikling og et planprodukt i stadig fremvekst. Gatestrukturer trer fram underveis. Kombinasjon av boliger, sentrumsfunksjoner og næring hvor nærhet til E18 har vært utgangspunktet. E18 med kryssområde har fremtredende fokus i landskapsbildet. Forbedringspotensial.	Visuelle kvaliteter er knyttet til helhetlig bebyggelse og struktur i samspill med omkringliggende skogkledde åser og vann. Eksisterende E18 dominerer landskapsbildet og trekker verdien ned sammen med store næringsbygg som ikke bidrar til tettstedets gateliv eller forholder seg til den øvrige bebyggelsens skala.

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
Verdivurdering: Noe verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
DT22 Sunde bru- Savannet Gjerstad, Risør og Vegårshei kommuner	Stort, sammenhengende skog- og heiområde fra Sunde bru i nord til Savannet i sør. Delområde med naturpreg, stedvis preget av skogsdrift. Noe hyttebebyggelse, småveier og skogsbilveier. En rekke småvann og myrer. Koller med fremtredende og markante silhuetter, både skogkledde og med berg i dagen og brattskrenter. Oppstykket av E18 og kraftlinje.	Typisk for landskapstypen, men oppdelt av E18 og kraftlinje som trekker verdien noe ned.
Verdivurdering: Noe til middels verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
DT23 Skorstøl Gjerstad kommune	Naturpreget landskapsrom rundt større vann, med en jernbanelinje som går langs nordsiden av vannet og skaper dynamikk i landskapsbildet.	Typisk for landskapstypen, noe berørt av jernbanelinja, men Skorstølvannet bidrar positivt til variasjon og innhold.
Verdivurdering: Middels verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
DT24 Molandsvann- Mjåvann Gjerstad og Risør kommuner	Landskapsrom rundt langsmalt vannsystem. Molandsvann i sørvest drenerer ned mot Mjåvann i nordøst og vannene skilles av ei bru for dagens E18 som krysser her. Landskapsbildet er preget av skogkledde lier ned mot vannspeilet, men er også påvirket av stor kraftlinje som krysser vannet og dalsidene.	De visuelle kvalitetene blir noe redusert av dagens E18, kraftlinja og ryddegata som forstyrrer det urørte naturpreget.
Verdivurdering: Middels verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
DT25 Søndeledfjorden Risør kommune	Tettsted rundt fjordbunn med bukter og utløp av Brøbørvann, boliger, kirke, skole og næring.	Variert landskapsrom rundt Søndeledfjorden med særlig gode visuelle kvaliteter og god balanse mellom bebyggelse, kulturlandskap og naturskapte omgivelser.
Verdivurdering: Stor verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
DT26 Moland Risør kommune	Næringsområde/industrifelt langs E18 med hovedsakelig store bygningsvolumer og store asfaltflater.	Reduserte visuelle kvaliteter på bakgrunn av tiltakenes størrelsesforhold og kontrast til de naturskapte omgivelsene.
Verdivurdering: Uten betydning	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
DT27 Akland-Lindland Risør og Tvedestrand kommuner	Sammensatt landskap med variert landskapsbilde. Kulturlandskap og landskapsrom rundt vann, gårdsbruk, bygder og boliger. Flere små grender med småskala, harmonisk kulturlandskap. Dagens E18 går gjennom området, som videre også inneholder boligområder, trafostasjon, skog og noe næringsbygg.	Delområdet har gode visuelle kvaliteter og er typisk for regionen. Dagens E18 med tilhørende kryss trekker verdien noe ned.
Verdivurdering: Middels verdi		
DT28 Timmeråsen-Lundeheiene Vegårshei, Risør og Tvedestrand kommuner	Høyereliggende heiområde med variasjon av skogkledd hei, bekker, vann, tjern og åpne myrdrag. Koller med fremtredende silhuetter. Landskapsbildet har en overordnet struktur med tydelige drag i nordøst-sørvestretning. En stor kraftlinje krysser delområdet i denne retningen og påvirker det naturpregete landskapsbildet. Menneskelig påvirkning i form av spredte gårdsbruk og jordteiger, små veier, skogsbilveier og stier, stedvis preg av nylig skogsdrift.	Delområdet har gode visuelle kvaliteter og en karakter som er typisk for regionen. Stor kraftlinje dominerer i landskapsbildet og trekker verdien noe ned.
Verdivurdering: Middels verdi		
DT29 Songevannet Tvedestrand kommune	Storforma fjordlandskap og sammensatt kulturlandskap i et stort landskapsrom.	Delområdet har gode visuelle kvaliteter og en karakter som er typisk for landskapstypen. Songevannet tilfører landskapsområdet verdi.
Verdivurdering: Middels verdi		
DT30 Lunde Tvedestrand kommune	Jordbrukslandskap langs elv, sammensatt kulturlandskap i langsmalt landskapsrom. Del av verna vassdrag; Vegårvassdraget. Flere eldre gårdsbruk som skaper et helhetlig kulturmiljø med stort særpreg. Eksisterende E18 med kryssområde bryter noe med retningene og skalaen i kulturlandskapet, men følger terrengformene i randsonen i stor grad.	Svært gode visuelle kvaliteter med god balanse mellom kulturmiljøer, kulturlandskap, og naturlandskap der Storelva og Lundevannet er viktige landskapselementer.
Verdivurdering: Stor verdi		

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
DT31 Skjerkholtdalen Tvedestrand kommune	<p>En rekke små, intime landskapsrom med gårdsbruk og kulturlandskap langs vassdraget Skjerkholtonene. Små jordteiger mellom skogkledde koller og den smale veien som slynger seg gjennom grenda. Levende kulturlandskap som driftes og skjøttes.</p> <p>Skjerkholtonene - kulturlandskap og vannsystem, vassdrag med små stryk, terskler spor fra tømmerfløting mm.</p>	Variert landskapsbilde preget av kulturlandskap og vassdraget som følger daldraget.
Verdivurdering: Middels til stor verdi	<p>Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor</p>	
DT32 Føykåsen Tvedestrand kommune	<p>Store kraftlinjer skjærer gjennom delområdet og hogstflater påvirker landskapsbildet negativt. Dette er likevel reversible inngrep som ikke forandrer landskapets karakter over tid.</p>	Delområdets karakter er typisk for regionen. Stor kraftlinje og hogstflater trekker verdien noe ned.
Verdivurdering: Noe verdi	<p>Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor</p>	

Figur 5-9: Bakkevann representerer det typiske landskapet for strekningen. Omkranset av skogkledde koller og med en oppfliket strandlinje, skaper vannflatene åpne landskapsrom og små idyller i et kupert og uoversiktlig terreng.

Figur 5-10: Fosseskjæra i forgrunnen med jernbanelinja til venstre i bildet. Eksisterende E18 krysser Farsjø på bro midt i bildet. Delområde DT-05 og DT-06 sett fra sør mot nord.

Figur 5-11: Sannidal kirkested sett fra sørøst. Sannidal kirke til venstre for midten av bildet, industrifeltet på Fikkjebakke skimtes bak til venstre.

Figur 5-12: Dagens E18 går gjennom store skogsområder, som her ved Østerholtheia. Rasteplassene på hver side av veien skaper variasjon i landskapsbildet.

Figur 5-13: Kulturlandskap Holte-Sunde sett fra nord.

Figur 5-14: Gjerstadvassdraget og Abel skole ved Sunde bru

Figur 5-15: Eikelands verk (Foto: Bodil Johanne Paulsen, Riksantikvaren)

Figur 5-16: Brokelandsheia

Figur 5-17: Søndeledfjorden

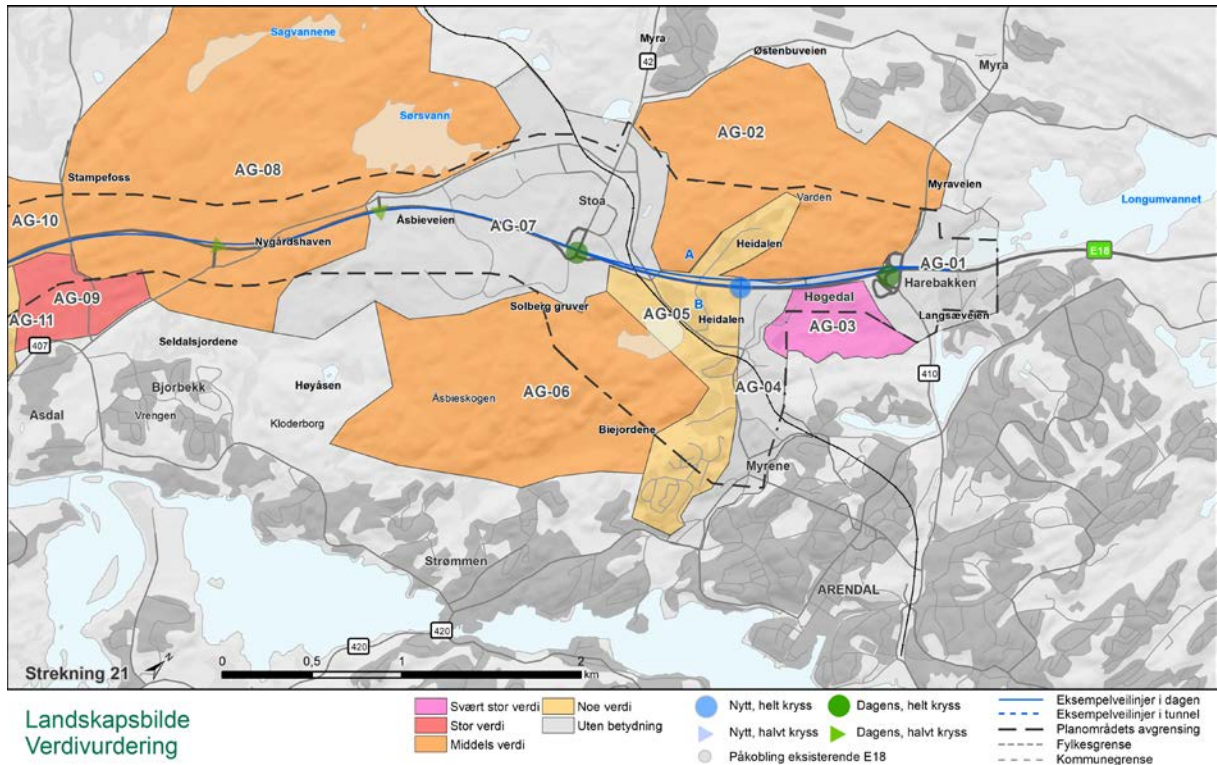

Figur 5-18: Åsvannet i Skjerkholtdalen, sett fra sør mot nordøst.

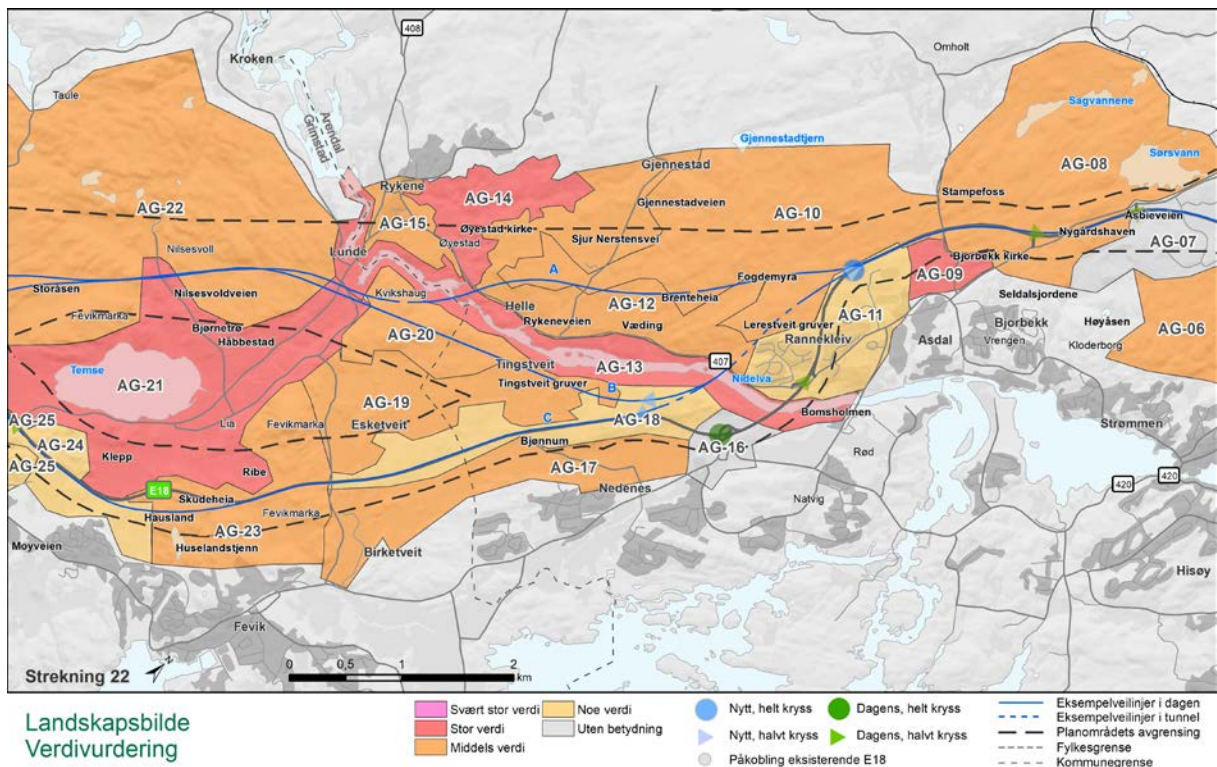

Figur 5-19: Landskapet ved Lunde har god balanse mellom kulturmiljøer, kulturlandskap og naturlandskap der Storelva, Lunde vannet og Songevannet er viktige landskapselementer.

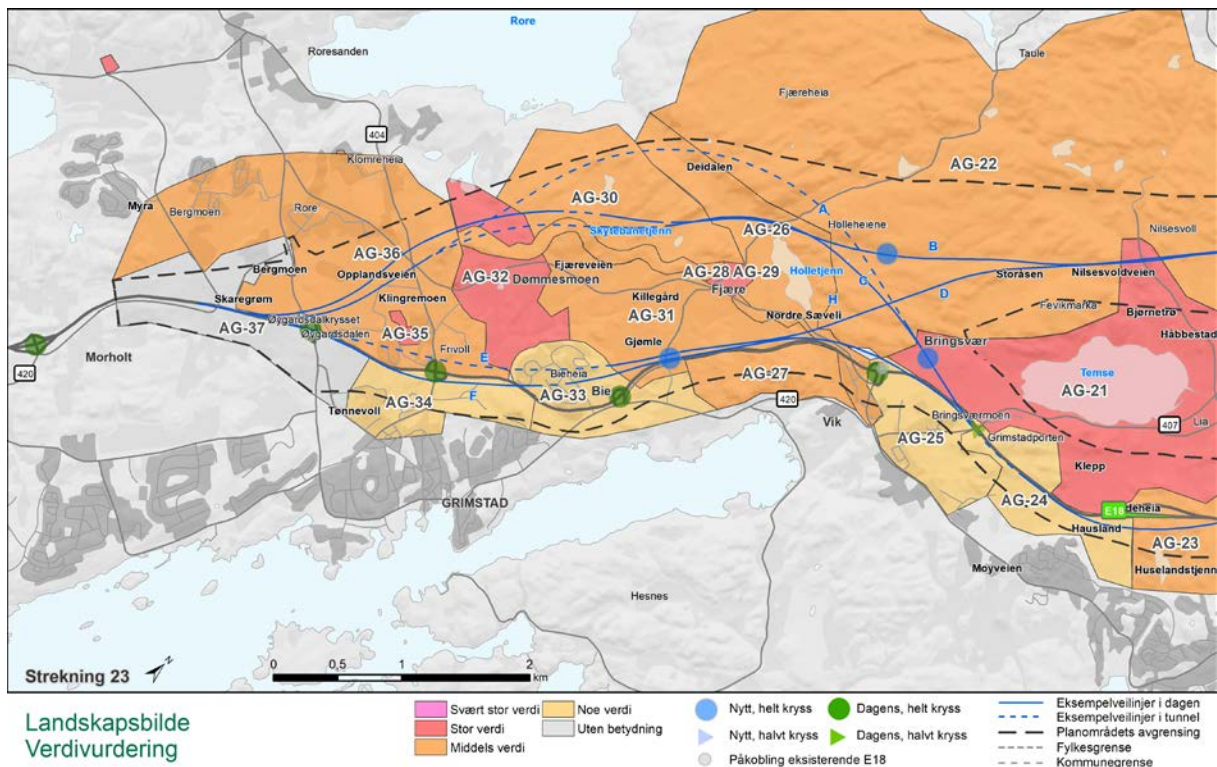
5.7 Verdikart for Arendal – Grimstad

Figur 5-20: Verdikart strekning 21.

Figur 5-21: Verdikart strekning 22.

Figur 5-22: Verdikart strekning 23.

5.8 Verdivurderinger delstrekning Arendal – Grimstad

Innenfor denne delstrekningen finner man flest delområder med middels verdi. Delområdene som imidlertid har stor verdi, er preget av:

- Kirker og kirkegårder (Arendal (svært stor verdi), Bjorbekk, Øyestad, Fjære, Grimstad)
- Kultur- og ravinelandskap (Rykene, Temse, Dømmesmoen)
- Vann og vassdrag (Lilleelv – verna vassdrag, Nidelva, Temse)

Det finnes også noen delområder som er vurdert som ubetydelig/noe verdi:

- Næringsområder (Harebakken, Myrene, Stoa, Nedenes, Bergemoen)
- Vanlige landskapstyper med reduserte kvaliteter

Tabell 11 Verdivurdering av delområdene på delstrekningen Arendal – Grimstad

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
AG01 Harebakken Arendal kommune	Nærings- og boligområder sterkt preget av veianlegg og store næringsbygg. Delområdet omfatter dagens E18 forbi Arendal kirkegård (AG03). Grøntområder langs deler av Longumvannet og Langsævvannet bedrer	Delområde uten særpreg hvor næringsbebyggelse og veianlegg gir et redusert totalintrykk.

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
Verdivurdering: Uten betydning	inntrykket noe, men generelt er området preget av trafikk og næring.	
AG02 "Myraskogen" Arendal kommune	Skogsområde nord for eks E18 som gir visuell buffersone mellom veianlegg og bebygde områder. Skogkledd silhuetter og ller bidrar til å ramme inn tilgrensende nærings- og boligområder. Landskapstype som er vanlig for regionen. Brukes til friluftsliv, i tillegg noe skogsdrift, et par spredte gårder, kraftlinjer.	Delområdets verdi er særlig knyttet til grønnstruktur og funksjon som buffersone mellom næringsområder.
Verdivurdering: Middels verdi		
AG03 Arendal kirkegård Arendal kommune	Svært særpreget kirkegård med nasjonal forvaltningsinteresse. Anlagt i romantisk landskapsstil og innviet i 1814. Unik gravplass og parkanlegg med kulturhistoriske kvaliteter og nasjonal betydning. Høgedal gård og skogkulle inngår i delområdet. Eks. E18 grenser mot kirkegården i nord og påvirker støybildet på gravplassen negativt.	Delområdet har unike visuelle kvaliteter, stort særpreg og representerer kvaliteter med nasjonal betydning. Deler av anlegget er fredet.
Verdivurdering: Svært stor verdi		
AG04 Myrene Arendal kommune	Delområdet følger et slakt terrengdrag og er hovedsakelig bebyggt med ulike næringsbygg langs fylkesveien. Jernbanelinje gjennom delområdet. Store bygningsvolumer med varierende formuttrykk sammen med hovedvei, asfaltflater og parkering preger delområdet.	Delområdet har reduserte visuelle kvaliteter og preges av veier, infrastruktur og bebyggelse uten særpreg.
Verdivurdering: Uten betydning		
AG05 Heidalen-Solbergvann-Gåsåsen Arendal kommune	Delområdet med en del boligbebyggelse utgjør en overgangssone mellom skogsområder og næringsområder. Boligene er hovedsakelig plassert i felt på små koller, mens veier og infrastruktur følger i lavere drag. Landskapsbildet virker noe ustrukturert. Jernbanelinje og fylkesvei i tillegg til dagens E18 som krysser over delområdet i bru. Innenfor delområdet ligger også fotballstadion og et mindre vann.	Fylkesvei, dagens E18 og jernbanelinje skaper barrierer og fragmenterer landskapsbildet. Dette reduserer verdien som hovedsakelig er knyttet til funksjonen som overgangssone mellom skogsområder og næringsområder noe.
Verdivurdering: Noe til middels verdi		

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
AG06 Åsbieskogen Arendal kommune	Skogsområde sør for eks E18 som fungerer som visuell buffer mellom veianlegg, massetak, næringsområde og bebygde områder. Skogskledde silhuetter og lier bidrar til å ramme inn tilgrensende nærings- og boligområder. Landskapstypen er vanlig for regionen, men er under utbyggingspress og viktig for grønnstruktur i tettbygd område.	Gode visuelle kvaliteter knyttet til småskala skogslandskap med opplevelsen av intime, små landskapsrom.
Verdivurdering: Middels verdi		
AG07 Stoa Arendal kommune	Utstrakt næringsområde med industri, handel og offentlige funksjoner. Området preges av store bygningsvolumer med varierende formuttrykk, store asfaltflater og et massetak/pukkverk. Dagens E18 skjærer delområdet i to, men en rekke småveier knytter området sammen via underganger og bruer. Noe vegetasjon og mindre vassdrag skaper en viss grønnstruktur, men hovedinntrykket domineres av et bilbasert og industrialisert landskap, uten klar struktur eller orden.	Reduserte visuelle kvaliteter pga uklar struktur og bygninger og terrenginngrep som ikke er tilpasset landskapets skala. Dagens E18 er en visuell og fysisk barriere gjennom delområdet.
Verdivurdering: Uten betydning		
AG08 Sørsvann Arendal kommune	Skogsområde med småkupert landskap som omfatter landskapsrom rundt Sørsvann og Sagvannene. Relativt variert, med små koller, noe jordbruksmark, spor etter tømmerfløting og små og større vann. Mindre veier og en kraftlinje krysser området. Eks. E18 går gjennom delområdet i sør, med av- og påkjøringsrampe og lokalveier som krysser over motorveien. Sagvannene er del av det verna vassdraget Lilleelv. Fossen Stampefoss er et viktig landskapselement.	Småskala og opplevelsesrikt skogslandskap med varierte og gode visuelle kvaliteter. Verdien reduseres noe av tekniske inngrep som kraftlinje og motorvei.
Verdivurdering: Middels verdi		
AG09 Bjorbekk Arendal kommune	Helhetlig kulturlandskap der Bjorbekk kirke har et naturlig fokus i landskapsbildet med tilliggende kirkegård. Lilleelv, verna vassdrag, renner gjennom delområdet og er et viktig landskapselement.	Helhetlig og harmonisk landskapsbilde med særlig gode visuelle kvaliteter knytta til innslaget av vann/ vassdrag, kulturlandskap og kirka som landemerke.
Verdivurdering: Stor verdi		
AG10 Kringlemyr	Sammenhengende skogsområde med noen spredte gårder. Lilleelv, verna vassdrag, renner gjennom delområdet.	Delområdet har visuelle kvaliteter som er vanlige for landskapstypen i tillegg til innslag av bekker og Lilleelv – verna vassdrag.

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
Arendal kommune		
Verdivurdering: Middels verdi		
AG11 Asdal-Rannekleiv	Boligområder på begge sider av dagens E18, buffersoner med vegetasjon og ellers noe dyrka mark.	Delområdet har visuelle kvaliteter som er typiske for landskapstypen/regionen.
Arendal kommune		
Verdivurdering: Noe til middels verdi		
AG12 Gjennestad	Kulturlandskap, gårdsbruk, noe dyrka mark, spredte boliger. Levende kulturlandskap med raviner og overgang til skog gir et helhetlig og samtidig variert landskapsbilde.	Delområdet har visuelle kvaliteter som er typiske for landskapstypen/regionen. Variasjonen og mangfoldet bidrar til å øke delområdets verdi.
Arendal kommune		
Verdivurdering: Middels verdi		
AG13 Nidelva	Nidelva med kantsoner og Rykenefossen – et spektakulært landskapselement. Kraftverk med historisk verdi. Sårbart.	Elva med kantsoner er et verdifullt landskapselement, også fossen som et spektakulært element som bidrar til å gi delområdet verdi.
Arendal og Grimstad kommuner		
Verdivurdering: Stor verdi		
AG14 Øyestad kirke	Delområdet omfatter Øyestad kirke og kirkegård og ravinlandskapet disse ligger i. Kirka er viktig landemerke og har et naturlig fokus i landskapsbildet. Ravinlandskapet er en truet naturtype og er viktig for mangfoldet av landskap og landformer.	Kirka og kirkegården med sin sentrale plassering i ravinlandskapet gir særlig gode visuelle kvaliteter.
Arendal kommune		
Verdivurdering: Stor verdi		
AG15 Rykene tettsted	Delområdet er preget av dyrka mark, gårdsbruk og boliger som ligger rundt knutepunktet med skole og butikk/næringsbygg. Levende jordbruks-grend og kulturlandskap.	Helhetlig landskapsbilde med visuelle kvaliteter knytta til innslaget av vann/vassdrag, kulturlandskap.
Arendal kommune		
Verdivurdering: Middels verdi		
AG16 Nedenes	Omfatter kryssområde og kollektivknutepunkt på Nedenes. Pregløs næringsbebyggelse i store volumer og trafikkarealer gir få kvaliteter i landskapsbildet.	Nedenes knutepunkt med trafikk- og næringsarealer har ubetydelig verdi for landskapsbilde.
Arendal kommune		

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
Verdivurdering: Uten betydning	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
AG17 Tingstveitveien Arendal og Grimstad kommuner	Kulturlandskap, gårdsbruk og boliger som danner et levende landskap.	Kulturlandskap med variasjon som danner et innholdsrikt og harmonisk landskapsbilde.
Verdivurdering: Middels verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
AG18 Tingstveitåsen Arendal og Grimstad kommuner	Skogkledd rygg som skjærer mellom E18 mot tilgrensende kulturlandskap og boligområder.	Delområdet visuelle kvaliteter reduseres av dagens E18 som går gjennom den skogkledd åsen.
Verdivurdering: Noe til middels verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
AG19 Esketveit Arendal og Grimstad kommuner	Delområdet preget av kulturlandskap med gårdsbruk, store arealer med dyrkamark og noe boliger. Levende kulturlandskap.	Helhetlig og variert område med gode visuelle kvaliteter, ingen/få inngrep.
Verdivurdering: Middels verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
AG20 Åsene Arendal og Grimstad kommuner	Skogkledd rygg på sørsiden av Nidelva. Hovedsakelig skogshei, men noe kulturlandskap med gammelt gårdstun i vest. Funksjon i landskapsbildet som silhuett og innramming av tilgrensende landskapsrom.	Helhetlig men likevel variert område med gode visuelle kvaliteter, typisk for regionen.
Verdivurdering: Middels verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
AG21 Temse Grimstad kommune	Jordbruksområde i landskapsrom rundt vannet Temse, avgrenset av skogkledd lier og preget av gårdsbebyggelse og en mosaikk av dyrka mark.	Helhetlig og innholdsrikt kulturlandskap med spesielt gode visuelle kvaliteter, også vann.
Verdivurdering: Stor verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	
AG22 Lundeheia- Fjæreheia Grimstad kommune	Sammenhengende skogsområder med kraftlinje, Fjæreheia scene, spor av skogsdrift - hogstfelt, stier og myrer.	Sammensatt landskapsbilde med kollete silhuetter som skaper variasjon og dybdefølelse. Den visuelle verdien noe påvirket av inngrep som kraftlinjer og hogstfelt.
Verdivurdering: Middels verdi	Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor 	

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
AG23 Fevikmarka Grimstad kommune	<p>Skogkledd hei mellom kulturlandskapet ved Temse og nyere boligområder nærmere sjøen. Omfattende stisystem, koller og mindre bekker i tillegg til et lite vann.</p> <p>Eksisterende E18 går gjennom delområdet og flere kraftlinjer krysser marka.</p> <p>Delområdet har en funksjon i landskapsbilde som silhuett og innramming av tilgrensede landskapsrom.</p>	Noe redusert verdi grunnet E18 som deler opp sammenhengende skogslandskap.
Verdivurdering: Middels verdi	<p>Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor</p>	
AG24 Kleppekjær Grimstad kommune	<p>Mindre kulturlandskap som ligger noe innklemmt mellom dagens E18 og boligfelt. Den skogklede heia med tunellen 'Grimstadporten' på dagens E18 inngår i delområdet i tillegg til en større kraftlinje.</p>	Til tross for beliggenheten bidrar kulturlandskapet med lysninger og romfølelse i delområdet og tilfører delområdet som ellers er noe preget av veianlegg, tunnelportal og kraftlinje noe visuell verdi.
Verdivurdering: Noe til middels verdi	<p>Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor</p>	
AG25 Vik Grimstad kommune	<p>Boligområder, Vik skole, jordteiger og noe landbruksbebyggelse, små koller og E18 med kryss og lokalvei i overgangsbru.</p>	Sammensatt landskapsbilde med vanlig gode visuelle kvaliteter, men deler av boligfelt plassert på kolle som bryter silhuett fra flere retninger og en stor iøynefallende fylling. Kryssløsning og overgangsbru oppleves som visuell barriere og reduserer delområdets visuelle verdi.
Verdivurdering: Noe verdi	<p>Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor</p>	
AG26 Holletjenn Grimstad kommune	<p>Landskapsrom rundt Holletjenn, trafostasjon med mange kraftlinjer samt tidligere jernbanetrase som nå er turvei ned mot Rore.</p>	Delområdet har visuelle kvaliteter som er vanlige for landskapstypen. Verdien reduseres av trafo og kraftlinjene ut fra denne i mange retninger.
Verdivurdering: Middels verdi	<p>Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor</p>	
AG27 Sæveli Grimstad kommune	<p>Skogkledd hei med frodig, varmekjære arter og bekkedrag. Dagens E18 har punkttert heia og går gjennom med store fjellskjæringer.</p>	Delområdet har visuelle kvaliteter som er vanlige for landskapstypen. Verdien reduseres imidlertid av eksisterende E18 og de store fjellskjæringene som bryter noe med naturlandskapet.
Verdivurdering: Middels verdi	<p>Uten betydning Noe Middels Stor Svært stor</p>	

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
AG28 Raet Grimstad kommune	Raet, endemorene etter siste istid og et viktig kvartærgeologisk naturminne og landskapselement som avgrenser landskapsrommet mot øst.	Viktig landskapselement av nasjonal interesse, noe skjult av bebyggelsen, men likevel ikke alvorlig endret eller redusert av inngrep.
Verdivurdering: Middels til stor verdi		
AG29 Fjære kirke Grimstad kommune	Fjære kirkested med middelalderkirke, kirkegård og bauta over Terje Vigen ligger harmonisk på kanten av Raet noe hevet over tilgrensende dyrka mark og åpent kulturlandskap mot øst, og med skogklede heier og koller mot vest.	Særpreget kulturmiljø der middelalderkirken, kirkegården, strukturer og omgivelser til sammen skaper et svært spesielt og harmonisk landskapsbilde med stor tidsdybde.
Verdivurdering: Stor verdi		
AG30 Trolleheia Grimstad kommune	Skogsområde med små tjern og myrer, stier og lysløype.	Gode visuelle kvaliteter knyttet til småskala skogslandskap med opplevelsen av intime, små landskapsrom. Helhetlig område.
Verdivurdering: Middels verdi		
AG31 Fjære Grimstad kommune	Kulturlandskap, noe ravine, omkranset av åser, spredt bolig- / gårdsbebyggelse og planteproduksjon. Delområdet avgrenses av dagens E18 som går gjennom den østlige delen av delområdet.	God balanse mellom kulturmiljø og naturmiljø knytta til dyrka mark, landbruksbebyggelse og spredt bebyggelse. Helhetlig område med gode visuelle kvaliteter og tidsdybde.
Verdivurdering: Middels verdi		
AG32 Dømmesmoen Grimstad kommune	Dømmesmoen kulturlandskap og parkanlegg, museum, arboret og ravinelandskap med regional /nasjonal betydning. Dømmesmoen arboret medregnet det indre parkområdet utgjør en av landets største og mest rikholdige samlinger av trær, busker, stauder og ettårige vekster og er i nasjonal sammenheng et unikt, helhetlig grøntanlegg knyttet til en vitenskapelig institusjon.	Parkanlegget med alléer, solitærtrær, Dømmesmoeika, parkdam, arboret knyttet til hagebruksmuseet på Dømmesmoen skaper et helhetlig kulturmiljø med særegent og verdifullt landskapsbilde. Ravinelandskapet er en truet/sårbar naturtype som er viktig for landskapsmessig mangfold. Delområdet inngår i et helhetlig kulturlandskap med spesielt gode visuelle kvaliteter.
Verdivurdering: Stor verdi		
AG33 Bieheia-Ugland Grimstad kommune	Boligområde på kulle inntil dagens E18 som delvis går i tunnel under boligfeltet Bieheia, Jappa skole mellom E18 og skogklede kulle, kryss på dagens E18 og noe dyrka mark.	Delområdet har visuelle kvaliteter som er vanlige for landskapstypen. Verdien reduseres av kryssløsning med overgangsbruer og terrenginngrep ved kryss og tunnel.

ID/ Delområde (navn)	Beskrivelse	Verdibegrunnelse
Verdivurdering: Noe til middels verdi		
AG34 Fladefjell- Grøm Grimstad kommune	Boligområde, noe næring nærmest dagens E18 med kryss, koller med skog som avgrenser områdene fra hverandre, småskala dyrka mark og institusjoner innenfor delområdet.	Delområdet har visuelle kvaliteter som er vanlige for landskapstypen. Verdien reduseres av eksisterende E18 som skjærer gjennom delområdet.
Verdivurdering: Noe verdi		
AG35 Grimstad kirkegård Grimstad kommune	Grimstad kirkegård og kapell ligger omkranset av boliger på Frivoll i et slakt landskap med innslag av dyrka mark og gjengrodd kulturmark og mindre bekkedar.	Kirkegården og harmonien i landskapets skala og variasjon, gir særlig gode visuelle kvaliteter til delområdet.
Verdivurdering: Stor verdi		
AG36 Frivoll- Rore hageby Grimstad kommune	Kulturlandskap og boligfelt i god kombinasjon. Travbane. Jordbruksarealer med drivhus, dyrka mark med grønnsaker gir et variert landskapsbilde.	Landskapsbildet er typisk for området, innholdsrikt og variert.
Verdivurdering: Middels verdi		
AG37 Øygardskryset- Bergemoen Grimstad kommune	Nærings- og industriområde, dagens E18 med tilhørende kryssområder. Skjemmende terrenginngrep for industri/næringsutbygging, store bygningsvolumer, bilbasert og pregløst areal uten egenart.	Landskapsbilde med sterkt reduserte kvaliteter pga store inngrep og elementer som ikke er tilpasset omgivelsenes skala.
Verdivurdering: Uten betydning		

Figur 5-23: Arendal kirkegård grenser mot eksisterende E18. Bildet viser deler av kirkegården sett fra sør mot nord. I tillegg ses kapellet nede til høyre, Høgedal gård litt til venstre for midten av bildet, industribygg på Myrene til venstre i bildet og fjellskjæringen som går langs nordsiden av E18.

Figur 5-24: Nidelva, sett fra øst mot vest, med boligfeltet på Rannekleiv til høyre i bildet og avkjøringa til Nedenes nederst i venstre hjørne.

Figur 5-25 Kulturlandskapet rundt Temse sett fra Bringsvær i sør mot nord.

Figur 5-26: E18 gjennom Grimstad med Grimstad kirkegård midt i bildet, Rorevannet øverst til venstre og Dømmesmoen litt til høyre over midten av bildet.

6 Påvirkning og konsekvens

6.1 Eksempellinjer som er utredet

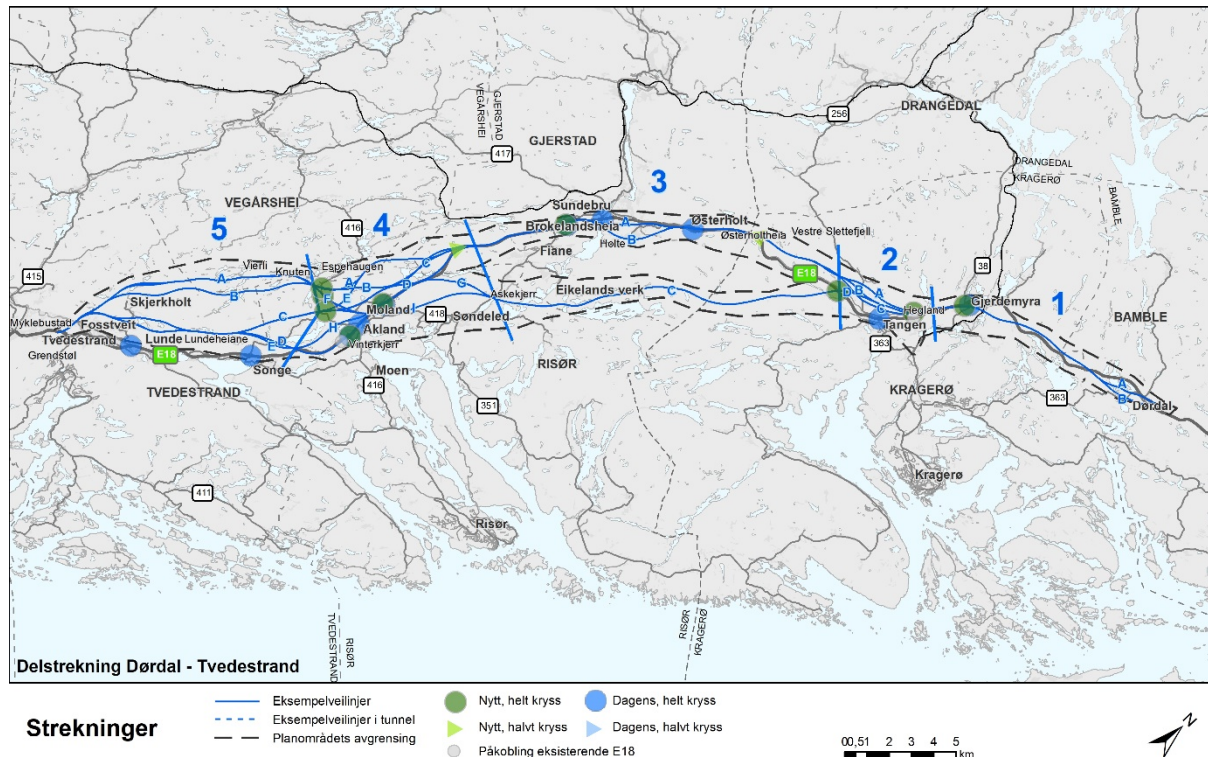
Innenfor delstrekningene Dørdal-Tvedestrand og Arendal-Grimstad er det utredet en rekke eksempelveilinjer.

Vurdering av tiltakets påvirkning og konsekvens for landskapsbildet vil ta utgangspunkt i prosjekterte eksempellinjer og 3D-modeller av disse i terreng. 3D-modellene viser mulige framføringer av veien etter gitte parametere, og hva som følger av skråninger, skjæringer, konstruksjoner og tunneler. Eksempellinjene brukes som grunnlag for konsekvensutredningen, men det er usikkerhet knyttet til den endelige utformingen av veianlegget som vil følge av framtidig prosjektering. Modellene illustrerer derfor mulige påvirkninger veianlegget kan ha, og kan brukes til prinsipielle drøftinger i konsekvensutredningen.

6.2 Dørdal – Tvedestrand

Delstrekningen Dørdal – Tvedestrand består av disse strekningene:

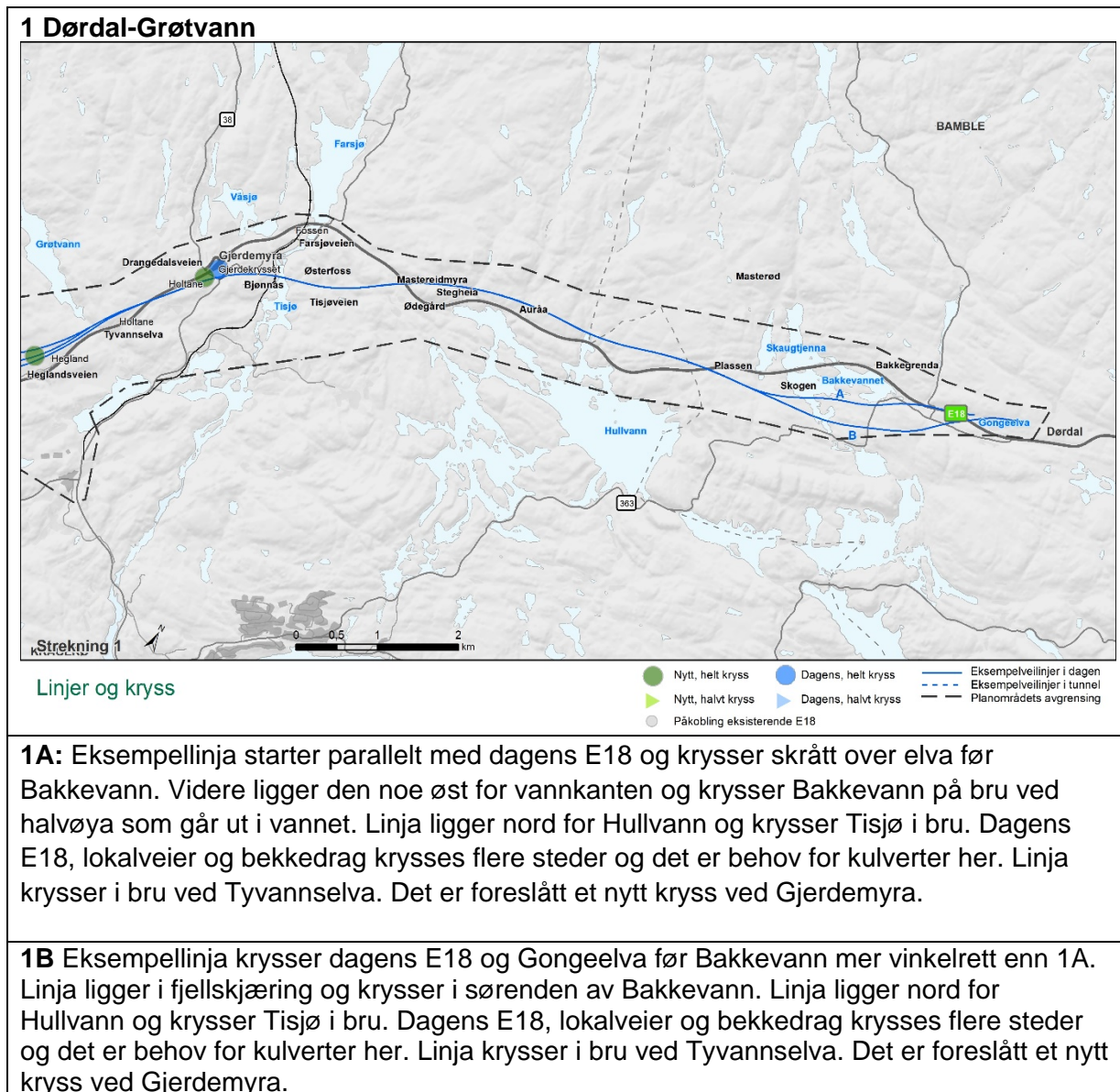
6. Dørdal-Grøtvann
7. Grøtvann- Tangen vest
8. Tangen vest -Skorstøl
9. Skorstøl-Lindland
10. Lindland-Tvedestrand

Figur 6-1 Delstrekning Dørdal – Tvedestrand er delt inn i 5 kortere strekninger. Eksempellinjene innenfor hver strekning betegnes med en bokstav A til I avhengig av antall eksempellinjer innenfor hver strekning. Vestre eksempellinje innenfor hver strekning er alltid betegnet med A.

6.3 Påvirkning og konsekvens Dørdal – Tvedestrand

6.3.1 Strekning 1: Dørdal – Grøtvann

6.3.2 Strekning 1: Dørdal – Grøtvann, alt.1A

Tabell 12 Påvirkning og konsekvens strekning 1: Dørdal - Grøtvann, alt.1A

Strekning 1: Dørdal – Grøtvann, alt 1A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT01 Dørdal	Eksempelveilinja følger terrengets retning, men vil dominere over landskapets skala. Tiltaket innebærer kryssing av tverrgående bekke drag og småformer i landskapet.		-	Veianlegget vil dominere over landskapets skala i et smalt landskapsrom og gi noe miljøskade for delområdet.
DT02 Bakkevann	Eksempellinja for dette alternativet vil gå langs sørlige del av Bakkevann parallelt med dagens E18. Tiltaket vil innebære en del fylling i strandsonen. Samtidig vil veialternativet skjære seg gjennom små koller. Brukryssing av Bakkevannet i sør går parallelt med dagens E18 som krysser ca. 350m lenger nord. Veianlegget vil dominere over landskapets skala og medføre noe skjemmende inngrep.		--	<p>Veianlegget for denne eksemplinja blir eksponert rundt hele Bakkevann. Strandlinja blir stedvis nedbygget, og veianlegget vil forsterke en fragmentering av landskapsrommet.</p> <p>Usikkerhet: Dersom kryssing av Bakkevannet blir over fylling vil dette gi ytterligere forringelse av landskapsbildets verdi.</p> <p>Dersom en fjerner og tilbakefører dagens E18 til naturterreng, kan dette gi en miljøforbedring.</p>
DT03 Skogshei ene Bamble- Kragerø	Følger terrengdrag i stor grad mellom koller. Hvordan eksisterende E18 vil krysses, i fylling eller bru, er av betydning. Nærføring til gårdstun/kulturlandskap. Kryssing av myrer og åpne glenner ødelegger små idyller.		-	<p>Usikkerhet: Hvordan eksisterende E18 vil krysses, i fylling eller bru, har betydning for landskapsbildets endring i verdi.</p>

Strekning 1: Dørdal – Grøtvann, alt 1A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT04 Hullvann	Eksempellinja ligger nord for Hullvann og tangerer delområdet i nord. Eksempelveilinja ligger høyt i terrenget, noe som fremhever inngrepene. Kryssing av små, nord-sørgående daldrag og bekker gir store fyllinger eller bro. Følger retningen til eks. E18 og samler inngrep i nærhet av denne.		0	<p>Negative konsekvenser er knyttet til fjernvirkning sett fra delområdet og høye fyllinger.</p> <p>Usikkerhet: Dersom veilinja blir flyttet lenger sør vil den forringe verdiene vesentlig i delområdet og gi større miljøskade.</p>
DT05 Tisjø-Tyvann	<p>Ny bru vil innebære nye inngrep i form av fyllinger og brukar/landkar og selve brukonstruksjonen over vassdraget.</p> <p>Brua er plassert sør for stryket Fossekjæra og krysser rettvisklet over et smalt sund. Brua ligger høyt og vil ha en eksponert plassering i delområdet, spesielt synlig i landskapsrommet sør for denne brua.</p>		-	<p>Negativ påvirkning er knyttet til brukryssing og inngrep i de bratte dalsidene eksponert i landskapsrommet rundt Tisjø.</p> <p>Usikkerhet: Avhengig av utforming, plassering og lengde på bru.</p>
DT06 Farsjø-Våsjo	Linjealternativet berører ikke delområdet.		0	<p>Usikkerhet: Dersom linja legges lenger nord, kan delområdet bli direkte berørt eller få fjernvirkning.</p>

Strekning 1: Dørdal – Grøtvann, alt 1A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT07 E18 Gjerdemyra - Tangen	Kryssingen av vassdraget sør for dagens E18 gir inngrep i terrenget øst for Gjerdemyra. Vest/sørøver vil eksempelveilinga følge traseen for dagens E18 før den går i tosidig skjæring mot Grøtvann. Landskapsbildet er allerede preget av veianlegg i dette delområdet, men skalaen av tiltaket vil bli større.		0	<p>Stiv geometri gjør at en ikke får utnyttet dagens trasé gjennom hele delområdet og en får inngrep i dalsidene som vil gi negative konsekvenser for landskapsbildet.</p> <p>Usikkerhet: Det vil innebære større forringelse dersom veien legges lenger unna eks. E18, om den gir større fjellskjæringer eller om den ødelegger mer av kulturlandskapet med gårder og jorder langs daldraget.</p>
DT08 Grøtvann	Linjealternativet berører ikke delområdet.		0	<p>Usikkerhet: Dersom linjen legges lenger nord, kan delområdet bli direkte berørt.</p>

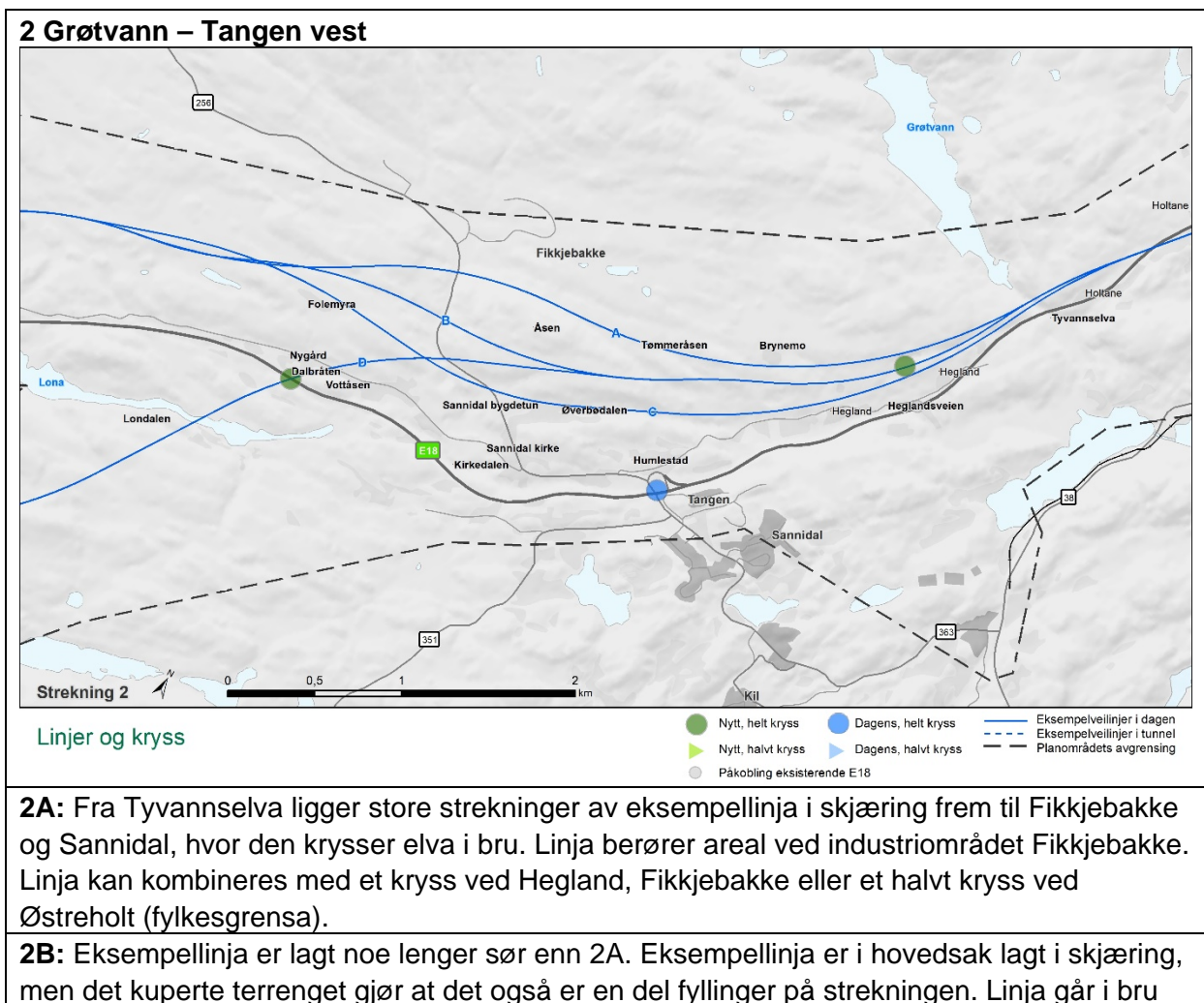
6.3.3 Strekning 1: Dørdal – Grøtvann, alt. 1B

Tabell 13 Påvirkning og konsekvens strekning 1: Dørdal - Grøtvann, alt. 1B

Strekning 1: Dørdal – Grøtvann, alt 1B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT01 Dørdal	<p>Eksempelveilinja vil krysse daldraget med dagens E18 og gamle Sørlandske flere ganger og skjære inn i heia mot sør. Den vil dominere landskapsbildet ved Dørdal. Veien går i tosidig fjellskjæring mot Bakkevann.</p> <p>Linjeføringen har dårlig forankring i terrengformene og vil innebære skjemmende inngrep med fyllinger og fjellskjæringer.</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Foringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	-	<p>Veianlegget vil dominere landskapsbildet ved Dørdal, men vil være lite synlig i tosidig skjæring gjennom heia.</p> <p>Usikkerhet: Omfanget av eksponerte fjellskjæringer og utforming av bruer vil påvirke konsekvensene av tiltaket.</p> <p>Tunnel vil gi vesentlig mindre forringelse.</p>
DT02 Bakkevann	<p>Alternativet krysser Bakkevann i sør. Øst og vest for kryssingen går eksempelveilinja i tosidig skjæring, og veianlegget vil være ganske skjermet sett fra store deler av Bakkevann. Veien vil bli synlig fra eks. E18 der den krysser vannet.</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Foringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	-	<p>Negative konsekvenser er knyttet til et nytt, storskala terrenginngrep i småskala landskapsbilde.</p> <p>Usikkerhet: Utforming av bru vil påvirke konsekvensene for landskapsbildet.</p> <p>Dersom kryssing av Bakkevannet blir over fylling vil dette gi ytterligere forringelse av landskapsbildets verdi.</p> <p>Dersom en fjerner og tilbakefører dagens E18, kan dette gi en miljøforbedring.</p>
DT03 Skogsheiene Bamble-Kragerø	Som alt.1A	Som alt.1A	-	Som alt.1A
DT04 Hullvann	Som alt.1A	Som alt.1A	0	Som alt.1A
DT05 Tisjø-Tyvann	Som alt.1A	Som alt.1A	-	Som alt.1A
DT06 Farsjø-Våsjø	Som alt.1A	Som alt.1A	0	Som alt.1A
DT07 E18 Gjerdemyra - Tangen	Som alt.1A	Som alt.1A	0	Som alt.1A

Strekning 1: Dørdal – Grøtvann, alt 1B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT08 Grøtvann	Linjealternativet berører ikke delområdet.	<p>Sterkt forringet</p> <p>Foringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	0	Usikkerhet: Dersom linjen legges lenger nord, kan delområdet bli direkte berørt.

6.3.4 Strekning 2: Grøtvann – Tangen vest

over fv.256 og Kjennvasselva like sør for Fikkjebakke. Linja kan kombineres med et kryss ved Hegland, Fikkjebakke eller et halvt kryss ved Østreholt (fylkesgrensa).

2C: Den sørligste av de vurderte eksempellinjene. Krysser fv.256 og har nærføring til Sannidal kirkested. Linja kan kombineres med et kryss ved Hegland, Fikkjebakke/Tangen eller et halvt kryss ved Østreholt (fylkesgrensa).

2D: Eksempellinja følger 2B til før fv. 256, men svinger deretter sørøstover. Linja ligger godt i terrenget, men har nærføring til Sannidal kirkested. Linja kan kombineres med et kryss ved Hegland eller ved Dalbråten (der linja krysser dagens E18).

6.3.5 Strekning 2: Grøtvann – Tangen vest, alt. 2A

Tabell 14 Påvirkning og konsekvens strekning 2: Grøtvann – Tangen vest, alt. 2A

Strekning 2: Grøtvann – Tangen vest, alt 2A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT05 Tisjø-Tyvann	<p>Eksempelveilinja berører ikke delområdet direkte, men kan bli synlig fra Tyvann der den går i bru over Tyvannselva ned fra Grøtvann.</p> <p>Den frodige vegetasjonen i delområdet vil i stor grad skjermes mot veien, men den kan stedvis være synlig.</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Foringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	0	<p>Negative konsekvenser er knyttet til fjernvirkning av veien som bryter noe med landskapets karakter.</p> <p>Usikkerhet: Om veilinja legges lenger sør innebærer det større negativ påvirkning</p>
DT07 E18 Gjerdemyra - Tangen	<p>Eksempelveilinja går i bru over Tyvannselva ned fra Grøtvann. Brua ligger høyere enn eks. E18 og oppstrøms dagens bru.</p> <p>Krysset omfatter av- og påkjøringsramper i begge retninger, to rundkjøringer og kryssing av ny E18.</p> <p>Videre sørover går eksempelveilinja parallelt med eks. E18 høyere opp i dalsiden. Den følger langs siden av en kolle, men vil medføre fjellskjæring i kollen.</p> <p>Den nye traséen fjerner seg fra eks. E18 og dreier vestover gjennom et terrengdrag i retning Fikkjebakke.</p> <p>Tiltaket medfører nye inngrep i landskapsbildet i form av veianlegg, fyllinger og fjellskjæringer,</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Foringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	-	<p>Det nye veianlegget innebærer store inngrep i et landskapsbilde som allerede er preget av dagens E18 og dermed har reduserte kvaliteter.</p> <p>Usikkerhet: Plassering og utforming av krysset vil ha stor påvirkning på landskapsbildet.</p>

Strekning 2: Grøtvann – Tangen vest, alt 2A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
	og går i nærføring til et mindre gårdsbruk			
DT08 Grøtvann	Veianlegget i denne eksemplinja berører ikke delområdet direkte, men brukryssinga ved utløpet av Grøtvann vil bli synlig i enden av vannet. I tillegg kan veien bli synlig fra høyereliggende steder sør i delområdet.		0	Fjernvirkning av veianlegget vil virke forstyrrende på landskapsbildet i det naturpregete delområdet.
DT09 Tangen	Veianlegget berører ikke delområdet direkte. Veien kan bli synlig fra høyereliggende steder i delområdet, men vil i stor grad være skjermet av terreng og vegetasjon.		0	Fjernvirkning av veien kan virke noe forstyrrende i et sammensatt landskapsbilde preget av bebyggelse og infrastruktur. Usikkerhet: Ved å legge veien noe lavere i terrenget vil den bli mer skjermet og gi mindre fjernvirkning
DT10 Sannidal kirkested	Alternativ veilinje berører delområdet helt i nordvest, og vil få nærføring til gårdsbruket her.		0	Veianlegget ligger skjermet sett fra Sannidal kirke, kirkegården og bygdetunet

Strekning 2: Grøtvann – Tangen vest, alt 2A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT11 Fikkjebakke	Alternativet for ny veitrasé vil gå rett sør for Fikkjebakke næringspark, krysse elva og lokalveien i bru. Herfra går eksempelveilinja videre på en fylling over vestre del av næringsområdet. Veianlegget innebærer inngrep i skogkleddelie, men kan også bidra til istandsetting av industriarealer som mangler visuelle kvaliteter. Kan bli en portal inn til og en klar avgrensning av næringsområdet.		0	I et delområde med sterkt reduserte kvaliteter kan veien bidra til å avgrense og ramme inn næringsområdet.

6.3.6 Strekning 2: Grøtvann – Tangen vest, alt. 2B

Tabell 15 Påvirkning og konsekvens strekning 2 Grøtvann – Tangen vest, alt. 2B

Strekning 2: Grøtvann - Tangen vest, alt 2B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT05 Tisjø-Tyvann	Som alt. 2A	Som alt. 2A	0	Som alt. 2A
DT07 E18 Gjerdemyra - Tangen	<p>Eksempelveilinja går i bru over Tyvannselva ned fra Grøtvann. Brua ligger høyere enn eks. E18 og oppstrøms dagens bru.</p> <p>Krysset omfatter av- og påkjøringsramper i begge retninger, to rundkjøringer og kryssing av ny E18.</p> <p>Sørover fra krysset går eksempelveilinja parallelt med eks. E18 noe høyere opp i dalsiden, men lavere enn alt. 2A. Videre følger den et terrengdrag langs delområdets sørpert.</p> <p>Veien er litt dårligere forankret i terrenget og mer eksponert i landskapsrommet langs eks. E18 enn alt. 2A. Den forserer småkuperte terrengformer og</p>		-	Det nye veianlegget innebærer store inngrep i et landskapsbilde som allerede er preget av dagens E18 og dermed har reduserte kvaliteter. Alternativet har større negative konsekvenser enn 2A.

Strekning 2: Grøtvann - Tangen vest, alt 2B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
	medfører både tosidige fjellskjæringer gjennom koller og høye fyllinger over små daldrag og søkk.			
DT08 Grøtvann	Som alt. 2A	Som alt. 2A	0	Som alt. 2A
DT09 Tangen	Veianlegget berører ikke delområdet direkte. Eksempelveilinja ligger høyt i terrenget og kan bli synlig fra høyreliggende steder i delområdet, men vil stedvis være skjermet av terreng og vegetasjon. Mer eksponert enn alt. A		0	Fjernvirkning av veien kan virke noe forstyrrende i et sammensatt landskapsbilde preget av bebyggelse og infrastruktur. Usikkerhet: Ved å legge veien noe lavere i terrenget vil den bli mer skjermet og gi mindre fjernvirkning
DT10 Sannidal kirkested	Veitraséen tangerer delområdets nordlige grenser. Eksempelveilinja ligger tungt i terrenget og føres bak en mindre rygg, den er derfor forholdsvis skjermet fra sentrale, lavereliggende deler av DT10. Størst negativ påvirkning er knyttet til kryssing av bekkedalen og lokalveien, der veien blir eksponert mot landskapsrommet ved Sannidal kirke.		-	Eksempelveilinjas kryssing på tvers av terrenget gir negativ påvirkning på landskapsbildet rundt Sannidal krike
DT11 Fikkjebakke	Veianlegget vil berøre sørligste del av industriområdet, der eksempelveilinja vil krysse lokalveien og elva i bru og lande på fylling. Kan bli en portal inn til næringsområdet.		0	I et delområde med sterkt reduserte kvaliteter kan veien bidra til å avgrense og ramme inn næringsområdet. Usikkerhet: Det er fare for at veianlegget og trafikken blir synlig fra sentrale deler i DT10, fra Sannidal kirke.

6.3.7 Strekning 2: Grøtvann – Tangen vest, alt. 2C

Tabell 16 Påvirkning og konsekvens strekning 2 Grøtvann – Tangen vest, alt. 2C

Strekning 2: Grøtvann - Tangen vest, alt 2C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT05 Tisjø-Tyvann	<p>Eksempelveilinja berører ikke delområdet direkte, men kan bli synlig fra Tyvann der den går i bru over Tyvannselva ned fra Grøtvann.</p> <p>Denne eksempelveilinja er mer eksponert enn alt. A og B. Den frodige vegetasjonen i delområdet vil i stor grad skjerme mot veien, stedvis vil veianlegget være synlig fra delområdet.</p>		-	<p>Negative konsekvenser er knyttet til fjernvirkning av veien som bryter noe med landskapets karakter.</p> <p>Usikkerhet: Om veien legges lenger sør innebærer det større negativ påvirkning</p>
DT07 E18 Gjerdemyra - Tangen	<p>Som alt. 2A og 2B går eksempelveilinja i bru over Tyvannselva. Brua ligger oppstrøms og høyere enn eks. E18, men litt nærmere dagens vei enn alt 2A og 2B.</p> <p>Krysset omfatter av- og påkjøringsramper i begge retninger, to rundkjøringer og kryssing av ny E18.</p> <p>Eksempelveilinja følger samme terrengdrag som dagens E18, parallelt med, men på motsatt side av daldraget. Her ligger det i dag en rekke med gårder og boliger som må fjernes ved anlegg av ny vei. Veien ligger relativt høyt i terrenget og medfører store fyllinger. Delområdet blir dominert av veianlegg og den nye veien blir veldig eksponert i hele delområdet.</p>		-	<p>Det nye veianlegget innebærer store inngrep i et landskapsbildet som allerede er preget av dagens E18 og dermed har reduserte kvaliteter. Alternativet har større negative konsekvenser enn alt. 2A og 2B.</p> <p>Usikkerhet: Plassering og utforming av krysset vil ha stor påvirkning på landskapsbildet.</p>

Strekning 2: Grøtvann - Tangen vest, alt 2C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konse- kvens	Forklaring/usikkerhet
DT08 Grøtvann	Veianlegget berører ikke delområdet direkte, men brukryssinga ved utløpet av Grøtvann vil bli synlig i enden av vannet. Eksempelveilinja blir mindre synlig fra høyereliggende steder enn alt. 2A og 2B.		0	Fjernvirkning av veianlegget vil virke forstyrrende på landskapsbildet i det naturpregete delområdet.
DT09 Tangen	Veianlegget berører ikke delområdet direkte, men blir synlig fra ulike steder i delområdet. Eksempelveilinja ligger nærmere enn alt. 2A og 2B, men vil i stor grad være skjermet bak mindre koller. Fra høyereliggende områder vil østlige del av veien bli mer eksponert enn alt. 2A og 2B.		0	Fjernvirkning av veien kan virke noe forstyrrende i et sammensatt landskapsbilde preget av bebyggelse og infrastruktur.
DT10 Sannidal kirkested	Eksempelveilinja følger et terrengdrag nord i delområdet. Kulturlandskapet i dette daldraget blir ødelagt, men terrengryggen i sør skjermer mot tettstedet Tangen. Kryssing av elva og lokalveien vil føre til store fyllinger og bidra til at veianlegget blir eksponert mot kulturlandskapet rundt Sannidal kirke og bygdetunet som ligger lavere i terrenget. Dette vil dominere og sprengte skalaen i landskapsbildet. I vest går eksempelveilinja videre i et terrengdrag, helt i vest i nærføring til et gårdstun.		--	Nærføring til Sannidal kirke og det omkringliggende kulturlandskapet gir betydelig miljøskade for landskapsbildet. Usikkerhet: Kryssing av elva bør gjøres i bru, store fyllinger vil forringe den særegne ravinen som er viktig i landskapsbildet. Utforming og lengde på bru vil dermed være avgjørende for landskapsbildet.
DT11 Fikkjebakke	Vil ikke påvirke delområdet			

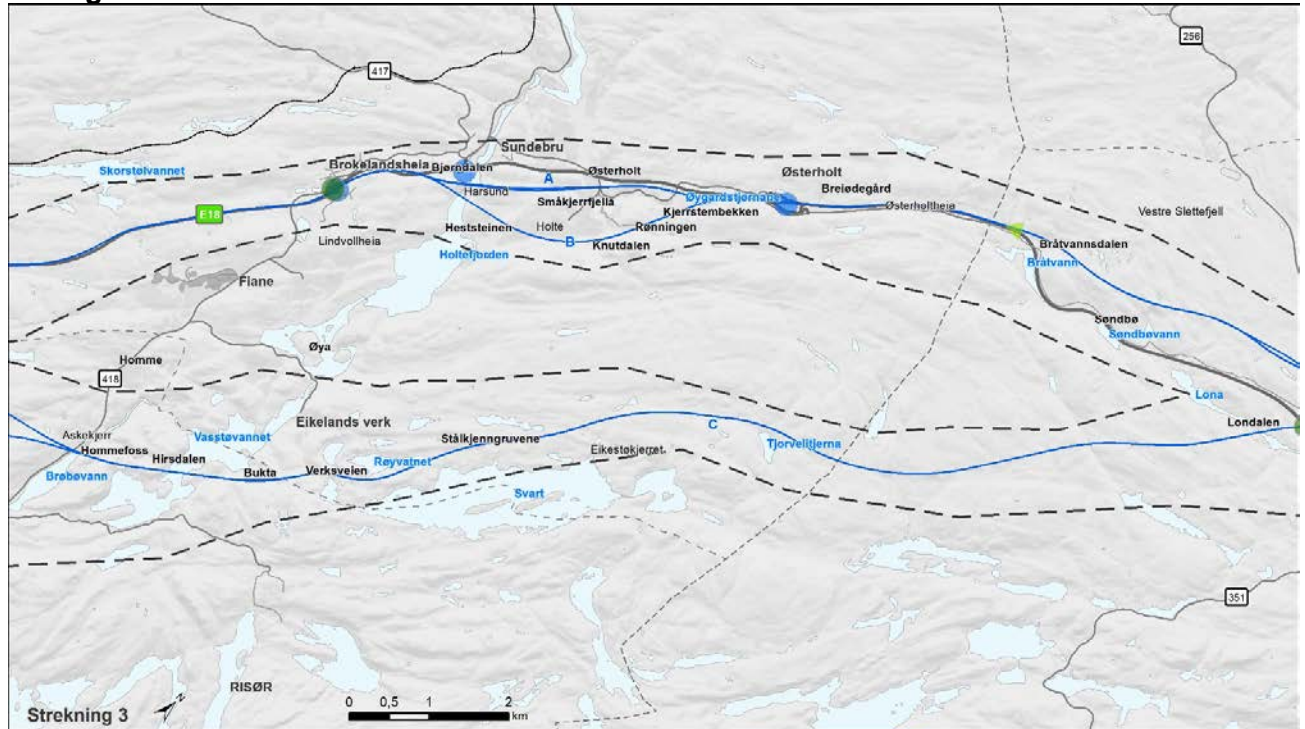
6.3.8 Strekning 2: Grøtvann – Tangen vest, alt. D

Tabell 17 Påvirkning og konsekvens strekning 2 Grøtvann – Tangen vest, alt. 2D

Strekning 2: Grøtvann - Tangen vest, alt 2D				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT05 Tisjø-Tyvann	Som alt. 2A og 2B	Som alt. 2A og 2B	0	Som alt. 2A og 2B
DT07 E18 Gjerdemyra - Tangen	Eksempelveilinja har samme linjeføring som alt. 2B. Alternativene er like bortsett fra at kryssområdet blir liggende i vest ved kryssing av dagens E18, og vil derfor ikke påvirke delområdet.		0	Det nye veianlegget innebærer inngrep i et landskapsbilde som allerede er preget av dagens E18 og dermed har reduserte kvaliteter.
DT08 Grøtvann	Som alt. 2A og 2B	Som alt. 2A og 2B	0	Som alt. 2A og 2B
DT09 Tangen	Veianlegget berører ikke delområdet direkte, men vil gi visuell påvirkning. Eksempelveilinja vil ha samme påvirkning som alt. 2B i øst, men vil bli mer eksponert i vest f.o.m. kryssinga av elvedalen.		0	Noe negativ påvirkning knyttet til fjernvirkning av veianlegget, men gir ubetydelig konsekvens.

Strekning 2: Grøtvann - Tangen vest, alt 2D				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT10 Sannidal kirkested	<p>Eksempelveilinja kommer ut fra en tosidig fjellskjæring i øst og dreier sørvestover. Veien krysser lokalveien og elva i bru og følger en skogkledd li i bakkant av bebyggelsen. Kryssingen er ikke like langt sør som i alt. 2C, men vil på samme måte bli eksponert mot landskapsrommet ved Sannidal kirke.</p> <p>Nytt kryssområde blir plassert helt i vest der eksempelveilinja krysser eks. E18. Krysset beslaglegger store arealer og omfatter av- og påkjøringsramper i begge retninger, to rundkjøringer og kryssing av ny E18.</p>		--	<p>Størst negativ påvirkning er knyttet til nytt kryssområde i tillegg til påvirkning på landskapsrommet ved Sannidal kirke.</p> <p>Usikkerhet: Plassering og utforming av krysset vil ha stor påvirkning på landskapsbildet.</p>
DT11 Fikkjebakke	Vil ikke påvirke delområdet			

6.3.9 Strekning 3: Tangen vest - Skorstøl

3 Tangen vest – Skorstøl**Linjer og kryss**

- Nytt, helt kryss
- Dagens, helt kryss
- Eksempelveiliner i dagen
- ▲ Nytt, halvt kryss
- ▲ Dagens, halvt kryss
- - - Eksempelveiliner i tunnel
- Påkobling eksisterende E18
- - - Planområdets avgrensning

3A: Vestover fra Sannidal ligger denne eksempel linja noe nord for dagens E18. Fram til kommunegrensa går den gjennom kupert terreng som gir lang stigning før linja igjen går ned mot Bråtvannsdalen og dagens E18. Videre vestover ligger linja nær dagens E18 fram til Østerholt, deretter i bru over til Sundebru. Linja går videre gjennom Brokelandsheia og deretter langs dagens E18. Linja har et kryss ved Brokelandsheia.

3B: Denne eksempel linja følger 3A langs store deler av strekningen, men skiller seg fra denne ved å svinge sør for Småkjerrfjella og følge sørsiden av daldraget frem til krysning av Holtefjorden ved Harsund, noe sør for 3A. Herfra svinger linja opp til dagens E18 noe før Brokelandsheia. Linja har et kryss ved Brokelandsheia.

3C: Eksempellinja går sørover fra Sannidal og krysser Lona og Londalen i bru. Linja går gjennom småkupert terreng med bekke drag i bunn, følger terrengryggen langs vestsiden av Svart og krysser Verkseks eksempel linja og deretter Vasstøvannet (krysses med bru). Videre ligger linja på sørsiden av Eikelands verk. Etter kryssing av Vasstøvannet går linja inn i en tunnel på ca. 400 meter.

6.3.10 Strekning 3: Tangen vest - Skorstøl, alt. A

Tabell 18 Påvirkning og konsekvens strekning 3: Tangen vest - Skorstøl, alt. 3A

Strekning 3: Tangen vest - Skorstøl, alt 3A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT12 Østerholt heia	<p>Eksempelvoll for ny E18 vil gå nord for delområdet, og vil først møte eks. E18 rett øst for fylkesgrensa. Her stiger den ned en stor fylling og treffer dagens vei. Eks. E18 nedgraderes til lokalvei.</p> <p>Halvt kryss innebærer av- og påkjøringsrampe sørgående og tilkobling til eks. E18.</p> <p>Fra kommunegrensa og vestover følger eksempevollinje samme trasé som dagens E18 i en rett linjeføring til forbi de etablerte rasteplassene. Veien utvides fra to til fire felt. Videre vestover går eksempevollinje parallelt på sørsiden av dagens E18 og ligger noe høyere langs en åsrygg.</p>		-	<p>Veianlegget vil føre til store inngrep, men landskapsbildet langs E18 er ensformig og linjeføringen er allerede rett.</p> <p>Usikkerhet: Dersom eks. E18 bygges ned vil dette innebære forbedring for landskapsbildet. Sannsynligvis blir den liggende sånn der er i dag.</p> <p>Kryssing av tverrgående bekkedrag i bruer fremfor kulverter.</p> <p>Utforming av halvt kryss</p>
DT13 Slettefjell- Sunde	<p>Ny E18 vil gå gjennom naturpreget skogshei øst i delområdet. Veianlegget følger et overordnet terrengdrag, men vil krysse flere tverrgående små bekkedrag, koller og myrer. I tillegg krysses tekniske inngrep som 420 kV kraftlinje, mindre veier og skogsbilveier.</p> <p>Vest for fylkesgrensa blir ikke delområdet berørt, annet et stedvis fjernvirkning fra utkikkspunkter og åsrygger.</p>		-	<p>Negative konsekvenser for landskapsbildet dreier seg om brudd med terrengets småformer i naturpreget delområde.</p>
DT14 Holtemar ka				

Strekning 3: Tangen vest - Skorstøl, alt 3A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT15 Sunde - Holte	<p>Dette alternativet for ny E18 vil ligge lenger unna tettbebyggelsen og skolearealene ved Sunde enn eks. E18, men vil berøre helhetlige kulturlandskap i bygda.</p> <p>Krysser kulturlandskapet i bru. Vil trone over landskapet og bli et blikkfang, men svever over uten å berøre så mye på bakken. Veianlegget vil være dominerende ved nærføring til boliger og gårdsbruk i det åpne kulturlandskapet.</p> <p>Videre vestover blir eksempelveilinja mer skjermet langs en åsrygg sør for et langsmalt landskapsrom med noen gårder og små jordteiger.</p> <p>Herfra krysser den Gjerstadvassdraget i en høy bru. Brua ligger nedstrøms dagens E18-bru som igjen ligger sør for gamle Sunde bru. Brua lander på en høy kolle med noen hus, før den svinger ned mot eks. E18 i retning Brokelandsheia. Eks. E18-brua og krysset mot Gjerstad blir nedgradert til lokalveisystem.</p>		- -	<p>Veianlegget vil innebære en betydelig negativ konsekvens for landskapsbildet med ytterligere en vei som krysser bygda, og flere generasjoner Europavei ved siden av hverandre.</p> <p>Usikkerhet: Hvis kulturlandskapet krysses med fylling vil dette skape en visuell og fysisk barriere i et helhetlig landskapsrom og gi større negativ påvirkning på landskapsrommet.</p> <p>Utforming av bruene er viktig. To ulike bruer i to ulike landskapsrom</p> <p>Buffersone</p>
DT16 Holtefjorden	<p>Berører ikke delområdet direkte, men brukryssinga over vassdraget vil bli synlig fra landskapsrommet rundt Holtefjorden.</p>		0	<p>Noe fjernvirkning av brukryssinga.</p>
DT17 Eikeland-				

Strekning 3: Tangen vest - Skorstøl, alt 3A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
Vasstøva nnet	Vil ikke påvirke delområdet			
DT18 Eikelands verk	Vil ikke påvirke delområdet			
DT19 Svart	Vil ikke påvirke delområdet			
DT20 Fiane	Vil ikke påvirke delområdet			
DT21 Brokeland sheia	Eksempelveilinja må rettes ut noe inn mot eks. kryss på Brokelandsheia, og ny E18 legges i innersvingen på motsatt side av tettstedet. Dette vil medføre store fjellskjæringer eksponert mot bebyggelsen på Brokelandsheia. Eksisterende kryssområde benyttes.		-	<p>Utvidelse av E18 fører til ytterligere inngrep i landskapsbilde allerede preget av veianlegget.</p> <p>Usikkerhet: Istandsetting av restarealer der kurvaturen har blitt rettet ut. Det dreier seg om store asfaltflater som kan gjøres om til støyvoller og buffersone.</p>
DT22 Sunde bru-Savanne t	Tiltaket innebærer utvidelse langs dagens E18-trasé fra 2 felt til 4 felt, med fjellskjæringer, fyllinger og mindre konstruksjoner. Sør i delområdet rettes eksempelveilinja ut i forhold til dagens E18, og blir da liggende rett vest for eks. vei.		-	<p>Utvidelse av E18 fører til ytterligere inngrep i landskapsbilde allerede preget av veianlegget.</p> <p>Usikkerhet: Istandsetting av restarealer der kurvaturen har blitt rettet ut. Det dreier seg om store asfaltflater som bør fjernes og tilbakeføres til natur.</p>
DT23 Skorstøl	Vil ikke påvirke delområdet			<p>Usikkerhet: Om linja legges lenger nord, kan dette påvirke delområdet direkte</p>

6.3.11 Strekning 3: Tangen vest - Skorstøl, alt. 3B

Tabell 19 Påvirkning og konsekvens strekning 3: Tangen vest – Skorstøl, alt. 3B

Strekning 3: Tangen vest - Skorstøl, alt 3B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT12 Østerholt heia	Alternativet følger samme linje og innebærer samme inngrep som alt. 3A helt til forbi rasteplassene. Her dreier eksempelveilinja sørover og vekk fra dagens trasé. Dette innebærer noe mer inngrep i urørt terreng.		-	Veianlegget vil føre til store inngrep i et noe ensformig og påvirket landskapsbilde, men også terreng med naturpreg.
DT13 Slettefjell-Sunde	Som alt. 3A	Som alt. 3A	-	Som alt. 3A
DT14 Holtemarka	Vil ikke påvirke delområdet			
DT15 Sunde - Holte	<p>Eksempelveilinja for ny E18 vil ligge helt sørøst i delområdet og være skjermet fra tettbebyggelsen og skolearealene ved Sunde.</p> <p>Traséen følger terrenget langs jordene i øst, men krysser på skrått over landskapsrommet som heller ned mot Holtefjorden. Veianlegget vil være dominerende ved nærføring til boliger og gårdsbruk i det åpne kulturlandskapet, og skaper en visuell barriere mot vannet.</p> <p>Eksempelveilinja krysser Gjerstadvassdraget i en høy bru. Brua ligger lenger sør enn i alt. 3A, men lander omtrent på samme sted vest for vassdraget. Herfra følger den alt. 3A i retning Brokelandsheia.</p>		- -	Negative konsekvenser knyttet til storskala veianlegg gjennom levende kulturlandskap.

Strekning 3: Tangen vest - Skorstøl, alt 3B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konse- kvens	Forklaring/usikkerhet
	Eks. E18-brua og krysset mot Gjerstad blir nedgradert til lokalveisystem.			
DT16 Holtefjorden	Delområdet blir ikke fysisk berørt, men veianlegget blir eksponert i det åpne landskapsrommet rundt Holtefjorden. Brukryssinga blir mer synlig enn i alt. 3A, og fyllingene over kulturlandskapet vil også gi negativ påvirkning på landskapsbildet.		-	
DT17 Eikeland- Vasstøva nnet				
DT18 Eikelands verk				
DT19 Svart				
DT20 Fiane				
DT21 Brokeland sheia	Som alt. 3A	Som alt. 3A	-	Som alt. 3A
DT22 Sunde bru - Savannet	Som alt. 3A	Som alt. 3A	-	Som alt. 3A
DT23 Skorstøl	Vil ikke påvirke delområdet			Usikkerhet: Om linja legges lenger nord, kan dette påvirke delområdet direkte

6.3.12 Strekning 3: Tangen vest - Skorstøl, alt. 3C

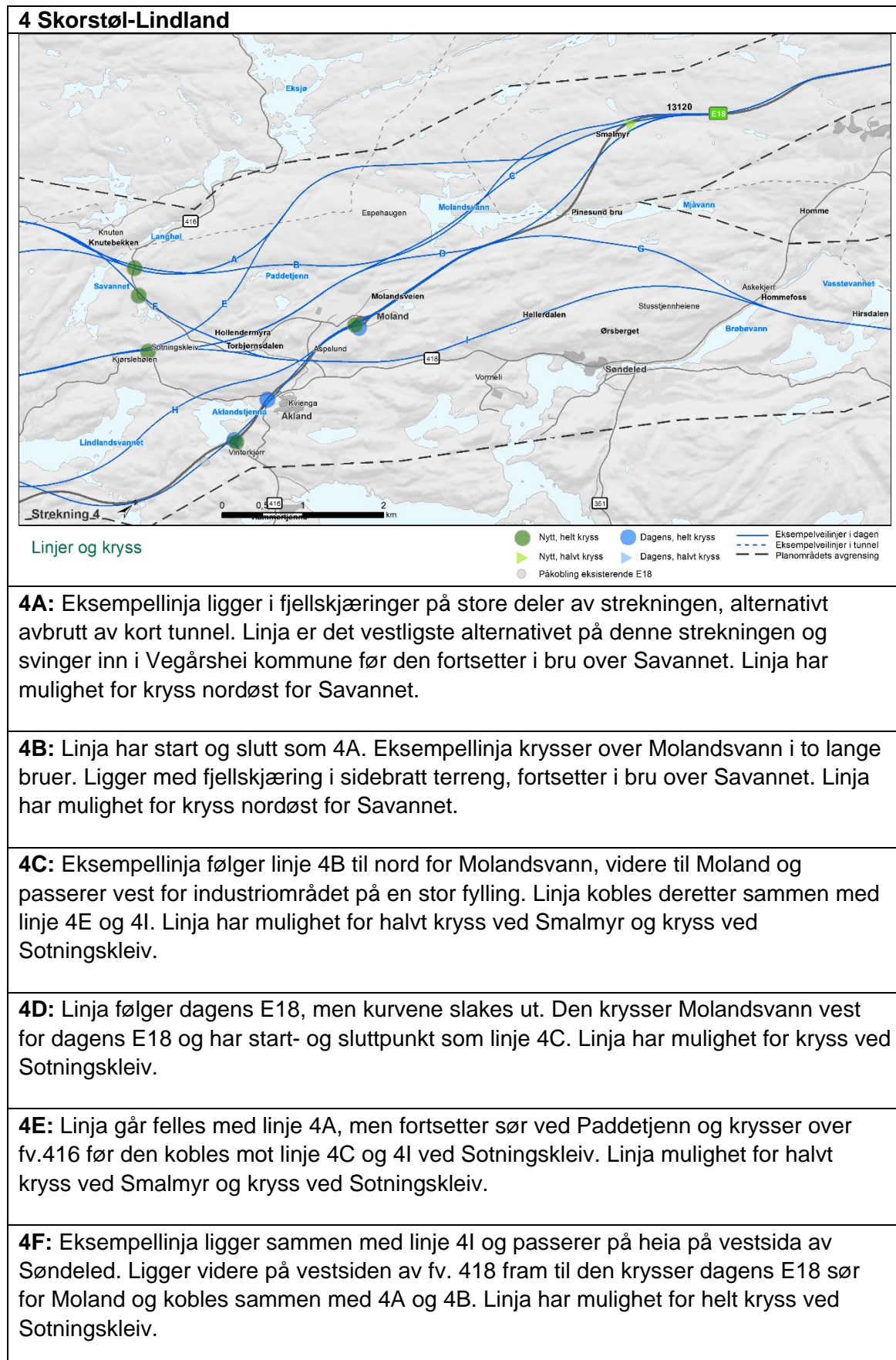
Tabell 20 Påvirkning og konsekvens strekning 3 Tangen vest – Skorstøl, alt. 3C

Strekning 3: Tangen vest - Skorstøl, alt 3C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT12 Østerholt heia	Delområdet blir ikke direkte berørt, men grenser til det nye kryssområdet og vil bli visuelt påvirket av dette.		-	Fjernvirkning av krysset i delstrekning 2 Usikkerhet: Plassering av kryssområdet
DT13 Slettefjell- Sunde	Vil ikke påvirke delområdet			
DT14 Holtemar ka	Veianlegget innebærer nye inngrep i et stort område som er lite berørt av tekniske anlegg annet enn to kraftlinjer som går gjennom delområdet. Eksempelveilinja krysser myrer, bekkedrag, tverrgående lier, koller og rygger. Veien blir synlig over større områder i det åpne landskapet i nord. Sørover blir det mer kupert og veilinja slynger seg mer mellom koller og små vann.		--	Veianlegget medfører store inngrep og endret landskapsbilde i et helhetlig skog- og heilandskap.
DT15 Sunde - Holte	Vil ikke påvirke delområdet			
DT16 Holtefjord en	Vil ikke påvirke delområdet			

Strekning 3: Tangen vest - Skorstøl, alt 3C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT18 Eikelands verk	<p>Eksempelveilinja kan bli synlig fra delområdet, men berører det ikke direkte. Den store fyllingen i sørøst kan bli synlig gjennom daldraget som heller ned til Eikelands verk. I tillegg vil brukryssingen av Vasstøvannet gi fjernvirkning fra de lavereliggende områdene nede ved vannet. Veianlegget har noe dårlig forankring i de småkuperte terrengformene og bryter med skalaen i landskapsbildet.</p>		--	<p>Betydelige negative konsekvenser for landskapsbildet skyldes visuell påvirkning på svært verdifullt og særpreget kulturlandskap.</p>
DT19 Svart	<p>Eksempelveilinja slynger seg på terrengryggene mellom en rekke småvann i delområdet. Dette gir store inngrep i form av fjellskjæringer og fyllinger, også fylling i vann. Veianlegget vil stedvis være eksponert mot landskapsrommet rundt Svart.</p> <p>Eksempelveilinja dominerer i stor grad over skalaen i landskapsbildet, og bryter med terrengets vertikale former og sterke romfølelse.</p>		--	<p>Veianleggets linjeføring og skala gir betydelige negative konsekvenser for landskapsbildet i sterkt kupert landskap.</p>
DT20 Fiane	<p>Eksempelveilinja skrår over et langt og smalt landskapsrom i ei høy bru. Brua troner høyt over bebyggelse og veier på bakkenivå, og veien forsvinner inn i dalsiden. Plasseringen i landskapet er logisk i overgangen mellom en smalere elvedal og et noe videre landskapsrom rundt vannet avgrenset av tydelige dalsider. Likevel vil nærføring til boligene rett i nærheten og like under virke visuelt forstyrrende og brua vil bli svært synlig og et blikkfang gjennom hele daldraget.</p>		-	<p>Eksponert brukryssing i nærføring til bebyggelse gir noe negative konsekvenser for landskapsbildet.</p> <p>Usikkerhet: Utforming av brua vil bestemme påvirkning på landskapsbildet og i noen grad dominansen.</p>

Strekning 3: Tangen vest - Skorstøl, alt 3C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT21 Brokeland sheia	Vil ikke påvirke delområdet			
DT22 Sunde bru - Savannet	Vil ikke påvirke delområdet			
DT23 Skorstøl	Vil ikke påvirke delområdet			

6.3.13 Strekning 4: Skorstøl – Lindland

4G: Linja passerer på heia ved Søndeled og deretter langs østsiden av Molandsvannet og deretter inn på dagens E18. Ligger i hovedsak langs dagens E18 videre sørover. Linja har kryss ved Moland og Vinterkjerr.

4H: Linja går i bru over Molandsvann, svinger på vestsiden av dagens E18 og Aklandstjenna og følger videre østsida av Lindlandsvannet. Linja har mulighet for kryss ved Moland.

4I: Eksempellinja går i bru over Brøbøvann ved Hommefoss. Ligger sammen med linje 4F til den krysser dagens E18 rett nord for Akland. Linja fortsetter sørvestover og går sammen med linje 4C og 4E ved Sotningskleiv. Linja har mulighet for kryss ved Sotningskleiv.

6.3.14 Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt. 4A

Tabell 21 Påvirkning og konsekvens strekning 4 Skorstøl - Lindland, alt. 4A

Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt 4A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT22 Sunde bru - Savanne t	<p>Fra utvidelse av eks. E18-trasé vil eksempelveilinja fortsette sørvestover i urørt terreng. Veilinja har i stor grad en god linjeføring som følger de overordnede trekkene i landskapet og unngår store konstruksjoner. Samtidig vil veianlegget medføre inngrep i en rekke små myrer, bekkedrag, åsrygger og ller. Dette vil endre landskapsbildet i en naturpreget skogshei der en 420kV kraftlinje er tyngste tekniske inngrep.</p> <p>Kryssområdet er plassert i sør ved lokalveien 416. Krysset vil omfatte to rundkjøringer, kryssing av E18, av- og påkjøringsramper og vil beslaglegge store arealer i et naturpreget område.</p> <p>Eksisterende E18 blir nedgradert til lokalvei. Innenfor delområdet har dagens E18 3 felt.</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Forringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	-	<p>Negative konsekvenser er knyttet til inngrep i naturpreget landskap som er vanlig for regionen.</p> <p>Usikkerhet: Tunneler?</p> <p>Hvor omfattende blir kryssområdet? Ruterkryss? Oppgradering av lokalveier, tilførsel til kryssområdet.</p> <p>Hvor mye av eks. E18 blir nedbygget, tilbakeført?</p>

Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt 4A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT24 Molandsvann- Mjåvann	Eksempelveilinja vil tangere delområdet i vest, og medføre fyllinger i dalsiden ned mot Molandsvannet.		0	Ubetydelig negativ konsekvens for landskapsbildet.
DT25 Søndeled fjorden	Vil ikke påvirke delområdet			
DT26 Moland	Vil ikke påvirke delområdet			
DT27 Akland-Lindland	Vil ikke påvirke delområdet			

6.3.15 Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt. 4B

Tabell 22 Påvirkning og konsekvens strekning 4 Skorstøl - Lindland, alt. 4B

Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt 4B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT22 Sunde bru - Savannet	Fra utvidelse av eks. E18-trasé vil eksempeveilinja fortsette sørover i en stor kurve i urørt terreng. Veilinja går langs en åsrygg og vil føre til fjellskjæring eller tunnel gjennom denne. Strekningen sør for DT24 har bedre terrengtilpasning enn i nord, og linjeføringen følger i stor grad landformene. Det bidrar til å avgrense inngrepene innenfor mindre landskapsrom og skjerme veianlegget mot omkringliggende landskap. Veien vil likevel dominere i de landskapsrommene den berører.		-	<p>Negative konsekvenser er knyttet til inngrep i naturpreget landskap som er vanlig for regionen.</p> <p>Usikkerhet: Tunnel i den nordlige delen vil gi mindre negativ påvirkning på landskapsbildet en vei i dagen.</p>

Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt 4B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
	Kryssplasseringen er den samme som i alt. 4A.			
DT24 Molandsvann- Mjåvann	Eksempelveilinja for ny E18 krysser Molandsvannet i bru. Linjeføringen gjør at kryssingen går skrått over vannet, blir relativt lang og omfatter to bruer. Eksempelveilinja vil også gå på tvers av en stor kraftlinje som krysser vannet på langs. Veianlegget medfører stedvis fyllinger ned mot strandsonen. Brukryssingen vil bli synlig fra brua på eks. E18, men ikke lenger nordøst i delområdet.		- -	Kryssing av Molandsvannet vil gi betydelige negative konsekvenser for landskapsbildet. Usikkerhet: Utforming av bruene bør være slik at de underordner seg landskapet.
DT25 Søndeled fjorden				
DT26 Moland				
DT27 Akland- Lindland				

6.3.16 Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt. 4C

Tabell 23 Påvirkning og konsekvens strekning 4 Skorstøl - Lindland, alt. 4C

Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt 4C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT22 Sunde bru - Savannet	Eksempelveilinja følger linjeføringa som alt. 4A langs eks. E18 i nord, før den dreier rett sør for å krysse DT24 som i alt. 4B. Videre sørover vil veien gå først i tunnel og så i dagsone langs grensa til næringsområdet i DT26. Eksempelveilinja ligger høyt på fylling, men bidrar til å skjerme skogsheia mot industriområdet. Helt sør i strekningen ligger kryssområdet på		-	Alternativet påvirker delområdet i noe mindre grad enn alt. 4A og alt. 4B.

Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt 4C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
	grensa mellom delområdet og DT27. Krysset vil omfatte av- og påkjøringsramper, kryss på hver side av E18 og kryssing over eller under veien.			
DT24 Molandsvann- Mjåvann	Som alt. 4B	Som alt. 4B	--	Som alt. 4B
DT25 Søndeled fjorden	Vil ikke påvirke delområdet			
DT26 Moland	Eksempelveilinja går i grensa mellom næringsområdet i øst og skogsheiene i vest. Veien ligger på en høy fylling og vil avgrense landskapsrommet som industriområdet ligger i. Eks. E18 går gjennom delområdet og blir nedgradert til lokalvei. Næringsområdet vil da få store veianlegg på hver side, men det vurderes at ny E18 vil ha liten påvirkning på landskapsbildet i dette delområdet.		0	Å samle tyngre tekniske inngrep som vei og næringsområder vil spare andre, mer verdifulle delområder. Usikkerhet: Sannsynlig at eks. E18 blir liggende slik den gjør i dag.
DT27 Akland- Lindland	Sør for Moland går eksempeveilinja gjennom ei lita grend med et småskala, harmonisk kulturlandskap. Her vil veiens nærføring dominere over skalaen i landskapsbildet og bli godt eksponert i kanten av landskapsrommet. Videre sørover følger eksempeveilinja den overordna retningen i terrenget i kanten av delområdet. Kryssområdet er plassert i et tilnærmet urørt heiområde. Det omfatter av- og påkjøringsramper, kryss på hver side av E18 og kryssing over eller under veien. Oppgradering av lokalvei eller tilførselsvei.		--	Store inngrep i kultur- og naturpreget landskapsbilde gir betydelige negative konsekvenser. Usikkerhet: Kryss

6.3.17 Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt. 4D

Tabell 24 Påvirkning og konsekvens strekning 4 Skorstøl - Lindland, alt. 4D

Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt 4D				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT22 Sunde bru - Savanne t	I nord prøver eksempelveilinja å følge linjeføringa til eks. E18, men svingene må rettes mer ut. Det nye veianlegget vil hovedsakelig bygges utenfor dagens veibane uten å ta i bruk asfalten som allerede ligger der. Eksempelveilinja går på sørsiden av Molandsvannet før den svinger ned mot vestsiden av industrifeltet på Moland. Her kommer veien nær et fint kulturmiljø og den vil bli synlig fra grenda som da vil få veianlegg både øst og vest for seg.		-	Mange likhetstrekk, men litt mer negativ påvirkning enn alt. 4C
DT24 Molandsv ann- Mjåvann	Eksempelveilinja for ny E18 krysser Molandsvannet i bru litt nord for eks. Pinesundet bru. Linjeføringen gjør at kryssingen blir noe høyere og noe mer på skrå enn dagens bru. Eksempelveilinja kommer fra tosidig fjellskjæring i nord og lander på en stor fylling i sør før den treffer eks. E18. I dette punktet krysser også kraftlinja som går gjennom delområdet. Veianlegget blir synlig i landskapsrommet rundt Molandsvann, men ikke ved Mjåvann, nordøst i delområdet.		-	Negative konsekvenser er knyttet til skrå brukryssing og fylling eksponert mot Molandsvann. Usikkerhet: Blir Pinesundet bru liggende
DT25 Søndeled fjorden	Vil ikke påvirke delområdet			
DT26 Moland	Som alt. 4C	Som alt. 4C	0	Som alt. 4C
DT27 Akland- Lindland	Som alt. 4C	Som alt. 4C	- -	Som alt. 4C

6.3.18 *Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt. 4E*

Tabell 25 Påvirkning og konsekvens strekning 4 Skorstøl - Lindland, alt. 4E

Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt 4E				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT22 Sunde bru - Savannet	<p>Eksempelveilinja er lik alt. 4A i den nordlige delene av strekningen.</p> <p>Sør for kommunegrensa dreier veilinja lenger øst enn alt. 4A og vil da berøre et lite gårdsbruk og noen mindre myrdrag. Linjetraséen vil innebære noe mer sprenging enn alt 4A.</p> <p>Samme kryssplassering i sør som alt. 4C og 4D.</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Foringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	-	Negative konsekvenser er knyttet til inngrep i naturpreget landskap som er vanlig for regionen.
DT24 Molandsvann - Mjåvann	Som alt. 4A	Som alt. 4A	0	Som alt. 4A
DT25 Søndeled fjorden	Vil ikke påvirke delområdet			
DT26 Moland	Vil ikke påvirke delområdet			
DT27 Akland-Lindland	Deler av krysset i sør vil beslaglegge arealer i delområdet. Det vil sannsynligvis gjelde nordgående av- og påkjøringsramper og tilkobling til eks. lokalveinett.	<p>Sterkt forringet</p> <p>Foringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	0	<p>Krysset vil gi inngrep som vil påvirke landskapsbildet i delområdet negativt.</p> <p>Usikkerhet: Omfang av tilførselsveier og oppgradering av lokalvei</p>

6.3.19 Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt. 4F

Tabell 26 Påvirkning og konsekvens strekning 4 Skorstøl - Lindland, alt. 4F

Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt 4F				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT22 Sunde bru - Savanne t	<p>Eksempelveilinja kommer fra brukryssinga i DT20 og treffer delområdet i tosidig fjellskjæring. Veien fortsetter videre sørover i et daldrag gjennom skogsområdet. Selve daldraget vil bli totalt dominert av veianlegget, men veien ligger skjermet mot resten av delområdet.</p> <p>I sør kommer eksempelveilinja inn i delområdet igjen, og følger lokalveitraséen 416 langs en dalside. Her er et åpent landskapsrom med myrer og vann som blir sterkt påvirket av veianlegget. Her plasseres nytt kryss med av- og påkjøringsramper, kryssing av ny vei og tilkobling til lokalveinett.</p>		-	Veianlegget innebærer stedvis store inngrep i delområdet og vil gi noe negative konsekvenser for landskapsbildet.
DT24 Molandsv ann- Mjåvann	Vil ikke påvirke delområdet			
DT25 Søndeled fjorden	Eksempelveilinja ligger skjermet bak en åsrygg og vil ikke påvirke delområdet.		0	<p>Ubetydelige konsekvenser.</p> <p>Usikkerhet: Dersom linja legges lenger øst, kan det innebære stor negativ påvirkning for delområdet.</p>
DT26 Moland	Vil ikke påvirke delområdet			

Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt 4F				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT27 Akland-Lindland	<p>Eksempelveilinja har i stor grad en god linjeføring som følger de overordnede trekkene i landskapet. Likevel vil veianlegget innebære inngrep som fjellskjæringer i skogkledde lier, fyllinger over mindre bekkedaler og søkk, og bru over daldrag. I tillegg beslaglegger veien flere boliger og gårdstun og går i nærføring til mindre grender og kulturmiljø.</p> <p>Nord i delområdet blir veien liggende høyt i dalsiden og er eksponert mot kulturmiljøet i daldraget nedenfor.</p>		- -	<p>Inngrep i kulturlandskap og kupert terreng vil gi betydelig miljøskade for landskapsbildet</p> <p>Usikkerhet: Lengde på bru ved kryssing av lokalvei og elvedal vil ha påvirkning på landskapsbildet</p>

6.3.20 Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt. 4G

Tabell 27 Påvirkning og konsekvens strekning 4 Skorstøl - Lindland, alt. 4G

Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt 4G				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT22 Sunde bru - Savannet	<p>Eksempelveilinja kommer fra brukryssinga i DT20 og treffer delområdet i tosidig fjellskjæring. Videre går veilinja østover gjennom skogsområdene med små myrer og vann.</p> <p>Videre går veien et stykke langs kraftlinja og svinger inn på eks. E18 som den følger sørover til Moland.</p>		-	Negative konsekvenser dreier seg om fremføring gjennom urørte områder.

Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt 4G				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT24 Molandsvann- Mjåvann	Veianlegget berører ikke delområdet direkte, men kan stedvis bli synlig. Eksempelveilinja går i dalsiden langs Mjåvann og ned mot eks. E18 ved Molandsvann.		0	Fjernvirkning av tiltaket vurderes å ha lite påvirkning på landskapsbildet i delområdet.
DT25 Søndeled fjorden	Vil ikke påvirke delområdet			
DT26 Moland	Ny E18 følger eks. veitrasé gjennom delområdet. Det innebærer utvidelse fra 3 til 4 felt og noe justering av geometri og kryssområde.		0	Fordel for landskapsbilde å benytte dagens trasé da utvidelse ikke vil endre landskapets karakter.
DT27 Akland- Lindland	Linjeføringen langs eksisterende E18 vil medføre noe stivere kurvatur. Det vil dermed bli flere inngrep i veiens sideområder og stedvis må svinger rettes ut slik at eks. E18 slynger seg på hver sin side av ny vei. Kryssområdet mot Risør må bygges om. Det vil likevel være en fordel for landskapsbildet å samle inngrepene og spare uberørte landskap andre steder.		0	<p>Noe negativ endring av landskapsbildet ved utvidelse av E18 og fremføring av stivere veigeometri.</p> <p>Usikkerhet: Rester av svinger som er rettet ut må fjernes og revegeteres for å ikke gi større negative konsekvenser for landskapsbildet.</p>

6.3.21 Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt. 4H

Tabell 28 Påvirkning og konsekvens strekning 4 Skorstøl - Lindland, alt. 4H

Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt 4H				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT22 Sunde bru - Savannet	<p>Eksempelveilinja er som alt. 4D nord for Molandsvann.</p> <p>Sør for vannet følger eksempelveilinja eks. E18 som i alt. 4G.</p>		-	Dette alternativet gir minst inngrep i delområdet av alle alternativene.
DT24 Molandsvann- Mjåvann	Som alt. 4D	Som alt. 4D	-	Som alt. 4D
DT25 Søndeled fjorden				
DT26 Moland	Som alt. 4G	Som alt. 4G	0	Som alt. 4G
DT27 Akland- Lindland	<p>Eksempelveilinja krysser et daldrag i bru og gir nærføring til små kulturmiljøer på hver side av veien. Videre går den i tunnel gjennom en markant kolle. Linjeføringa skrår inn mot terrenget og det vil føre til store forskjæringer, særlig inn mot tunnelportalen i sør. Her er veien synlig i landskapsrommet rundt Aklandvann, hvor eks. E18 går på motsatt side.</p> <p>Eksempelveilinja går i lia på sørsiden av Lindlandvann og vil bli svært eksponert i landskapsrommet og for kulturmiljøene på motsatt side.</p>		--	Alternativet gir betydelige negative konsekvenser særlig knyttet til Lindlandvann og Aklandsvann.

6.3.22 Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt. 4I

Tabell 29 Påvirkning og konsekvens strekning 4 Skorstøl - Lindland, alt. 4I

Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt 4I				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT22 Sunde bru - Savanne t	Eksempelveilinja kommer fra brukryssinga i DT20 og treffer delområdet i tosidig fjellskjæring. Veien fortsetter videre sørover i et daldrag gjennom skogsområdet. Selve daldraget vil bli totalt dominert av veianlegget, men eksempelveilinja ligger skjermet mot resten av delområdet.		-	Veianlegget går gjennom urørte områder og gir noe negative konsekvenser for landskapsbildet.
DT24 Molandsv ann- Mjåvann	Vil ikke påvirke delområdet			
DT25 Søndeled fjorden	Eksempelveilinja ligger skjermet bak en åsrygg og vil ikke påvirke delområdet.		0	Ubetydelige konsekvenser Usikkerhet: Dersom linja legges lenger øst, kan det innebære stor negativ påvirkning for delområdet.
DT26 Moland	Vil ikke påvirke delområdet			

Strekning 4: Skorstøl - Lindland, alt 4l				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT27 Akland-Lindland	<p>Eksempelveilinja har i stor grad en god linjeføring som følger de overordnede trekkene i landskapet. Likevel vil veianlegget innebære inngrep som fjellskjæringer i skogkledde lier og fyllinger over mindre bekkedaler og søkk. I tillegg beslaglegger veien flere boliger og gårdstun og går i nærføring til mindre grender og kulturmiljø.</p> <p>Nord i delområdet blir veien liggende høyt i dalsiden og er eksponert mot kulturmiljøet i daldraget nedenfor.</p> <p>Kryssområdet i sør vil omfatte to rundkjøringer, kryssing av E18, av- og påkjøringsramper og vil beslaglegge store arealer i et naturpreget område.</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Forringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	--	<p>Betydelig negative konsekvenser ved store inngrep og berøring av kulturlandskap.</p> <p>Usikkerhet: Kryssutforming</p>

6.3.23 Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt. 5A

Tabell 30 Påvirkning og konsekvens strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt. 5A

Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt 5A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT27 Akland-Lindland	Vil ikke påvirke delområdet			
DT28 Timmerås en-Lundehei ene	<p>Helt nord i delstrekningen krysser eksempelveilinja under kraftlinja og fortsetter videre på vestsiden av linja. Eksempelveilinja følger et terrengdrag som går parallelt med kraftlinja men er adskilt av en skogkledd rygg. Linja ligger godt i terrenget og unngår i stor grad tunge inngrep. Likevel medfører anlegget stedvis noe fjellskjæring. Størst grad av negativ påvirkning er knyttet til nærføring til et</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Forringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	-	<p>Selv om tiltaket er godt forankret i landskapet vil det medføre en fragmentering av et sammenhengende naturpreget heiområde.</p>

Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt 5A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konse- kvens	Forklaring/usikkerhet
	gårdsmiljø og til nærføring og fylling ned mot et vann.			
DT29 Songevan net	Vil ikke påvirke delområdet			
DT30 Lunde	<p>Eksempelveilinja krysser daldraget i bru i et punkt der landskapsrommet åpner seg noe opp mot øst. På nordsida vil bru og brukar få en god visuell forankring i dalsiden. På sørsiden vil brua lande på en fylling før den går videre i tunnel. Høyden og omfanget av fyllinga vil avgjøre hvor tyngende brua vil føles visuelt og hvilken barriere den blir i landskapsrommet. Eksempelveilinja går i nærføring til flere boliger og krysser elva ved et kraftverk og eldre industrimiljø. Brua vil bli synlig over store avstander gjennom det langsmale landskapsrommet, og blir et blikkfang i et tradisjonelt kulturlandskap.</p>		-	<p>Kryssingen av daldraget vil bli veldig eksponert og gi nærføring til kulturmiljø.</p> <p>Usikkerhet: Utforming av bru vil ha påvirkning på landskapsbildet.</p> <p>Lengden på brua og hvor store fyllinger det blir i sør bestemmer hvor stor påvirkning den har for landskapsbildet.</p>
DT31 Skjerkholt dalen	<p>Eksempelveilinja krysser daldraget og Skjerkholttonene litt nord for kraftlinja. Brua og veianlegget går gjennom et smalt og avgrenset landskapsrom som vil bli dominert av veien. Likevel vil inngrepene være skjermet mot bebyggelsen og kulturlandskapet lenger sør og resten av delområdet. Unntaket er helt sørvest i delområdet. Her går eksempelveilinja gjennom DT32, men den vil bli eksponert mot grenda nedenfor.</p>		-	<p>Tiltaket bryter med skalaen i landskapsbildet, men berører et avgrenset område og ligger skjermet for hovedparten av delområdet.</p>

Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt 5A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT32 Føykåsen	Linjeføringa går på tvers av det overordnede landskapet og bryter med en rekke tverrgående bekkedrag og landformer. Dette gir fyllinger som deler opp langsmale landskapsrom og fremhever veianlegget på en negativ måte. Sør i delområdet går eksempelveilinja i grensa mot DT31 og gir nærføring til grenda nedenfor.		-	

6.3.24 Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt. B

Tabell 31 Påvirkning og konsekvens strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt. 5B

Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt 5B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT27 Akland-Lindland	Vil ikke påvirke delområdet			
DT28 Timmeråsen-Lundeheiene	<p>Eksempelveilinja følger i stor grad samme terrengdrag som den store kraftlinja. Sammenlignet med alt. 5A vil den unngå nærføring til gårdsbruk</p> <p>Alternativet har en kurvet linjeføring som krysser fram og tilbake under kraftlinja. Dette gir variasjon i veiforløpet og unngår lange, ensformige rettstrekk. På den annen side er ikke veien like godt forankret i terrenget som i alt. 5A. Den visuelle og fysiske barrierevirkningen bli forsterket.</p>		-	Alternativet samler tyngre, tekniske inngrep innenfor samme terrengdrag, som er avskjermet mot tiliggende områder.
DT29 Songevanet	Vil ikke påvirke delområdet			
DT30 Lunde	Som alt. 5A	Som alt. 5A	-	Som alt. 5A

Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt 5B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT31 Skjerkholt dalen	Eksempelveilinja krysser daldraget rett sør for kraftlinja og vil være synlig i to avgrensede landskapsrom i delområdet. Veien går i nærføring til de øverste gårdsbrukene i dalen og krysser rett over en terskel/dam og et stryk som gir bevegelse og liv i landskapsbildet. Fjellskjæringer og fyllinger på hver side av brua vil fremheve tiltaket på en negativ måte.		- -	Veianlegget bryter med karakteren i landskapet og gir betydelige negative konsekvenser.
DT32 Føykåsen	Som alt. 5A	Som alt. 5A	-	Som alt. 5A

6.3.25 Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt. 5C

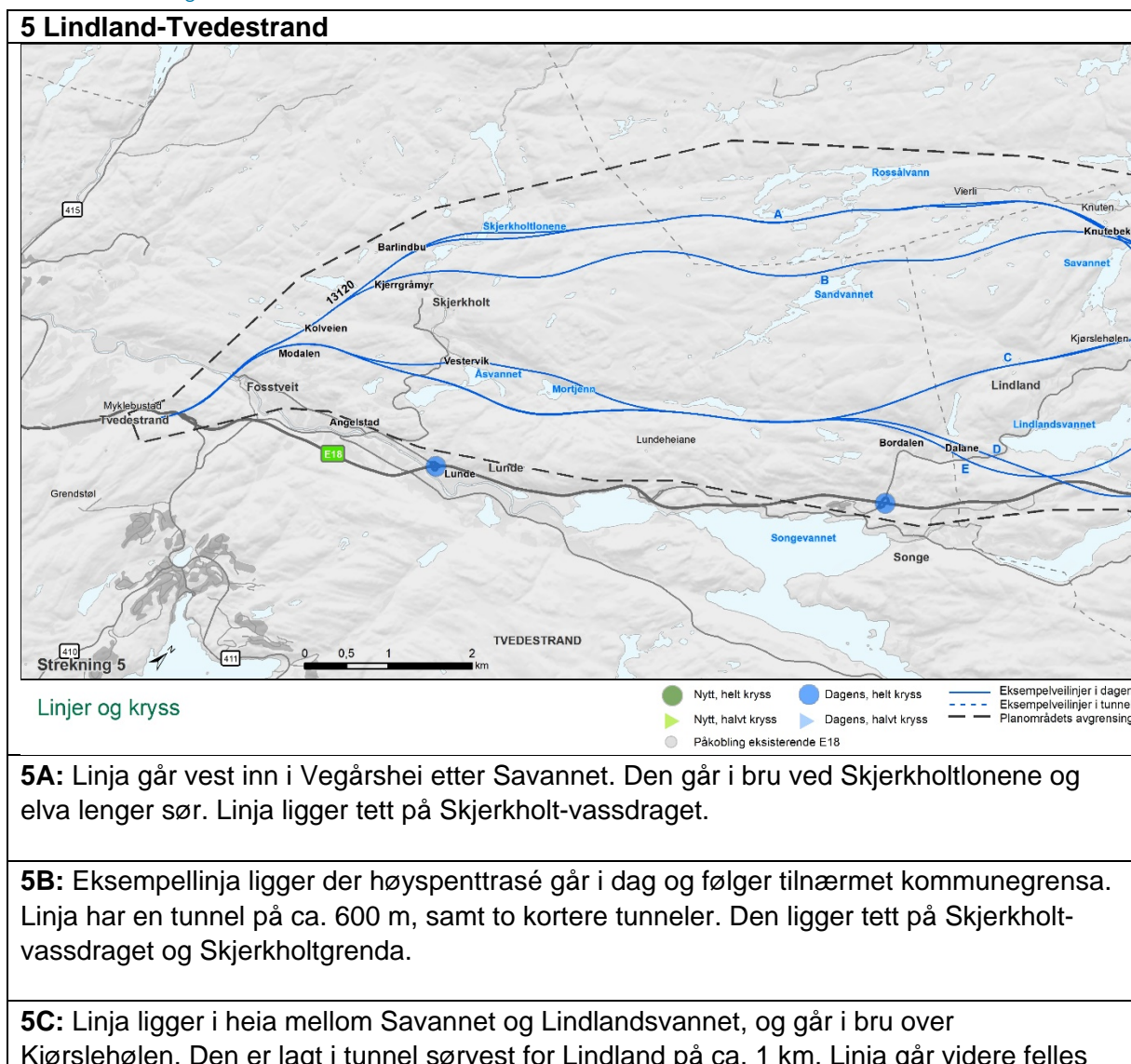
Tabell 32 Påvirkning og konsekvens strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt. 5C

Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt 5C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT27 Akland-Lindland	Veianlegget vil ikke påvirke delområdet direkte, men går langs grensa og vil kunne være synlig fra enkelte punkter innenfor delområdet.		-	Nærføring til delområdet gir noe negative konsekvenser for landskapsbildet.

Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt 5C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT28 Timmeråsen- Lundeheiene	<p>Fra nord krysser eksempelveilinja en liten elvedal i bru og skjærer seg sørover gjennom en åsrygg. Videre ligger alternativet godt forankret mellom skogkledde koller vest for Lindland, før det igjen skjærer seg gjennom en større rygg. Herfra går veilinja gjennom et tydelig daldrag nord for Lundeheia. Dalen er lite påvirket av inngrep, men vil bli totalt dominert av veianlegget. Eksempelveilinja går inn i en tunnel nord i dalsiden på vei mot Skjerkholtdalen.</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Foringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	--	<p>Veianleggets linjeføring og skala bryter med karakteren i landskapsbildet og gir betydelige negative konsekvenser.</p> <p>Usikkerhet: Tunnel på deler av strekningen vil redusere den negative påvirkning på landskapsbildet</p>
DT29 Songevan net	Vil ikke påvirke delområdet			
DT30 Lunde	Som alt. 5A	Som alt. 5A	-	Som alt. 5A
DT31 Skjerkholt dalen	<p>Linjealternativet kommer ut fra tunnel i dalsiden og krysser landskapsrommet rundt Åsvannet langs en terrengrygg på nordsiden av vannet. Veianlegget vil bli veldig synlig og få ufortjent fokus i landskapsbildet. Veien vil dominere over landskapets skala og bli en barriere selv om den får noe visuell forankring i landskapets småformer. Brukryssingen er plassert der vassdraget har sitt utløp i Åsvannet. I sørvest vil eksempelveilinja påvirke den nedenforliggende grenda.</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Foringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	--	<p>Negative konsekvenser ved kryssing landskapsrom ved Åsvannet som gir stort synlighet og barrierevirkning.</p>

Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt 5C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT32 Føykåsen	Gjennom delområdet følger eksempelveilinja i stor grad landskapets overordnede terrengformer. Likevel ligger veien tungt i terrenget og fører med seg inngrep i form av fjellskjæringer.	<p>Sterkt forringet</p> <p>Forringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	0	Veianleggets framføring gjennom delområdet gir noe negativ påvirkning men ubetydelig konsekvens for landskapsbildet.

6.3.26 Strekning 5: Lindland - Tvedestrand

med 4D og 4E på vestsiden av Lundeheiane, og krysser Åsvannet i bru og elva like vest for Fosstveit.

5D: Eksempellinja går på østsiden av Lindlandsvannet, videre i ca 1 km lang tunnel og deretter felles med 4E opp i Lundeheiane, på østsiden av tjernene i området. Linja ligger i kupert terreng med noen større fyllinger og med en kort tunnel.

5E: Linja går sammen med 4C og 4D før Lundeheiane, men går vest for Åsvannet. Flere korte tunneler og kort bru ved Åsvannet inngår i denne linja.

6.3.27 Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt. 5D

Tabell 33 Påvirkning og konsekvens strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt. 5D

Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt 5D				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT27 Akland-Lindland	Fra sørsiden av Lindalsvannet går eksempeveilinja gjennom en kolle og videre i langs dalsiden mot vest. Veien berører flere avgrensete landskapsrom, og medfører store inngrep i disse. Kulturmiljøet ved Lindlandsvann der flere bygg blir direkte berørt. Eksempelveilinja sneier innom et naturpreget landskapsrom ved et langsmalt vann. Størst negativ påvirkning har veianlegget forbi kulturlandskapet vest i delområdet. Her ligger veien høyt i dalsiden, omfatter både fjellskjæringer og store fyllinger og blir sterkt eksponert landskapsbildet.		--	Stedvis store terrenginngrep og visuell påvirkning på kulturlandskap gir betydelig negative konsekvenser for landskapsbildet.

Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt 5D				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT28 Timmeråsen- Lundeheiene	Eksempelveilinja følger i stor grad samme trasé som alt. 5C gjennom daldraget forbi Lundeheiene, og vil dominere landskapsbildet totalt. På vei mot Skjerkholt dalen fortsetter veien langs den sørlige dalsiden og ligger høyt i terrenget inn mot delområdet DT31.		-	Veianleggets linjeføring og skala bryter noe med karakteren i landskapsbildet og gir negative konsekvenser.
DT29 Songevan net	Veianlegget berører ikke delområdet direkte, men kan innebære noe fjernvirkning.		0	
DT30 Lunde	Som alt. 5A	Som alt. 5A	-	Som alt. 5A
DT31 Skjerkholt dalen	Eksempelveilinja krysser på skrå over landskapsrommet rundt Åsvannet. Linja ligger høyt i terrenget og medfører store fyllingsskråninger både øst og vest for vannet. Veianlegget og brukryssinga går på tvers av landformene og gjør at tiltaket er dårlig visuelt forankret og får ufortjent fokus i landskapsbildet. Bebyggelse på begge sider av vannet får veien nært inntil seg. Både linjeføringen og veiens størrelse bryter med skalaen i landskapsbildet.		---	Eksempelveilinjens kryssing på tvers av landskapsrommet gir stor negativ påvirkning på landskapsbildet.

6.3.28 Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt. 5E

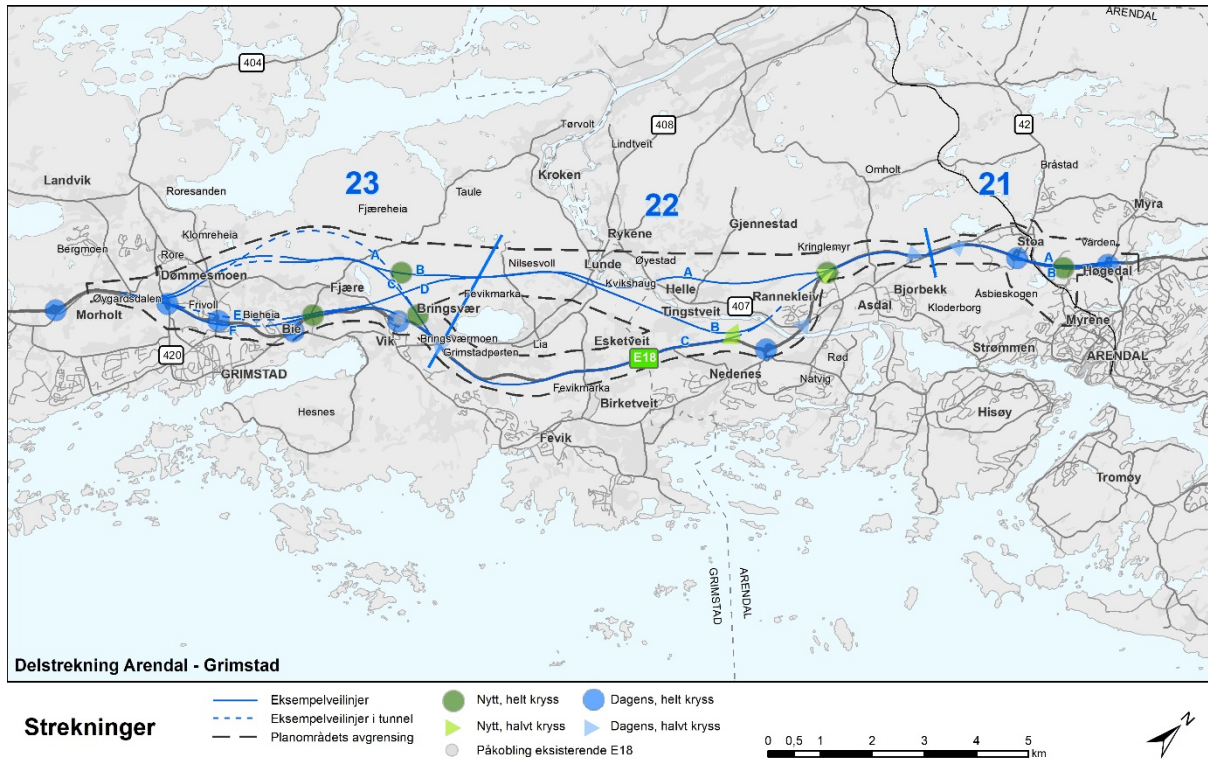
Tabell 34 Påvirkning og konsekvens strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt. 5E

Strekning 5: Lindland - Tvedestrand, alt 5E				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
DT27 Akland-Lindland	Eksempelveilinja følger nesten samme trasé som alt. 5D, men avviker noe. Sammenlignet med alt. 5D ligger denne veillinja noe bedre i terrenget og vil ikke ha like stor negativ påvirkning på landskapsbildet. Traséen ligger lenger unna bebyggelsen ved Lindlandsvannet, unngår det urørte landskapsrommet rundt det lille vannet, og ligger noe lavere i dalsiden i vest.		-	Stedvis store terrengingrep og visuell påvirkning på kulturlandskap gir negative konsekvenser for landskapsbildet.
DT28 Timmeråsen-Lundeheiene	Som alt. 5D	Som alt. 5D	-	Som alt. 5D
DT29 Songevanet	Som alt. 5D	Som alt. 5D	0	Som alt. 5D
DT30 Lunde	Som alt. 5A	Som alt. 5A	-	Som alt. 5A
DT31 Skjerkholtalen	Som alt. 5D	Som alt. 5D	---	Som alt. 5D
DT32 Føykåsen	Som alt. 5C	Som alt. 5C	0	Som alt. 5C

6.4 Delstrekning Arendal – Grimstad

Delstrekningen Arendal – Grimstad består av disse strekningene:

- 24. Arendal – Asdal
- 25. Asdal – Temse
- 26. Temse - Grimstad

Figur 6-2: Delstrekning Arendal-Grimstad er delt inn i 3 kortere strekninger. Eksempellinjene innenfor hver strekning betegnes med en bokstav A til I avhengig av antall eksempellinjer innenfor hver strekning. Vestre eksempellinje innenfor hver strekning er alltid betegnet med A

6.5 Påvirkning og konsekvens Arendal – Grimstad

6.5.1 Strekning 21: Arendal -Asdal

6.5.2 Strekning 21: Arendal -Asdal, alt. 21A

Tabell 35 Påvirkning og konsekvens strekning 21 Arendal - Asdal, alt. 21A

Strekning 21: Arendal - Asdal, alt 21A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG01 Harebakken	<p>Eksempelveilinja videreføres fra eksisterende E18 og traséen føres på vestre side av eks. E18. Dagens vei vil bli lokalvei. Det vil bli flere parallelle kjørefelt med ny og eksisterende E18 side om side.</p> <p>Dagens kryssområde vil bygges om til lokaltrafikk, som må krysse E18 på ny bru. Brukryssingen blir lenger enn i dagens situasjon. Grøntanlegg som bygges ned kan erstattes der av-/påkjøringsramper blir overfløydige.</p>		0	<p>Tiltaket vil kun endre landskapsbilde i noen grad, da delområdet allerede er sterkt preget av veianlegg som utvides, og store næringsbygg uten særlige kvaliteter.</p> <p>Usikkerhet: Det er usikkerhet knyttet til kryssløsninger</p> <p>Utforming av bru over E18 vil påvirke konsekvens for landskapsbilde.</p>
AG02 «Myraskogen»	<p>Eksempelveilinja legges på vestsiden av dagens E18, og vil innebære omfattende inngrep og store fjellskjæringer sør i delområdet. Kjørebanelene vil ligge parallelt med dagens som blir lokalvei, det blir da 6 felt langs samme trasé. Det er en fordel å samle inngrepene, men samtidig vil veien dominere over landskapets skala. Veien vil ligge lavere enn skogsområdene og dermed være skjermet for resten av delområdet.</p> <p>Sørgående av- og påkjøringsrampe vil føres opp til en rundkjøring i Heidalen, og trafikken krysser i ny bru over E18. Ruterkryss er mest arealbesparende.</p>		--	<p>Store inngrep sør i delområdet vil gi betydelige negative konsekvenser for landskapsbildet.</p> <p>Usikkerhet: Kryssløsning og plassering</p> <p>Høyde og lengde på fjellskjæringene</p> <p>Høyde på veikroppen</p>

Strekning 21: Arendal - Asdal, alt 21A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG03 Arendal kirkegård	<p>Det blir ikke direkte inngrep i delområdet, men eksempelveilinja vil grense til delområdet. Veien vil ligge på vestsiden av dagens E18, altså lenger unna kirkegården. Den vil likevel ligge noe høyere, og dermed bli mer eksponert.</p> <p>Høye fjellskjæringer vil være synlig fra kirkegården, kan reflektere støy og påvirke opplevelsen av et sårbart landskap for seremonier og sorg.</p> <p>Kryssområde Heidalen og særlig påkjøringsrampe nordover kan påvirke kirkegården negativt.</p>		<p>---</p>	<p>Stor negativ konsekvens av veiens nærføring til dette unike og særpregete delområdet.</p> <p>Usikkerhet: Dersom tiltaket berører delområdet direkte, vil dette gi svært stor negativ konsekvens for landskapsbilde.</p> <p>Plassering av Heidalkrysset lenger øst gir større negativ påvirkning på delområdet.</p> <p>Høyde og lengde på fjellskjæringene</p> <p>Høyde på veikroppen</p>
AG04 Myrene	<p>Kryssløsning Heidalen vil gi omfattende inngrep i delområdet. Både rundkjøring, nordgående påkjøringsfelt og tilkomst til lokalveier vil berøre området.</p>		<p>--</p>	<p>Tiltaket vil gi negative konsekvenser i et delområde med allerede reduserte visuelle kvaliteter.</p> <p>Usikkerhet: Plassering av kryssløsningen lenger øst langs E18 vil gi større inngrep i delområdet, mens lenger vest vil delområde AG05 bli mer berørt.</p>
AG05 Heidalen - Solberg ann-Gåsåsen	<p>Kryssløsning Heidalen vil gi omfattende inngrep i delområdet. Løsningen innebærer to rundkjøringer på hver side av E18, avkjøring-/påkjøringsramper, bru og tilkomstveier til lokalveinettet.</p>		<p>--</p>	<p>Landskapsbildet blir i noen grad endret der kryssområde og lokalveinett erstatter småskala boligbebyggelse.</p> <p>Usikkerhet: Plassering av kryssløsningen lenger vest langs E18 vil gi større inngrep i delområdet, mens lenger øst vil delområde AG04 bli mer berørt.</p>

Strekning 21: Arendal - Asdal, alt 21A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG06 Åsbieskogen	<p>Berører ikke delområdet direkte.</p> <p>Tiltaket vil gi større fjernvirkning av veien i form av høyere fjellskjæringer som kan oppfattes stedvis i delområdet.</p> <p>Ny lokalvei kommer nærmere.</p>		0	<p>Stedvis fjernvirkning kan gi negativ påvirkning på landskapsbildet av ubetydelig grad.</p> <p>Usikkerhet: Planområdet omfatter deler av Åsbieskogen. Det er usannsynlig at det blir direkte berørt – kan det være aktuelt med lokalveisystem her?</p>
AG07 Stoa	<p>Eksempelveilinja videreføres langs eksisterende E18 og traséen utvides noe på begge sider av dagens vei. Eksisterende vegetasjonssoner langs veien blir redusert. Underganger og brukryssinger vil forlenges.</p> <p>Dagens av- og påkjøringsramper blir overfløydige og kan etableres som grøntanlegg.</p>		0	<p>Utvidelse av eksisterende E18 medfører ubetydelige konsekvenser for landskapsbildet som allerede er preget av veianlegg og næringsområde.</p>
AG08 Sørsvann	<p>Eksempelveilinja videreføres langs eksisterende E18 og traséen utvides noe på begge sider av dagens vei. Underganger vil forlenges. Medfører ytterligere fjellskjæring og kan ta noe vegetasjon som virker som buffersone mot gårdsbruk.</p>		-	<p>Utvidelsen fører til ytterligere inngrep i skogsområde og noe negativ konsekvens for landskapsbildet.</p>

6.5.3 Strekning 21: Arendal -Asdal, alt. 21B

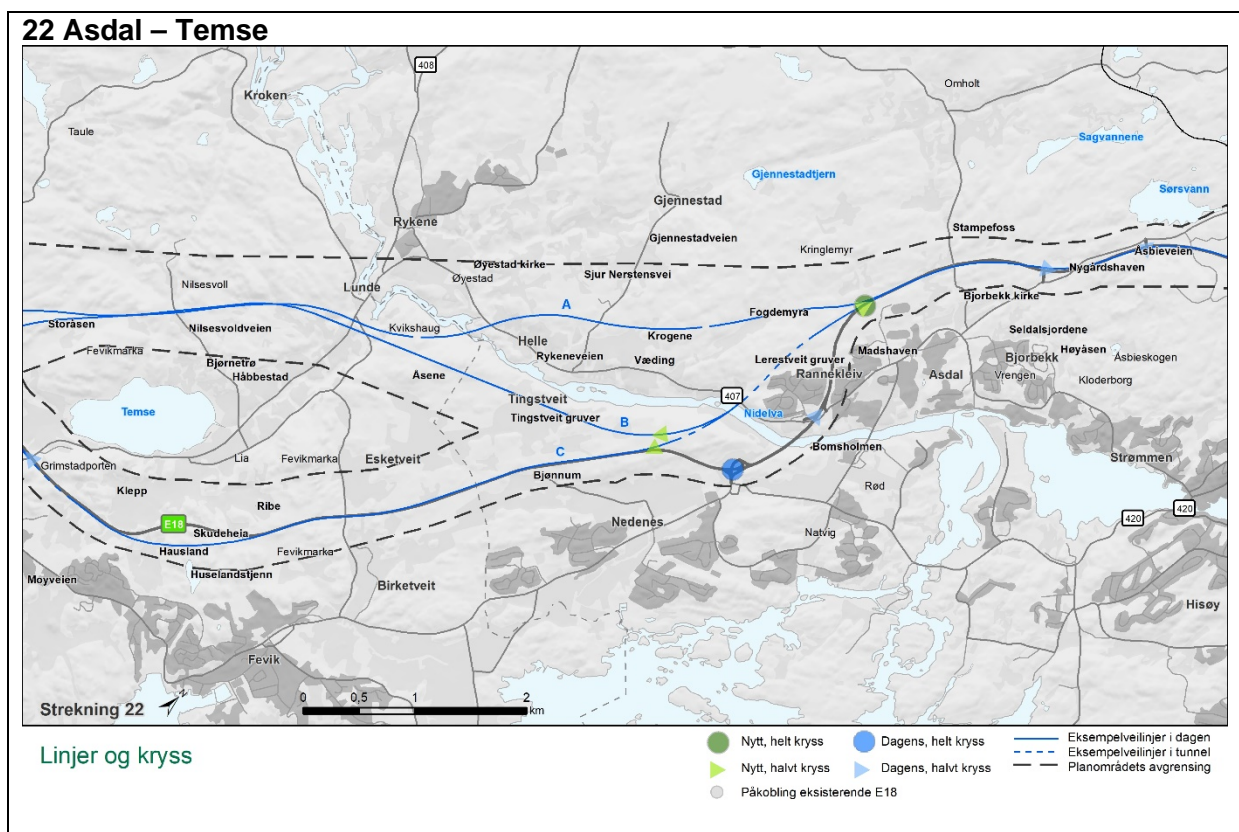
Tabell 36 Påvirkning og konsekvens strekning 21 Arendal - Asdal, alt. 21B

Strekning 21: Arendal - Asdal, alt 21B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG01 Harebakken	<p>Eksempelveilinja videreføres langs eksisterende E18 og traséen utvides noe på vestre side av dagens vei.</p> <p>Dagens kryssområde vil bygges om til lokaltrafikk, som krysser E18 på bru. Dagens av-/påkjøringsramper blir overflødige og kan etableres som grøntanlegg.</p>		0	<p>Tiltaket vil ikke endre landskapsbildet i særlig grad, da delområdet allerede er sterkt preget av veianlegg og store næringsbygg uten særlige kvaliteter.</p> <p>Usikkerhet: Det er usikkerhet knyttet til kryssløsninger</p> <p>Utforming av bru over E18 vil påvirke konsekvens for landskapsbilde.</p>
AG02 «Myraskogen»	<p>Eksempelveilinja for ny E18 føres i samme trasé som eksisterende E18, noe som innebærer en utvidelse mot vest for sørgående kjørefelt. Det innebærer at eksisterende fjellskjæring vil utvides og bli lengre og høyere.</p> <p>Hovedkrysset i Heidalen omfatter en rundkjøring på hver side av E18, bru over E18, og av- og påkjøringsramper. Den nordligste rundkjøringen vil berøre delområdet og mate lokaltrafikk fra både øst og vest ut på E18.</p> <p>Eksempelveilinja for den nye lokalveien mellom Harebakken og Stoa føres parallelt med E18 gjennom sørøstre del av delområdet. Lokalveien ligger oppe på fjellhylla, høyere enn E18. Geometrien kan tilpasses terrenget i større grad enn en hovedvei kan, men veien vil påvirke delområdet negativt.</p>		--	<p>Tiltaket ødelegger mindre (mindre sprengning) enn alternativ A, men lokalveien vil påvirke delområdet noe mer negativt siden det ligger på samme høyde som skogsområdene.</p> <p>Usikkerhet: Utforming av lokalveier, av-/påkjøring og kryss. Mulighet for visuell skjerming av lokalveiene.</p> <p>Høyde og lengde på fjellskjæringene</p> <p>Høyde på veikroppen</p>

Strekning 21: Arendal - Asdal, alt 21B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG03 Arendal kirkegård	Kryssområdet Heidalen får nærføring til kirkegården. Ny lokalvei ligger på andre siden av E18, men den ligger høyt og trafikken kan bli eksponert mot kirkegården både visuelt og i lydopplevelse. Kan bli svært forstyrrende.		---	<p>Det vurderes at dette alternativet er noe bedre for landskapsbildet i delområdet enn alt 21A dersom lokalveien blir skjermet mot kirkegården.</p> <p>Usikkerhet: Dersom krysset flyttes lenger øst vil nærvirkningen øke og det blir større negativ konsekvens.</p> <p>Avhengig av skjerming av lokalvei..</p>
AG04 Myrene	Kryssløsning Heidalen vil gi inngrep i delområdet. Både rundkjøring og nordgående påkjøringsfelt vil berøre området.		0	<p>Tiltaket vil gi inngrep et delområde med allerede reduserte visuelle kvaliteter og dermed blir konsekvensene for landskapsbildet ubetydelige.</p> <p>Usikkerhet: Plassering av kryssløsningen lenger øst langs E18 vil gi større inngrep i delområdet, mens lenger vest vil delområde AG05 bli mer berørt.</p>
AG05 Heidalen - Solberg ann-Gåsåsen	Kryssløsning Heidalen vil gi omfattende inngrep i delområdet. Løsningen innebærer to rundkjøringer på hver side av E18, avkjøring-/påkjøringsramper, bru og tilkomstveier til lokalveinettet. Eksisterende brukryssing fjernes – positivt.		-	<p>Landskapsbildet blir i stor grad endret der kryssområde og lokalveinett erstatter småskala boligbebyggelse.</p> <p>Usikkerhet: Plassering av kryssløsningen lenger vest langs E18 vil gi større inngrep i delområdet, mens lenger øst vil delområde AG04 bli mer berørt.</p>

Strekning 21: Arendal - Asdal, alt 21B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konse- kvens	Forklaring/usikkerhet
AG06 Åsbiesk ogen	Berører ikke delområdet direkte. Tiltaket vil gi større fjernvirkning av veien i form av høyere fjellskjæringer som kan oppfattes stedvis i delområdet. I tillegg kommer fjernvirkning av ny lokalvei som ligger på oversiden av E18.	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 5px;">Sterkt forringet</div> <div style="margin-right: 5px;">]-----[</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 5px;">Forringet</div> <div style="margin-right: 5px;">]-----[</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 5px;">Noe forringet</div> <div style="margin-right: 5px;">]-----[</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 5px;">Ubetydelig endring</div> <div style="margin-right: 5px;">]-----[</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 5px;">Forbedret</div> <div style="margin-right: 5px;">]-----[</div> </div> <div style="margin-left: 10px; font-size: 2em;">}</div>	0	Stedvis fjernvirkning kan gi negativ påvirkning på landskapsbildet av ubetydelig grad. Usikkerhet: Planområdet omfatter deler av Åsbieskogen. Det er usannsynlig at det blir direkte berørt – kan det være aktuelt med lokalveisystem her.
AG07 Stoa	Som alt.21A	Som alt.21A	0	Som alt.21A
AG08 Sørsvan n	Som alt.21A	Som alt.21A	-	Som alt.21A

6.5.4 Strekning 22: Asdal – Temse

22A: Linja går i tilnærmet rett linje sørvestover fra litt før Rannekleiv og krysser Nidelva ved Helle og Kvikshaug og fortsetter videre på vestsida av Temse. Linja har mulighet for kryss ved Rannekleiv.

22B: Linja krysser Nidelva noe vest for dagens E18-bru. Videre svinger linja vestover og ligger i dyp fjellskjæring forbi Tingstveit før den møter linje 22A etter Kvikshaug. Linja har mulighet for kryss ved Rannekleiv eller vest for Nedenes.

22C: Linja følger linje 22B til etter kryssing av Nidelva, fortsetter rett fram mot dagens E18 og benytter denne som en av kjøreretningene til og med Grimstadporten. Det legges til grunn at dagens tunnel kan brukes med noe oppgradering. En kortere strekning nord for tunnelen må bygges om pga tekniske krav til kurver. Linja har mulighet for kryss ved Rannekleiv eller vest for Nedenes.

6.5.5 Strekning 22: Asdal – Temse, alt. 22A

Tabell 37 Påvirkning og konsekvens strekning 22: Asdal – Temse, alt. 22A

Strekning 22: Asdal - Temse, alt 22A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG08 Sørsvanen	Eksempelveilinja videreføres langs eksisterende E18 og traséen utvides noe på begge sider av dagens vei. Underganger vil forlenges. Medfører ytterligere fjellskjæring og kan ta noe vegetasjon som virker som buffersone mot gårdsbruk.		-	Større inngrep langs eksisterende trase i et allerede påvirket område.
AG09 Bjorbekk	Eksempelveilinja følger E18 traséen, men utvidelsen gjøres på sørsiden av dagens vei, så veien vil komme noe nærmere Bjorbekk kirke. Selv om veien ikke berører delområdet, vil den gi negativ påvirkning av landskapsbildet.		-	Negative konsekvenser er knyttet til nærføring til Bjorbekk kirkested og det helhetlige landskapsbildet Usikkerhet: Skjerming mot sør vil gi mindre negativ påvirkning

Strekning 22: Asdal - Temse, alt 22A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG10 Kringlemyr	<p>Eksempelveilinja tar av fra eks E18 og går sørover gjennom skogsområdet. Følger i stor grad en skogkledd terrengrygg, men innimellom krysser eksempelveilinja mindre daldrag og sneier borti åpne glenner med kulturlandskap. I disse situasjonene blir veien mye mer eksponert enn når den går gjennom skog.</p> <p>Fullt kryss vil gi stort inngrep i jomfruelig mark og kulturlandskap.</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Foringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	--	<p>Inngrep i skogsområde og nærføring til små kulturlandskap gir betydelig negativ konsekvens for landskapsbildet.</p> <p>Usikkerhet: Videre optimalisering av veilinja kan gi enda bedre terrengtilpasning slik at en unngår åpent kulturlandskap. Bør også ligge såpass langt unna kulturlandskap og gårdsbruk at det blir en god buffersone mot veien.</p> <p>Bru over smale daldrag med bekker, lokalveier o.l. vil være bedre for landskapsbildet</p>
AG11 Asdal-Rannekleiv	<p>Selve utvidelsen av veien langs dagens E18-trasé vil innebære større inngrep i delområdet og eksempelveilinja kommer nærmere bebyggelsen.</p> <p>Videre sørover i ny trasé berører ikke eksempelveilinja delområdet direkte. Nytt kryss vil påvirke landskapsbildet nord i delområdet.</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Foringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	-	<p>Utvidelse av E18 gir noe negativ konsekvens for landskapsbildet i delområdet.</p> <p>Usikkerhet: Skjerming og buffersone mot bebyggelse og nærområder</p>
AG12 Gjennestad	<p>Følger skogkledd terrengrygg i delområde AG10 i stor grad. To steder krysser eksempelveilinja helhetlige kulturlandskap og vil påvirke disse landskapsrommene i stor negativ grad.</p> <p>Sør i delområdet ved Helle vil veien gå over noen gårdstun og så videre i bru over dagens lokalvei, noe som medfører store fyllinger som gjør veien eksponert.</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Foringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	--	<p>Betydelige negative konsekvenser er knyttet til berøring av helhetlige kulturlandskap i delområdet.</p> <p>Usikkerhet: En optimalisering av linjetraséen, slik at den berører kulturlandskapet minst mulig, men beholder en skogkledd buffersone mot veien.</p>

Strekning 22: Asdal - Temse, alt 22A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG13 Nidelva	<p>Krysser elva ved Helle på et punkt der elva er relativt smal med et stryk.</p> <p>Eksempelveilinjens linjeføring med kryssing av Nidelva på skrå gir en dårlig forankring i landskapet og veien vil bli synlig og få ufortjent fokus over større områder oppstrøms og nedstrøms elva.</p> <p>Tiltaket medfører store fyllinger og fjellskjæringer sør for Nidelva.</p> <p>Lav kryssing gir bedre skjerming mot bl.a. Øyestad kirke.</p>		<p>---</p>	<p>Dårlig terrengtilpasning og inngrep i Nidelvas randsoner bryter med landskapets karakter og gir store negative konsekvenser for landskapsbildet.</p> <p>Usikkerhet: Utforming av bru og brukar vil påvirke konsekvensen for landskapsbilde. Høy arkitektonisk kvalitet vil minske miljøskaden.</p> <p>Utforming av landkar og fjellskjæringer i sør vil påvirke grad av negativ påvirkning.</p>
AG14 Øyestad kirke	<p>Veianlegget berører akkurat ikke delområdet, men tangerer det nesten helt i sørøst. Likevel er det fare for at delområdet påvirket visuelt gjennom nærføringen, særlig til Øyestad kirke og kirkegård, men også deler av ravinlandskapet.</p> <p>Eksempelveilinja ligger på fylling, noe som bidrar til å fremheve veien i landskapsbildet. Vegetasjonen i ravinene vil skjerme mot veien, mest når det er løv på trærne.</p>		<p>-</p>	<p>Fjernvirkning til kirkested og ravinlandskap gir noe negative konsekvenser.</p> <p>Usikkerhet: Her bør korridoren være smal så det sikres at ikke delområdet blir berørt. Om veianlegget kommer innenfor delområdet vil konsekvensene bli vesentlig verre.</p> <p>Skjermingstiltak for å redusere visuell støy mot kirka og kirkegården.</p> <p>Viktig at vegetasjon blir bevart for buffer/skjerming.</p>
AG15 Rykene tettsted	<p>Eksempelveilinja berører ikke delområdet direkte, men vil bli synlig fra enkelte steder. Det gjelder særlig kryssingen av Nidelva og strekningen sør for elva der det blir skjæringer i dalsiden.</p>		<p>0</p>	<p>Veianlegget har en skala som dominerer noe i landskapsbildet og vil gi stedvis fjernvirkning innenfor delområdet.</p>

Strekning 22: Asdal - Temse, alt 22A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG16 Nedenes	Eks. E18 i delområdet blir nedgradert til lokalvei.		0	Mest sannsynlig vil veianlegget og kryssområdet på Nedenes bli som før og den nye veien vil dermed ikke påvirke landskapsbildet. Usikkerhet: Nedgraderingen kan gi muligheter til å forbedre terrengtilpassing.
AG17 Tingstveit	Berører ikke delområdet			
AG18 Tingstveitåsen	Berører ikke delområdet			
AG19 Esketveit	Berører ikke delområdet			
AG20 Åsene	Fra brukryssinga av Nidelva går eksempelveilinja videre i tosidig fjellskjæring gjennom delområdet. En del av strekningen går i tunnel, mens dagsonen ødelegger et mindre kulturmiljø med jorder og eldre gårdstun i sør. Tosidig skjæring vil skjerme deler av veien mot tilgrensende delområder.		--	Negative konsekvenser er knytet til inngrep i kulturlandskap. Usikkerhet: Omfanget av fjellskjæringene, hvor høye, hvor lange, og om de går på begge sider av veien eller bare den ene vil være avgjørende for hvor skjæmmende inngrep veien vil gi. Lange, høye og ensidige fjellskjæring vil gi størst fjernvirkning og negativ påvirkning på landskapsbildet.

Strekning 22: Asdal - Temse, alt 22A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG21 Temse	<p>Eksempelveilinja krysser delområdet i et spenningspunkt der daldraget smalner inn mot nord. Dette vil gi veien stort fokus i landskapsbildet. Utforming og valg av løsning for kryssing vil ha stor påvirkning for landskapsbildet.</p> <p>Fra øst vil ny E18 krysse bekken fra Temse i bru, men fortsetter på fylling vestover med kryssing av lokalveien over kulvert/kort bru. Kryssingen av daldraget er rettinklet og gir en kort og logisk vei, men høye fyllinger vil dele opp landskapsrommet og bryte den naturlige retningen nord-sør.</p> <p>Eksempelveilinja krysser også terrengdraget ved Nilsesvoll. Dersom det blir fylling vil dette bli en barriere på tvers av landskapsformene.</p>		--	<p>Brukryssinga av landskapsdraget gir betydelige negative konsekvenser for landskapsbildet.</p> <p>Usikkerhet: Lang, høy bru er bedre enn kort med fyllinger.</p>
AG22 Lundeheia- Fjæreheia	<p>Eksempelveilinja går i kantsonen mot dyrka mark og gårdsbruk, og landskapsbildet her vil bli dominert av veianlegget. Selv om veien følger et terrengdrag vil skalaen av tiltaket bryte med landskapsbildets småskala.</p>		--	<p>Veianleggets dimensjoner bryter med landskapsbildets skala.</p> <p>Usikkerhet: Veilinja kan med fordel flyttes noe vestover for å unngå gårdene og det intime kulturlandskapet. Det bør være en skogkledd buffersone mellom kulturlandskap og vei.</p>
AG23 Feviksmarka	Berører ikke delområdet			
AG24 Kleppekjær	Berører ikke delområdet			

6.5.6 Strekning 22: Asdal – Temse, alt. 22B

Tabell 38 Påvirkning og konsekvens strekning 22: Asdal – Temse, alt. 22B

Strekning 22: Asdal - Temse, alt 22B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/sikkerhet
AG08 Sørsvann	Som alt. 22A	Som alt. 22A	-	Som alt. 22A
AG09 Bjorbekk	Som alt. 22A	Som alt. 22A	-	Som alt. 22A
AG10 Kringlemyr	<p>Eksempelveilinja vil gå gjennom delområdet helt i øst, og fortsette sørover i tunnel.</p> <p>Tunnelpåhugg og forskjæringer vil påvirke landskapsbildet negativt.</p>		-	De negative konsekvensene er knyttet til fjellskjæringer på begge sider av tunnelen under Rannekleiv.
AG11 Asdal-Rannekleiv	<p>Eksempelveilinja vil gå vest for boligfeltet på Rannekleiv, delvis i tunnel. Nytt kryssområde ved Asdal innebærer et halvt kryss for nordgående trafikk som tar arealer fra nrområdet til skolen.</p> <p>Tunnelpåhugg i nord vil påvirke bebyggelsen på Asdal. Tunnelpåhugg i sør vil komme veldig nærme boligbebyggelsen på Rannekleiv. Selv om det ikke berører delområdet direkte vil det gi negativ påvirkning på landskapsbildet.</p>		-	<p>Landskapsbildet blir negativt påvirket av nytt kryss og tunnelpåhugg.</p> <p>Usikkerhet: Om veilinja flyttes lenger øst vil det ha større negativ påvirkning for delområdet.</p> <p>Utforming av kryss.</p> <p>Utforming av tunnelportaler.</p> <p>Skjermingstiltak</p>

Strekning 22: Asdal - Temse, alt 22B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/sikkerhet
AG12 Gjennestad	<p>Tunnelen vil komme ut helt øst i delområdet før den krysser Nidelva. Tunnelpåhogg, forskjæringer og brukar vil påvirke landskapsbildet og skape skjemmende inngrep.</p> <p>Tiltaket vil være godt synlig når man kommer kjørende på lokalveien.</p> <p>Videre på sørsiden av Nidelva skal eksempelveilinja være skjult bak terrengryggen, slik at man unngår fjernvirkning sett fra delområdet.</p>		-	<p>Terrenginngrep ved tunnel og bru gir noe negativ konsekvens for landskapsbildet i delområdet.</p> <p>Usikkerhet: Utforming av tunnelportaler og brukar vil påvirke konsekvensen for landskapsbildet.</p> <p>Terrengtilpasning avgjør fjernvirkning av veien.</p>
AG13 Nidelva	<p>Eksempelveilinja krysser Nidelva i bru i et avgrenset landskapsrom og det vurderes at det ligger relativt skjermet. Ny bru ligger ca. 600m vest for eks. E18-bru. Brukar og utforming av bru er ikke avklart.</p> <p>Forskjæringer og tunnelpåhogg både nord og sør for Nidelva vil påvirke landskapsbildet.</p> <p>Sør for Nidelva går alternativet parallelt med elva, men på innsiden av et terrengdrag og vil være skjermet mot elva.</p>		--	<p>Negative konsekvenser er knyttet til skrå kryssing av elva og at tiltaket medfører et stort inngrep i et sårbart landskapsbilde.</p> <p>Usikkerhet: Dersom brukryssingen kommer lenger vest vil det medføre større negative konsekvenser for delområdet.</p> <p>Utforming av bru og brukar og lengde på bru har betydning for konsekvensene for landskapsbildet.</p>
AG14 Øyestad kirke	Berører ikke delområdet			
AG15 Rykene tettsted	Berører ikke delområdet			
AG16 Nedenes	Som alt. 22A	Som alt. 22A	0	Som alt.22A
AG17 Tingstveit	Berører ikke delområdet			

Strekning 22: Asdal - Temse, alt 22B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/sikkerhet
AG18 Tingstveitåsen	<p>Eksempelveilinja går i tosidig fjellskjæring rett sør for Nidelva før den svinger vestover.</p> <p>Halvt kryss for trafikken sørover vil innebære av- og påkjøringsramper, og noe skjemmende inngrep i delområdet.</p>		-	<p>Fjellskjæringer og nytt, halvt kryss gir noe negative konsekvenser for landskapsbildet.</p> <p>Usikkerhet: Utforming av kryss</p>
AG19 Esketveit	<p>Eksempelveilinja går ytterkanten av delområdet, i randsonen mellom jordene og skogen. Bolig- og gårdsbebyggelse vil bli ødelagt, i tillegg vil skalaen på veianlegget dominere landskapsrommet og endre landskapsbildet i kulturlandskapet.</p>		--	<p>Veianlegget vil berøre gårdsbruk og dominere landskapsbildet preget av kulturlandskap.</p>
AG20 Åsene	<p>Tiltaket medfører store inngrep i delområdet med tosidige fjellskjæringer, tunnel, og nærføring til eldre gårdstun i vest.</p> <p>Eksempelveilinja ligger på innsiden av terrengdraget som skjærer mot Nidelva.</p> <p>Veianlegget medfører en fragmentering av landskapet og dominerer skalaen i landskapsbildet, men inngrepene er relativt skjermet.</p>		--	<p>Omfattende inngrep gir betydelige negative konsekvenser for delområdet.</p>

Strekning 22: Asdal - Temse, alt 22B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/sikkerhet
AG21 Temse	<p>Eksempelveilinja krysser delområdet i et spenningspunkt der daldraget smalner inn ved Kvikshaug mot nord. Dette vil gi veien stort fokus i landskapsbildet.</p> <p>Kryssingen av daldraget er rettinklet og gir en kort og logisk vei, men veien ligger høyt og troner over landskapet under.</p> <p>Utforming av bru og brukar i hver ende vil ha stor påvirkning for landskapsbildet da brua vil bli et blikkfang og et landemerke. Brua vil uansett endre landskapsbildet i det helhetlige kulturlandskapet, og får dermed en negativ påvirkning.</p> <p>Kryssing av daldraget ved Nilsesvoll i bru.</p>		-	<p>Brukryssinga av landskapsdraget gir noe negative konsekvenser for landskapsbildet.</p> <p>Usikkerhet: Høy arkitektonisk kvalitet på bru er avgjørende. En visuelt lett konstruksjon som svever over det opprinnelige landskapet, nennsomt utformet og plassert, vil gi minst negativ påvirkning på landskapsbildet.</p> <p>Det er også en utfordring å gi brua riktig lengde og en god landing på hver side av daldraget.</p> <p>Kan gi fra - noe miljøskade til - - - Alvorlig miljøskade</p>
AG22 Lundeheia- Fjæreheia	<p>Fra kryssinga av daldraget lander eksempelveilinja nordøst i delområdet.</p> <p>Veien går i kantsonen mot dyrka mark og gårdsbruk og landskapsbildet her vil bli dominert av veianlegget.</p> <p>Selv om eksempelveilinja følger et terrengdrag vil skalaen av tiltaket bryte med landskapsbildets småskala.</p>		--	<p>Usikkerhet: Veilinja kan med fordel flyttes noe vestover for å unngå gårdene og det intime kulturlandskapet.</p> <p>Det bør være en skogkledd buffersone mellom kulturlandskap og vei.</p>
AG23 Feviksmarka	Berører ikke delområdet			
AG24 Kleppekjær	Berører ikke delområdet			

6.5.7 Strekning 22: Asdal – Temse, alt. 22C

Tabell 39 Påvirkning og konsekvens strekning 22: Asdal – Temse, alt. 22C

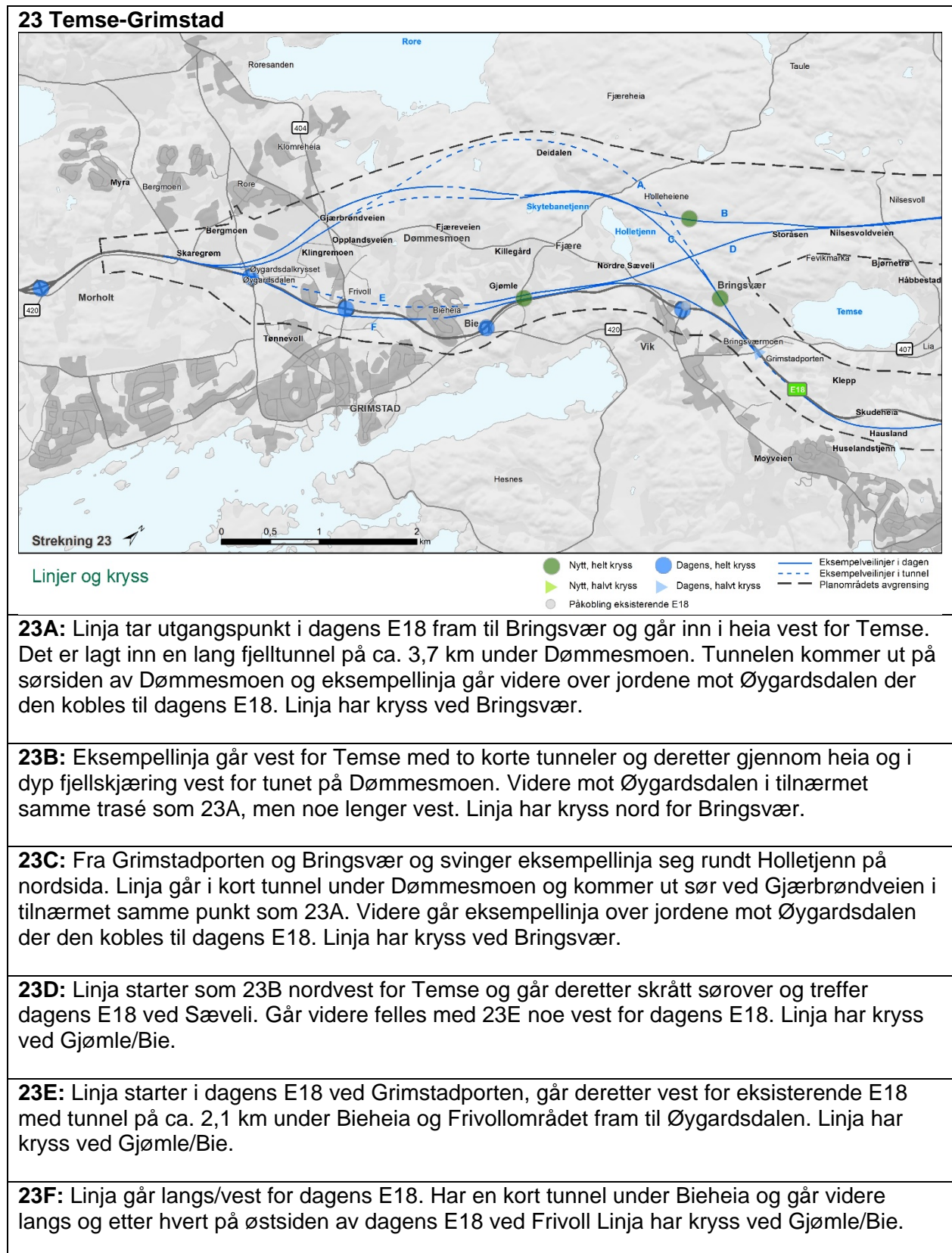
Strekning 22: Asdal - Temse, alt 22C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG08 Sørsvanen	Som alt. 22A	Som alt. 22A	-	Som alt. 22A
AG09 Bjorbekk	Som alt. 22A	Som alt. 22A	-	Som alt. 22A
AG10 Kringlemyr	Som alt. 22B	Som alt. 22B	-	Som alt. 22B
AG11 Asdal-Rannekleiv	<p>Eksempelveilinja vil gå vest for boligfeltet på Rannekleiv, delvis i tunnel. Nytt kryssområde ved Asdal innebærer et halvt kryss for nordgående trafikk som tar arealer fra nærområdet til skolen.</p> <p>Tunnelpåhugg i nord vil påvirke bebyggelsen på Asdal.</p> <p>Tunnelpåhugget i sør blir lenger unna enn i alt. 22B</p>		-	<p>Landskapsbildet blir negativt påvirket av nytt kryss og tunnelpåhugg, men i litt mindre grad enn alt. 22B.</p> <p>Usikkerhet: Om veilinja flyttes lenger øst vil det ha større negativ påvirkning for delområdet.</p> <p>Utforming av kryss og tunnelpåhugg vil påvirke landskapsbildet</p>
AG12 Gjennestad	<p>Tunnelen vil komme ut helt øst i delområdet og gå rett over i bru som krysser Nidelva. Tunnelen er lengre enn i alt. 22B, så inngrepene vil bli mindre.</p> <p>Tunnelpåhogg, forskjæringer og brukar vil påvirke landskapsbildet.</p> <p>Tiltaket vil være godt synlig fra lokalveien, men vil ikke påvirke resten av delområdet.</p>		-	<p>Noe negative konsekvenser, litt mindre enn i alt. 22B</p> <p>Usikkerhet: Om veien flyttes lenger vest vil de negative konsekvensene bli større for delområdet.</p>

Strekning 22: Asdal - Temse, alt 22C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG13 Nidelva	<p>Eksempelveilinja krysser Nidelva i bru i et avgrenset landskapsrom. Ny bru plasseres ca 600m vest for eks. E18-bru. Veien vil dominere landskapsbildet innenfor landskapsrommet, men vil være skjermet mot resten av delområdet.</p> <p>Utforming av bru og brukar vil være avgjørende for den visuelle påvirkningen tiltaket vil ha.</p> <p>Forskjæringer og tunnelpåhogg både nord og sør for Nidelva vil påvirke landskapsbildet.</p> <p>Tiltaket er tilnærmet likt alt. 22B, men vil ha mindre fjernvirkning pga kortere tunnel og linjeføring sørover i eks. trasé.</p>		--	<p>Negative konsekvenser er knyttet til skrå kryssing av elva og at tiltaket medfører et stort inngrep i et sårbart landskapsbilde.</p> <p>Usikkerhet: Dersom brukryssingen kommer lenger vest vil det medføre større negative konsekvenser for delområdet.</p> <p>Utforming av bru og brukar og lengde på bru har betydning for konsekvensene for landskapsbildet.</p>
AG14 Øyestad kirke	Berører ikke delområdet			
AG15 Rykene tettsted	Berører ikke delområdet			
AG16 Nedenes	Som alt. 22A og 22B	Som alt. 22A og 22B	0	Som alt. 22A og 22B
AG17 Tingstveit	Eksempelveilinja følger eks. E18 og berører ikke delområdet direkte.		0	<p>Usikkerhet: Kan gi større nærvirkning som følge av veitvidelse og minsket buffersone</p> <p>Dersom veilinja flyttes lenger øst vil den berøre delområdet og gi negative konsekvenser</p>

Strekning 22: Asdal - Temse, alt 22C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG18 Tingstveitåsen	<p>Eksempelveilinja går i tosidig fjellskjæring rett sør for Nidelva før den svinger vestover.</p> <p>Halvt kryss for trafikken sørover vil innebære av- og påkjøringsramper, og noe skjæmmende inngrep i delområdet.</p> <p>Videre sørover følger eksempelveilinja eks. E18 og innebærer en utvidelse av dagens vei. Det vil gi inngrep i vegetasjonen og vil redusere buffersonen mot tilgrensende delområder.</p>		-	<p>Fjellskjæringer og nytt, halvt kryss gir noe negative konsekvenser for landskapsbildet.</p> <p>Usikkerhet: Utforming av kryss</p>
AG19 Esketveit	<p>Eksempelveilinja følger eks. E18 og berører ikke delområdet direkte.</p>		0	<p>Usikkerhet: Kan gi større nærvirkning som følge av veitvidelse og minsket buffersoner</p> <p>Dersom veilinja flyttes lenger vest vil den berøre delområdet og gi negative konsekvenser</p>
AG20 Åsene	Berører ikke delområdet			
AG21 Temse	<p>Veianlegget tangerer så vidt delområdet helt i sør der det følger eks. E18.</p> <p>Ny vei innebærer en utvidelse og et større veianlegg enn dagens, det kan gi noe fjernvirkning i delområdet som er et åpent kulturlandskap.</p>		-	<p>Noe negativ konsekvens for landskapsbildet knyttet til fjernvirkning av veien i et åpent kulturlandskap.</p> <p>Usikkerhet: Jo høyere veien ligger i terrenget, jo mer fjernvirkning vil den gi for delområdet.</p> <p>Dersom veilinja flyttes lenger vest vil det gi store negative konsekvenser.</p>
AG22 Lundeheia-	Berører ikke delområdet			

Strekning 22: Asdal - Temse, alt 22C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
Fjærehei a				
AG23 Feviksmarka	<p>Eksempelveilinja følger i stor grad traséen for eks. E18, men blir utvidet og får en stivere linjeføring slik at en sving må rettes ut. Dette fører til nye inngrep i skogområdet der veitraséen rettes ut, og vil forsterker/dobler barriereeffekten av dagens vei. Det vil gi ytterligere inngrep i vegetasjonen og oppdeling av skogsområdet.</p> <p>Utvidelsen vil i tillegg stedvis redusere buffersonen mot delområdet AG21 i vest.</p>		--	<p>Veiens fremføring fragmenterer delområdet og gir betydelige negative konsekvenser for landskapsbildet.</p> <p>Usikkerhet: Hva skjer med det som blir liggende igjen av gamle E18?</p>
AG24 Kleppekjær	<p>Utvidelsen av veien og den nye linjeføringen fører til inngrep i kulturlandskapet og berører flere gårdsbruk, dyrka mark og små koller.</p> <p>Inn mot tunnelen i vest følger eksempeveilinja i stor grad traséen for eks. E18.</p>		--	<p>Veianleggets inngrep medfører betydelige negative konsekvenser for landskapsbildet.</p>

6.5.8 Strekning 23: Temse – Grimstad

6.5.9 Strekning 23: Temse – Grimstad, alt. 23A

Tabell 40 Påvirkning og konsekvens strekning 23: Temse - Grimstad, alt. 23A

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG21 Temse	Eksempelveilinja føres fra tunnelen og over jordene ved Bringsvær helt sør i delområdet. Kryssløsning Vik plasseres i umiddelbar nærhet til gårdsbrukene på Bringsvær, og vil påvirke landskapsbildet her i stor grad.		---	Store inngrep i verdifullt kulturlandskap gir alvorlige negative konsekvenser for landskapsbildet. Usikkerhet: Utforming av krysset
AG22 Lundeheia- Fjæreheia	Alternativet innebærer en lang tunnel under Dømmesmoen. Eksempelveilinja skjærer seg gjennom skogkledde koller i tosidig fjellskjæring over et myrområde før den når tunnelpåhugget. Veien ligger tungt/dypt i terrenget. Tunnelpåhugget plasseres i et avgrenset landskapsrom. Omfattende inngrep i skog og myrområde.		-	Veianleggets inngrep i myr- og skogområde gir negative konsekvenser for landskapsbildet
AG25 Vik	Ny vei vil føre til en utvidelse av dagens tunnel og tunnelpåhogg. Kryssløsning Vik		0	Tiltaket medfører inngrep som gir ubetydelige negative konsekvenser i delområde allerede påvirket av veianlegg.
AG26 Holletjenen	Vil ikke påvirke delområdet			

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG27 Sæveli	Vil ikke påvirke delområdet			
AG28 Raet	Vil ikke påvirke delområdet			
AG29 Fjære kirke	Vil ikke påvirke delområdet			
AG30 Trollaheia	Vil ikke påvirke delområdet			
AG31 Fjære	Vil ikke påvirke delområdet			
AG32 Dømme smoen	Vil ikke påvirke delområdet			
AG33 Bieheia-Ugland	Vil ikke påvirke delområdet			
AG34 Fladefjell-Grøm	Vil ikke påvirke delområdet			
AG35 Grimstad kirkegård	Eksempelveilinja vil bli synlig fra Grimstad kirkegård fordi den ligger høyere enn eksisterende terreng, noe som bidrar til å øke negativ påvirkning på landskapsbildet.		-	Synligheten av veien vil virke forstyrrende og gi noe negativ konsekvens for delområdet.
AG36 Frivoll-Rore hageby	Tunnelen kommer ut på sørsiden av Solbergåsen. Herfra vil eksempeveilinja krysse over et større, sammenhengende landskapsrom preget av grønnsaksfelt og dyrka mark. Veien vil ha en stor visuell påvirkning på en rekke omkringliggende boligområder.		--	Stor synlighet og inngrep i sammensatt landskapsbilde gir betydelig negative konsekvenser.

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23A				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG37 Øygards krysset- Bergem oen	Krysset kommer på nordsiden av E18.	<p>Sterkt forringet</p> <p>Forringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	0	Tiltaket medfører ubetydelig konsekvens for delområdet preget av dagens E18.

6.5.10 Strekning 23: Temse – Grimstad, alt.23B

Tabell 41 Påvirkning og konsekvens strekning 23: Temse - Grimstad, alt. 23B

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG21 Temse	Vil ikke påvirke delområdet			
AG22 Lundeheia- Fjæreheia	<p>Eksempelveilinja kommer fra Rykene og går videre gjennom delområdet mot Dømmesmoen. Veilinja følger terrengdrag og ligger lavt mellom kollene, men vil ødelegge flere myrområder og mindre landskapsrom. Vil likevel skjermes mot tilgrensende landskapsrom. Deler opp skogsområdet og går gjennom jomfruelig mark.</p> <p>Kryssløsning Bringsværheia vil gi omfattende inngrep og vil kreve nye tilkomstveier.</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Forringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	--	<p>Kryss og veiframføring naturpreget i myr- og skogområde gir betydelige negative konsekvenser for landskapsbildet.</p> <p>Usikkerhet:</p> <p>Utforming kryssløsning Bringsværheia Tilkomstveier</p>
AG25 Vik	Vil ikke påvirke delområdet			

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG26 Holletjenn	<p>Eksempelveilinja krysser delområdet rett vest for Holletjern. Veianlegget vil ligge på fyllinger over daldraget, og vil bli en barriere i landskapsrommet.</p> <p>Tiltaket vil føre til fjellskjæringer som «kapper av» skogklede dalsider og skape sår i landskapet. Veianlegget vil dominere landskapsbildet totalt.</p>		--	Veianlegget vil dominere landskapsbildet i delområdet.
AG27 Sæveli	Vil ikke påvirke delområdet			
AG28 Raet	Eksempelveilinja vil punkttere Raet sørvest for Dømmesmoen.		--	Viktig geologisk landskapselement blir berørt og medfører betydelige negative konsekvenser for delområdet.
AG29 Fjære kirke	<p>Eksempelveilinja forbi Holletjenn vil påvirke landskapsbildet sett fra delområdet.</p> <p>Fjære kirke henvender seg både mot nord og mot sør i to ulike landskapsrom. Særlig mot nord vil ny vei negativt påvirke opplevelsen av landskapet fra Fjære kirke og kirkegård.</p>		--	<p>Fjernvirkning av veien vil i stor grad påvirke landskapsbildet negativt.</p> <p>Usikkerhet: I nord bør linja ligge lavt forbi Holletjenn av hensyn til Fjære kirke og kirkegård</p>

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG30 Trollaheia	<p>Veianlegget vil føre til store inngrep i delområdet. I nord føres eksempelveilinja på skrått inn mot tunnelpåhogg i en bratt fjellvegg. Landskapsrommet her, med det lille tjernet, vil domineres av veien. Videre inn i heia vil flere mindre daldrag krysses, og det blir tunnel gjennom Bråstadheia. Tiltaket omfatter både fjellskjæringer og fyllinger, og påvirker en rekke små landskapsrom.</p>		- -	Omfattende inngrep i delområdet gir betydelige negative konsekvenser for landskapsbildet.
AG31 Fjære	Vil ikke påvirke delområdet			
AG32 Dømme smoen	<p>Eksempelveilinja krysser delområdet og ødelegger arealer i arboretet (samling av trær) knyttet til parkanlegget og hagebruksmuseet på Dømmesmoen. Arealene er fredet.</p>		- - -	Direkte inngrep i fredete arealer på Dømmesmoen gir alvorlige negative konsekvenser for landskapsbildet.
AG33 Bieheia-Ugland	Vil ikke påvirke delområdet			
AG34 Fladefjell-Grøm	Vil ikke påvirke delområdet			

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23B				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG35 Grimstad kirkegård	Linjealternativet vil få nærvirkning til Grimstad kirkegård. Eksempelveilinja ligger høyere enn terrenget, noe som vil gjøre den mer eksponert for omgivelsene i det flate delområdet.		-	<p>Veien vil negativ visuell påvirkning på kirkegården.</p> <p>Usikkerhet: Ved å legge veilinja lavere i terrenget vil den bli mer skjermet og gi mindre negative konsekvenser</p> <p>Dersom veien plasseres lenger øst vil den komme nærmere kirkegården og gi større negative konsekvenser.</p>
AG36 Frivoll-Rore hageby	Eksempelveilinja krysser over et større, sammenhengende landskapsrom preget av grønnsaksfelt og dyrka mark. Tiltaket har en skala som bryter med landskapsbildets småskala mosaikk. innebærer en stor visuell påvirkning på delområdet og være synlig fra en rekke omkringliggende boligområder. Veilinja ligger høyere enn terrenget, noe som vil gjøre den mer eksponert for omgivelsene i det flate delområdet. Nytt kryss og tilkobling til eksisterende E18 vil medføre tiltak i delområdet.		--	<p>Stor synlighet og inngrep i sammensatt landskapsbilde gir betydelig negative konsekvenser.</p> <p>Usikkerhet: Ved å legge veien lavere i terrenget vil den bli mer skjermet og gi mindre negative konsekvenser</p>
AG37 Øygards krysset-Bergemoen	Nytt kryss vil knyttes til nordlige rundkjøring i Øygardsdalkrysset		0	Tiltaket medfører ubetydelig konsekvens for delområdet preget av dagens E18.

6.5.11 Strekning 23: Temse – Grimstad, alt.23C

Tabell 42 Påvirkning og konsekvens strekning 23: Temse - Grimstad, alt. 23C

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG21 Temse	Som alt. 23A	Som alt. 23A	---	Som alt. 23A
AG22 Lundeheia- Fjæreheia	Eksempelveilinja skjærer seg gjennom skogkledde koller i tosidig fjellskjæring og videre over et myrområde. Veien ligger tungt/dypt i terrenget og vil drenere ut myrene. Landskapsbildet vil endres totalt innenfor de avgrensede landskapsrommene, men vil være skjermet for resten av delområdet.		-	Veianleggets inngrep i myr- og skogområde gir betydelige negative konsekvenser for landskapsbildet Usikkerhet: Drenering av myrene?
AG25 Vik	Som alt. 23A	Som alt. 23A	0	Som alt. 23A
AG26 Holletjenen	Som alt. 23B	Som alt. 23B	--	Som alt. 23B
AG27 Sæveli	Vil ikke påvirke delområdet			
AG28 Raet	Eksempelveilinja unngår å berøre Raet men kommer i nærføring ved tunnelen i sør.		0	Ubetydelig konsekvens
AG29 Fjære kirke	Som alt. 23B	Som alt. 23B	--	Som alt. 23B

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG30 Trollaheia	<p>Alternativet innebærer de samme inngrepene i delområdet som alt. 23B, bortsett fra at tunnelen i sør er lenger.</p> <p>Påvirkningen blir derfor noe mindre negativ enn alt. 23B.</p>		--	Omfattende inngrep i delområdet gir betydelige negative konsekvenser for landskapsbildet, likevel noe mindre enn alt. 23B.
AG31 Fjære	Vil ikke påvirke delområdet			
AG32 Dømme smoen	Eksempelveilinja går i tunnel under delområdet og unngår de fredete arealene.			
AG33 Bieheia-Ugland	Vil ikke påvirke delområdet			
AG34 Fladefjell-Grøm	Vil ikke påvirke delområdet			
AG35 Grimstad kirkegård	<p>Alternativet vil få nærvirkning til Grimstad kirkegård og tunnelpåhugget i Solbergåsen vil være henvendt mot kirkegården.</p> <p>Eksempelveilinja ligger noe nærmere delområdet enn alt. 23B og vil gi større negativ påvirkning på landskapsbildet.</p> <p>Veilinja ligger høyere enn terrenget, noe som vil gjøre den mer eksponert for omgivelsene i det flate delområdet.</p>		-	Veien vil negativ visuell påvirkning på kirkegården.

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23C				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG36 Frivoll-Rore hageby	<p>Tunnelpåhugg og forskjæringer vil gi sår i landskapet, særlig påhugget mot sør som henvender seg mot kulturlandskap og boliger.</p> <p>Videre sørover vil eksempelveilinjas påvirkning tilsvare alt. 23B.</p>		--	Stor synlighet og inngrep i sammensatt landskapsbilde gir betydelig negative konsekvenser.
AG37 Øygards krysset-Bergem oen	Som alt. 23B	Som alt. 23B	0	Som alt. 23B

6.5.12 Strekning 23: Temse – Grimstad, alt.23D

Tabell 43 Påvirkning og konsekvens strekning 23: Temse - Grimstad, alt. 23D

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23D				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG21 Temse	Vil ikke påvirke delområdet			
AG22 Lundeheia-Fjæreheia	<p>Eksempelveilinja vil skjære seg gjennom mindre koller og krysser tverrgående terrengdrag. Tosidige fjellskjæringer og fyllinger over landskapets småformer skaper brudd i naturlige retninger og linjer i terrenget. Flere små landskapsrom rundt mindre myrer blir ødelagt, mens lenger unna i delområdet vil veien være skjermet av terreng og vegetasjon.</p>		--	<p>Veianleggets inngrep i myr- og skogområde gir betydelige negative konsekvenser for landskapsbildet</p> <p>Usikkerhet: Små bruer og konstruksjoner kan bidra til å opprettholde naturlige retninger i landskapsbildet.</p> <p>Tunneler i stedet for tosidige fjellskjæringer vil redusere brudd og barriervirkning</p>
AG25 Vik	Vil ikke påvirke delområdet			

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23D				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG26 Holletjenen	Vil ikke berøre delområdet direkte, men blir visuelt påvirket av eksempelveilinja som nærmest tangerer delområdet i øst.		0	Fjernvirkningen av veien gir ubetydelig konsekvens for landskapsbildet.
AG27 Sæveli	Eksempelveilinja legges vest for eksisterende E18. Delområdet blir berørt i sør av kryssområdet ved Bie. På- og avkjøringsramper, rundkjøring, bru, samt tilknytning til lokalveier, fører til omfattende inngrep og sprenging i skogkledde koller som rammer inn mindre jordteiger.		--	Negative konsekvenser er knyttet til omfattende inngrep i form av ny veilinje og kryss. Usikkerhet: Kryssplassering og utforming
AG28 Raet	Eksempelveilinja fører til inngrep i Raet der den møter dagens E18 ved Sæveli.		--	Viktig geologisk landskapselement blir berørt og medfører betydelige negative konsekvenser for delområdet.

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23D				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG29 Fjære kirke	Fjære kirke henvender seg både mot nord og mot sør i to ulike landskapsrom. Mot sør vil ny vei til en viss grad negativt påvirke opplevelsen av landskapet fra Fjære kirke.		-	Fjernvirkning av veien vil forstyrre landskapsbildet ved Fjære kirke og gi negative konsekvenser for landskapsbildet.
AG30 Trollaheia	Vil ikke påvirke delområdet			
AG31 Fjære	<p>Dette delområdet blir mest påvirket av alt. 23D. Krysser Sævelibekken i bru. Eksempelveilinja vil følge delområdets østre grense og gå parallelt med dagens E18 som vil fungere som lokalvei (samlar inngrep). Terrenget faller mot sørøst og landskapsrommet henvender seg naturlig hit. Så selv om veien blir liggende lavt, vil den få uønsket fokus i landskapsrommet. Veianlegget vil sprengne skalaen i landskapsbildet og dominere kulturmiljøet. Likevel vil den kunne følge terrenget langs randsoner og gjennom mindre landskapsrom som skjermer.</p> <p>Krysset ved Bie vil beslaglegge store arealer i kulturlandskapet og berøre mindre bekkedaler.</p> <p>Tunnelpåhogg ved Bieheia vil påvirke et mindre landskapsrom.</p>		--	<p>Negative konsekvenser er følge av veianleggets skala og fokus som bryter med landskapsbildet i det helhetlige kulturlandskapet.</p> <p>Særlig vil krysset ved Bie ødelegge viktige visuelle kvaliteter.</p> <p>Usikkerhet: Plassering og utforming av kryss ved Bie er avgjørende for delområdet. Er det mulig å unngå bekkedalene/ravinene?</p> <p>Etablere skjerming, bufferzoner</p>
AG32 Dømme smoen	Vil ikke påvirke delområdet			

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23D				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG33 Bieheia-Ugland	<p>Krysset ved Bie, særlig tilknytning til lokalvei mot sør, vil bli synlig fra delområdet.</p> <p>Eksempelveilinja går i tunnel fra Bieheia og vest til Øygardskrysset. Tunnelpåhogget vil kunne berøre delområdet i øst, men tiltaket vil hovedsakelig være skjermet for delområdet.</p>		0	<p>Veianlegget vil påvirke landskapsbildet negativt men gir ubetydelige konsekvenser.</p> <p>Usikkerhet: Utforming og plassering av krysset ved Bie.</p> <p>Utforming og plassering av tunnelpåhogg.</p>
AG34 Fladefjell-Grøm	Vil ikke påvirke delområdet			
AG35 Grimstad kirkegård	Vil ikke påvirke delområdet			
AG36 Frivoll-Rore hageby	Tunnelen kommer ut helt sør i delområdet nær eks. E18 og eksempeveilinja beslaglegger noen boliger som ligger langs dagens E18. Resten av delområdet blir ikke berørt i særlig grad.		-	<p>Veiens inngrep sør i delområdet gir noe negative konsekvenser for landskapsbildet.</p> <p>Usikkerhet: Avhengig av skjermingstiltak</p>
AG37 Øygards krysset-Bergem oen	Ny E18 vil føre til en ombygging av dagens kryss i Øygardsdalen.		0	Tiltaket medfører ubetydelig konsekvens for delområdet so allerede er preget av dagens E18.

6.5.13 Strekning 23: Temse – Grimstad, alt. 23E

Tabell 44 Påvirkning og konsekvens strekning 23: Temse - Grimstad, alt. 23E

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23E				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG21 Temse	Eksempelveilinja følger eks. E18-trasé ut fra tunnelen. Utvidelsen gjøres på sørlige side av E18, her vil høye fjellskjæringer bli eksponert mot delområdet. Delområdet vil ikke berøres direkte av tiltaket, likevel vil veien gå langs grensa til delområdet og gi en nærføring med større negativ påvirkning enn i dag.		-	Nærføring av veien gir noe negative konsekvenser for kulturlandskapet. Usikkerhet: Skjerming langs ny vei
AG22 Lundeheia- Fjæreheia	Veitraséen fører til skjæring i delområdets sørlige dalsider, noe som vil gi sår i landskapsbildet. Likevel vil disse være skjermet for resten av delområdet.		0	Inngrepene sør i delområdet gir ubetydelige konsekvenser for landskapsbildet
AG25 Vik	Ut av tunnelen utvides veien i sør og medfører sprenging i heia med høye fjellskjæringer. Forbi jordene vil eksempelveilinja ligge på fylling, høyere enn i dag, og den blir da mer eksponert i landskapsbildet.		-	Konsekvensene kommer av større inngrep i et sammensatt kulturlandskap som allerede er påvirket av veianlegg og tekniske inngrep.
AG26 Holletjenen	Vil ikke påvirke delområdet			

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23E				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG27 Sæveli	Eksempelveilinja vil gå rett nordvest for delområdet, og den vil ikke berøre delområdet direkte. Derimot vil kryssområdet ved Bie medføre inngrep; med anleggning av på- og avkjøringsramper, rundkjøring, bru og tilknytning til lokalveier. Det fører til omfattende inngrep og sprenging i skogklede koller som rammer inn mindre jordeiger.		-	De negative konsekvensene er knyttet til nytt kryss ved Bie og de inngrepene det medfører. Usikkerhet: Plassering og utforming av kryss
AG28 Raet	Eksempelveilinja krysser Raet i nord like ved eks. E18. Her er Raet allerede sterkt påvirket, både av veianlegg og bebyggelse, men tiltaket vil føre til en ytterligere nedbygging og inngrep i endemorenen.		--	Viktig geologisk landskapselement blir berørt og medfører betydelige negative konsekvenser for delområdet.
AG29 Fjære kirke	Som alt. 23D	Som alt. 23D	-	Som alt. 23D
AG30 Trollaheia	Vil ikke påvirke delområdet			
AG31 Fjære	Som alt. 23D	Som alt. 23D	--	Som alt. 23D
AG32 Dømme smoen	Vil ikke påvirke delområdet			
AG33 Bieheia-Ugland	Som alt. 23D	Som alt. 23D	0	Som alt. 23D
AG34 Fladefjell-Grøm	Vil ikke påvirke delområdet			
AG35 Grimstad kirkegård	Vil ikke påvirke delområdet			
AG36 Frivoll-	Som alt. 23D	Som alt. 23D	-	Som alt. 23D

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23E				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
Rore hageby				
AG37 Øygards krysset-Bergem oen	Som alt. 23D	Som alt. 23D	0	Som alt. 23D

6.5.14 Strekning 23: Temse – Grimstad, alt. 23F

Tabell 45 Påvirkning og konsekvens strekning 23: Temse - Grimstad, alt. 23F

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23F				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG21 Temse	Som alt. 23E	Som alt. 23E	-	Som alt. 23E
AG22 Lundeheia-Fjæreheia	Som alt. 23E	Som alt. 23E	0	Som alt. 23E
AG25 Vik	Som alt. 23E	Som alt. 23E	-	Som alt. 23E
AG26 Holletjenen	Vil ikke påvirke delområdet			
AG27 Sæveli	Som alt. 23E	Som alt. 23E	-	Som alt. 23E
AG28 Raet	Som alt. 23E	Som alt. 23E	--	Som alt. 23E
AG29 Fjære kirke	Som alt. 23D og 23E	Som alt. 23D og 23E	-	Som alt. 23D og 23E
AG30 Trolleheia	Vil ikke påvirke delområdet			

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23F				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG31 Fjære	<p>Krysser Sævelibekken i bru. Eksempelveilinja vil følge delområdets østre grense og gjenbruker eks. E18 kjørebener i større grad enn alt. 23D og 23E. Dette gir da noe mindre inngrep.</p> <p>Som i alt. 23D og 23E vil veien få uønsket fokus i landskapsrommet som faller/henvender seg mot sørøst. Likevel ligger den lavt i terrenget og helt i kanten av delområdet langs randsoner og går gjennom mindre landskapsrom som skjermer.</p> <p>I forhold til alt. 23D og 23E vil dette alternativet beslaglegge mindre arealer av kulturlandskapet, og det vurderes at krysset ved Bie vil gi noe mindre inngrep enn alt. 23D og 23E.</p>		- -	<p>Negative konsekvenser er følge av veiens skala og fokus som bryter med landskapsbildet i det helhetlige kulturlandskapet.</p> <p>Særlig vil krysset ved Bie ødelegge viktige visuelle kvaliteter.</p> <p>Dette alternativet har likevel noe mindre negativ konsekvens enn 23D og 23E for delområdet.</p> <p>Usikkerhet: Om og hvor det må bygges nye lokalveier.</p>
AG32 Dømme smoen	Vil ikke påvirke delområdet			
AG33 Bieheia-Ugland	<p>Krysset ved Bie vil bli synlig fra delområdets nordlige deler.</p> <p>Eksempelveilinja føres sørover i et smalt terrengdrag mellom Bieheia og en mindre kolle. Her er den skjermet for omkringliggende områder, men vil totalt dominere landskapsbildet i det avgrensede landskapsrommet Bieheia nord. Videre føres eksempelveilinja inn i en kort tunnel som går under halve Bieheia. Forskjæringer og tunnelpåhogg vil gi store inngrep i boligfeltet og grønnstrukturen.</p>		-	<p>Omfattende inngrep gir noe negative konsekvenser for landskapsbildet, da delområdet har reduserte visuelle kvaliteter.</p> <p>Usikkerhet: Utforming og terrengtilpasning av veianlegget</p>
AG34 Fladefjell-Grøm	Ut fra tunnelen under Bieheia vil den nye		-	Veiens parallellføring med dagens E18 gir noe negative

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23F				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
	<p>eksempelveilinja krysse eks. E18 og gå videre parallelt på sørsiden av dagens vei. Her går den gjennom bebyggelse med både næring og boliger. Tiltaket medfører fylling over jorder og fjellskjæring i små koller.</p> <p>Den visuelle og fysiske barrièren som dagens E18 utgjør vil flyttes enda nærmere Grimstads tettbebyggelse og sentrum med denne veilinja.</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Foringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>		<p>konsekvenser for landskapsbildet.</p> <p>Usikkerhet: Om eks. E18 blir liggende som lokalvei</p>
AG35 Grimstad kirkegård	<p>Eksempelveilinja ligger såpass høyt at den vil være synlig fra Grimstad kirkegård og kapellet. Dette vil virke forstyrrende på opplevelsen av landskapsbildet.</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Foringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	-	<p>Fjernvirkning av veien vil gi noe negativ konsekvens for landskapsbildet.</p>
AG36 Frivoll-Rore hageby	<p>Eksempelveilinja ligger såpass høyt at den stedvis vil være synlig fra delområdet. Dette vil virke forstyrrende på opplevelsen av landskapsbildet.</p>	<p>Sterkt forringet</p> <p>Foringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	-	<p>Fjernvirkning av veien vil gi noe negativ konsekvens for landskapsbildet.</p>

Strekning 23: Temse - Grimstad, alt 23F				
ID, navn	Beskrivelse av tiltaket	Påvirkning	Konsekvens	Forklaring/usikkerhet
AG37 Øygardskrysset-Bergem oen	Eksempelveilinja følger eks. E18 og vil utvides mot sør. Det medfører inngrep i næringsområdet ved Øygardskrysset i tillegg til noen boliger som ligger langs dagens E18.	<p>Sterkt forringet</p> <p>Forringet</p> <p>Noe forringet</p> <p>Ubetydelig endring</p> <p>Forbedret</p>	0	Tiltaket medfører ubetydelig konsekvens for delområdet som allerede er preget av dagens E18.

6.6 Påvirkning og konsekvens kryssløsninger

Tiltakets påvirkning, også når det gjelder kryssløsninger, er beskrevet og vurdert på bakgrunn av eksempellinjer. I neste planfase, reguleringsplanfasen, vil kryssløsningene bli ytterligere optimalisert.

I den samfunnsøkonomiske analysen har det kommet fram 3 nye kombinasjonslinjer. De nye kombinasjonslinjene består av elementer fra eksempellinjene som er utredet i denne temarapporten. Det er også utredet kryssløsninger for disse eksempellinjene. Påvirkning og konsekvens av kombinasjonslinjene med tilhørende kryssløsninger er utredet i en egen tilleggsutredning og det henvises til denne: *Dok-F-018 Tilleggsutredninger ikke-prissatte konsekvenser*.

6.6.1 Kryssløsninger på delstrekningen Dørdal - Tvedestrand

For strekning 1 er det angitt ett nytt kryss / utvidelse av dagens kryss ved Gjerdemyra. Utvidelsen av eksisterende kryss, eller en forskyving, vil ikke få store konsekvenser for landskapsbildet i området. Terrenget rundt Gjerdemyra er forholdsvis flatt og landskapsbildet er allerede påvirket av dagens E18 og av- og påkjøringsramper osv. Noe inngrep og endring av terrenget som følge av kryssplasseringen vil det måtte bli. **Ikke beslutningsrelevant da det er eneste alternativ for Gjerdemyra.**

For strekning 2 er det angitt to nye kryss for avkjøring til Tangen vest/Kil. (Det søndre krysset ligger i realiteten innenfor strekning 3, men omtales her). Det nordre krysset er lokalisert ved Hegland. Plasseringen slik det er angitt på kartet, vil få konsekvenser for bolig- og gårdsbebyggelsen ved Hegland, mange av disse boligene vil måtte rives som følge av kryssplasseringen. Kryssets tilhørende lokalveier og nødvendige nye veier for sammenkopling av eksisterende veinett til E18, vil være den største utfordringen for tema landskapsbilde. For sammenkoplingen vil tilførselsveier måtte krysse daldraget med dagens E18 og Heglandselva i bunnen. Et slikt inngrep/ tiltak som krysser landskapets struktur og går på tvers av denne, vil redusere den visuelle verdien av landskapsbildet og krever bearbeiding i de videre fasene.

Det søndre krysset er lokalisert i området ved Nygård. Den foreslåtte plasseringen vil få konsekvenser for bebyggelsen ved Nygård. Daldraget med elva Lona vil bli visuelt påvirket, samt at tilkomst til Lona sannsynligvis vil bli berørt. Ved Nygård er landskapet noe åpnere og slakere enn i tilgrensende områder, som gjør det lettere å tilpasse både kryssarealer og tilkomstveier og dermed unngå at landskapsbildet forringes dramatisk. **Denne kryssplasseringen har mest negative konsekvenser for tema landskapsbilde på denne strekningen.**

For strekning 3 er det angitt ett nytt kryss for avkjøring til Brokelandsheia. Krysset er lokalisert ved dagens avkjøring til Brokelandsheia og er å forstå som en utbedring av dagens kryssløsning. **Ikke beslutningsrelevant da det er eneste alternativ for Brokelandsheia.**

For strekning 4 er det angitt fem nye kryss, ett ved / til Moland og fire til Vinterkjær.

- Kryss til Moland: Krysset er lokalisert ved dagens avkjøring til Moland. Plasseringen slik den er angitt på kartet vil i liten grad påvirke landskapsbildet, da dette er å forstå som en utbedring av dagens kryssløsning. **Ikke beslutningsrelevant da det er eneste alternativ for Moland.**
- Kryss til Vinterkjær: Krysset er lokalisert ved dagens avkjøring til Vinterkjær. Plasseringen slik den er angitt på kartet er å forstå som en utbedring av dagens kryssløsning. Kryssplasseringen likevel påvirke landskapsbildet i nærområdet forholdsvis mye fordi landskapet i dag er preget av koller og høyder og mindre bekker og vann og ligger i utgangspunktet ikke godt til rette for kryss og ramper etc.
- Kryss til Vinterkjær: Krysset er lokalisert ved Kroktjenna på Fv. 416 i et området nær vann og traktorveier.
- Kryss til Vinterkjær: Krysset er lokalisert ved Langhøl på Fv. 416 og i et området med tilgang til Langhøl øst og en øy som er attraktiv i friluftslivssammenheng. Krysset vil trolig bli godt synlig fra omgivelsene og medføre betydelige terrenginngrep og dermed ha betydning for den visuelle kvaliteten.
- Kryss til Vinterkjær: Krysset er lokalisert ved Sotningskleiv.

På Delstrekning 5 er det ingen nye kryss.

6.5.2 Kryssløsninger på delstrekningen Arendal - Grimstad

For strekning 21 er det angitt ett nytt kryss til Arendal lokalisert ved Heidalen. En slik plasseringen vil få konsekvenser for den nærmeste bebyggelsen i Heidalen, som ligger lokalisert på begge sider av dagens E18. Arealbehovet for et helt kryss tilsier at det vil kunne medføre større terrenginngrep med denne lokaliseringen. Boligveier og adkomst til boligområder vil kunne endres. Krysset med tilhørende ramper osv vil kunne virke negativt inn på Arendal kirkegård. **Ikke beslutningsrelevant da det er eneste alternativ for Arendal.**

På strekning 22 er det ikke angitt nye hele kryssløsninger.

På strekning 23 er det angitt tre nye kryss til Grimstad:

- Kryss Bringsværheia: Dette er lokalisert nord for Holletjern.
- Kryss Vik: Dette er lokalisert ved Bringsvær. Plasseringen vil få konsekvenser for bolig- og gårdsbebyggelsen ved Bringsvær. Det er flere veier fra Bringsvær som fører ut til Fevikmarka. **Kryss Vik er det alternativet med mest negative konsekvenser for strekning 23.**
- Kryss Bie: Dette er lokalisert nord for Bie. Plasseringen vil føre til konsekvenser for bebyggelsen og terrenget i området.

7 Samlet konsekvensutredning

7.1 Sammenstilling av konsekvens for delstrekning Dørdal – Tvedestrand

7.1.1 Sammenstilling av konsekvens for hver strekning

Tabell 46 Sammenstilling av konsekvens, strekning 1: Dørdal- Grøtvann

STREKNING 1: DØRDAL - GRØTVANN							
ID	Delområde/ navn	Ref- alt	A	B			
DT01	Dørdal	0	-	-			
DT02	Bakkevann	0	--	-			
DT03	Skogsheiene Bamble-Kragerø	0	-	-			
DT04	Hullvann	0	0	0			
DT05	Tisjø- Tyvann	0	-	-			
DT06	Farsjø-Våsjø	0	0	0			
DT07	E18 Gjerdemyra - Tangen	0	0	0			
DT08	Grøtvann	0	0	0			
	Avveining		Kryssing av Bakkevann skiller de to alternativene				
	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		Noe negativ konse-kvens	Noe negativ konse-kvens			
	Rangering		2	1			
	Forklaring til rangering		Kryssing av Bakkevann i eks. trasé gir mer negativ påvirkning enn 1B	Bedre med trasé sør for Bakkevann			

Tabell 47 Sammenstilling av konsekvens strekning 2: Grøtvann - Tangen vest

STREKNING 2: GRØTVANN - TANGEN VEST								
ID	Delområde/ navn	Ref- alt	A	B	C	D		
DT05	Tisjø- Tyvann	0	0	0	-	0		
DT07	E18 Gjerdemyra - Tangen	0	-	-	-	0		
DT08	Grøtvann	0	0	0	0	0		
DT09	Tangen	0	0	0	0	0		
DT10	Sannidal kirkested	0	0	-	--	--		
DT11	Fikkjebakke		0	0				
	Avveining		Grad av nærføring til Sannidal kirkested veier tungt. Fordel å legge linja forbi Fikkjebakke. Nærføring til tettstedsbebyggelse trekker ned.					

	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		ubetydelig	Noe negativ	Middels negativ	Middels negativ		
	Rangering		1	2	4	3		
	Forklaring til rangering		Går gjennom Fikkjebakke. Unngår Sannidal kirke. Lengst unna Tangen	Nærmere Tangen enn 2A	Går nærmest Sannidal kirke og tettstedet.	Nærføring Sannidal kirke og mer fjernvirkning enn til Tangen alt. 2B		

Tabell 48 Sammenstilling av konsekvens, strekning 3: Tangen vest - Skorstøl

STREKNING 3: TANGEN VEST - SKORSTØL										
ID	Delområde/ navn	Ref alt	A	B	C					
DT12	Østerholtheia	0	-	-	-					
DT13	Slettefjell-Sunde	0	-	-						
DT14	Holtemarka	0			--					
DT15	Sunde - Holte	0	--	--						
DT16	Holtefjorden	0	0	-						
DT17	Eikeland-Vasstøvnnet	0			---					
DT18	Eikelands verk	0			--					
DT19	Svart	0			--					
DT20	Fiane	0			-					
DT21	Brokelandsheia	0	-	-						
DT22	Sunde bru - Savannet	0	-	-						
DT23	Skorstøl	0								
	Avveining		Sunde-Holte og Holtefjorden		Eikelands verk og tilgrensende delområder					
	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		Noe negativ	Noe negativ	Stor negativ konsekvens					
	Rangering		1	2	3					
	Forklaring til rangering		Rangering forutsetter lang bru over kulturlandskap Holte	Noe mer urørt terreng enn 3A. Nærføring til Holtefjorden	Inngrep i jomfruelig mark. Nær- og fjernvirkning til Eikelands verk					

Tabell 49 Sammenstilling av konsekvens, strekning 4: Skorstøl - Lindland

STREKNING 4: SKORSTØL - LINDLAND											
ID	Delområde/ navn	Ref alt	A	B	C	D	E	F	G	H	I
DT22	Sunde bru-Savannet	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
DT24	Molandsvann-Mjåvann	0	0	--	--	-	0		0	-	
DT25	Sønedeledfjorden	0						0			0

DT26	Moland	0			0	0			0		
DT27	Akland-Lindland	0			--	--	0	--	0	--	--
	Avveining		Kryssing av Molandsvann-Mjåvann. Fordel å følge dagens E18		Påvirkning på Akland-Lindland veier tyngst. Fordel å følge dagens E18, og å legge veien forbi Moland næringsområde. Kryssing av Molandsvann-Mjåvann						
	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		Noe negativ	Middels negativ	Middels negativ	Middels negativ	Noe negativ	Middels negativ	ubetydelig	Middels negativ	Middels negativ
	Rangering		2	4	9	7	3	6	1	8	5
	Forklaring til rangering		Mye urørt mark men ikke så stor verdi	Kryssing av vannet trekker ned	Berører både DT24 og DT27	Negativ forbi Akland-Lindland	Mye jomfruelig mark, men ikke så stor verdi	Mulig berøring Søndeled	Følger eks E18 i størst grad	Verst for Akland-Lindland	Mulig berøring Søndeled

Delområde DT22 får samme konsekvensgrad selv om alternativene er ulike og grad av påvirkning varierer.

Tabell 50 Sammenstilling av konsekvens, strekning 5: Lindland - Tvedestrand

STREKNING 5: LINDLAND - TVEDESTRAND								
ID	Delområde/ navn	Ref-alt	A	B	C	D	E	
DT27	Akland-Lindland	0			-	--	-	
DT28	Timmeråsen-Lundeheiene	0	-	-	--	-	-	
DT29	Songevannet	0				0	0	
DT30	Lunde	0	-	-	-	-	-	
DT31	Skjerholtdalen	0	-	--	--	---	---	
DT32	Føykåsen	0	-	-	0	0	0	
	Avveining		Stor påvirkning kryssing v/Lunde, men lik for alle linjer. Skjerholtdalen veier tungt, deretter kommer Akland-Lindland					
	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		Noe negativ	Middels negativ	Middels negativ	Stor negativ	Stor negativ	
	Rangering		1	2	3	5	4	
	Forklaring til rangering		Minst negativ påvirkning	Mer negativ påvirkning forbi Skjerholtdalen enn A	Kryssing av landskapsrom ved Åsvannet	Kryssing av Åsvannet verre enn C. Større neg. v/ Lindland enn E	Kryssing av Åsvannet	

7.1.2 Strekninger med høyest rangering for delstrekning Dørdal – Tvedestrand

Tabell 51 Strekninger med høyest rangering for delstrekning Dørdal – Tvedestrand

TEMA LANDSKAPSBILDE		
Strekning nr.	Strekning navn	Eks. linje
Strekning 1	Dørdal - Grøtvann	B
Strekning 2	Grøtvann - Tangen vest	A
Strekning 3	Tangen vest - Skorstøl	A
Strekning 4	Skorstøl - Lindland	G (A)
Strekning 5:	Lindland – Tvedestrand	A
Forklaring: Kombinasjonen med G er ikke mulig da denne forutsetter østre korridor. Derfor vil eksemplelinje A være beste løsning for strekning 4, da denne er rangert som nr. 2.		

7.2 Sammenstilling av konsekvens for delstrekning Arendal - Grimstad

7.2.1 Sammenstilling av konsekvens for hver strekning

Tabell 52 Sammenstilling av konsekvens for strekning 21: Arendal - Asdal

STREKNING 21: ARENDAL - ASDAL							
ID	Delområde/ navn	Ref- alt	A	B			
AG01	Harebakken	0	0	0			
AG02	Myraskogen	0	--	--			
AG03	Arendal kirkegård	0	---	---			
AG04	Myrene	0	--	0			
AG05	Heidalen	0	--	-			
AG06	Åsbieskogen	0	0	0			
AG07	Stoa	0	0	0			
AG08	Sørsvann	0	-	-			
	Avveining		Påvirkning på Arendal kirkegård er avgjørende. Her er mange delområder med lavere verdi				
	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		Middels negativ	Noe negativ			
	Rangering		2	1			
	Forklaring til rangering		Ny og eks E18 parallelt gir større negativ påvirkning på kirkegården enn B	Minst forventet påvirkning på Arendal kirkegård			

Tabell 53 Sammenstilling av konsekvens for strekning 22: Asdal - Temse

STREKNING 22: ASDAL - TEMSE								
ID	Delområde/ navn	Ref- alt	A	B	C			
AG08	Sørsvann	0	-	-	-			
AG09	Bjorbekk	0	-	-	-			
AG10	Kringlemyr	0	--	-	-			
AG11	Asdal-Rannekleiv	0	-	-	-			
AG12	Gjennestad	0	--	-	-			
AG13	Nidelva	0	---	--	--			
AG14	Øyestad kirke	0	-					
AG15	Rykene tettsted	0	0					
AG16	Nedenes	0	0	0	0			
AG17	Tingstveit	0			0			
AG18	Tingstveitåsen	0		-	-			
AG19	Esketveit	0		--	0			
AG20	Åsene	0	--	--				
AG21	Temse	0	--	-	-			
AG22	Lundeheia- Fjæreheia	0	--	--				
AG23	Feviksmarka	0			--			
AG24	Kleppekjær	0			--			
	Avveining		AG13 Nidelva og AG21 Temse er viktige delområder					
	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		Middels negativ	Middels negativ	Noe negativ			
	Rangering		3	2	1			
	Forklaring til rangering		Verst kryssing av Nidelva og nærføring til Øyestad	Bedre kryssing av Nidelva enn A og mer skjermet mot Nidelva	Følger eks E18 trasé i størst grad, minst inngrep			

Tabell 54 Sammenstilling av konsekvens for strekning 23: Temse - Grimstad

STREKNING 23: TEMSE - GRIMSTAD								
ID	Delområde/ navn	Ref- alt	A	B	C	D	E	F
AG21	Temse	0	---		---		-	-
AG22	Lundeheia- Fjæreheia	0	-	--	-	--	0	0
AG25	Vik	0	0		0		-	-
AG26	Holletjenn	0		--	--	0		
AG27	Sæveli	0				--	-	-
AG28	Raet	0		--	0	--	--	--
AG29	Fjære kirke	0		--	--	-	-	-
AG30	Trollaheia	0		--	--			
AG31	Fjære	0				--	--	--
AG32	Dømmesmoen	0		---				
AG33	Bieheia-Ugland	0				0	0	-
AG34	Fladefjell-Grøm	0						-

AG35	Grimstad kirkegård	0	-	-	-			-
AG36	Frivoll-Rore hageby	0	--	--	--	-	-	-
AG37	Øygardsdalkryss et-Bergemoen	0	0	0	0	0	0	0
	Avveining		Dømmesmoen veier tyngst, og kulturlandskapet ved Temse. Tunnel påvirker landskapsbildet lite.			Tunnel påvirker landskapsbildet lite. Fordel å bruke eks. E18 trasé.		
	Samlet vurdering Jf. Tabell 6-5 i V712		Noe negativ konsekvens	Stor negativ konsekvens	Middels negativ konsekvens	Middels negativ konsekvens	Noe negativ konsekvens	Noe negativ konsekvens
	Rangering		1	6	5	4	2	3
	Forklaring til rangering		Lang tunnel Unngår flest delområder	Dårligst alt. for alle berørte delomr. Lengst dagsone og direkte berøring Dømmesmoen	Inngrep i urørt mark og dagsone nær Dømmesmoen	Inngrep i urørt mark. Nærføring til Fjære kirkested	Følger eks trasé i stor grad. Nærføring til Fjære kirkested, men lang tunnel videre.	Påvirker flest delområder, men går i størst grad langs eks. E18

7.2.2 Strekninger med høyest rangering for delstrekning Arendal - Grimstad:

Tabell 55 Strekninger med høyest rangering for delstrekning Arendal - Grimstad

TEMA LANDSKAPSBILDE		
Strekning nr.	Strekning navn	Eks. linje
Strekning 21	Arendal - Asdal	B
Strekning 22	Asdal - Temse	C
Strekning 23	Temse – Grimstad	A
Forklaring: Kombinasjonen følger i stor grad eksisterende trasé og går i lang tunnel siste delstrekning og gir minst negative konsekvenser for landskapsbildet		

Reiseopplevelse, dvs. den reisendes opplevelser av områder sett fra veien, er ikke del av temauredningen iht. metodikken i V712, men kan ha betydning for valg av alternativ i spesielle tilfeller. Dersom det viser seg å være relevant, og kan påvirke rangering mellom alternativ, kan endring i reiseopplevelse beskrives som et tillegg til konsekvensvurderingene for landskapsbilde. (fra Planprogrammet)

7.3 Nasjonale mål

- Sikre kvaliteter i landskap og vern av verdifulle landskap (Plan og bygningsloven)
- Sikre landskapsmangfold (Naturmangfoldloven)
- Ivareta landskapsverdiene i alle områder ved planlegging av nye samferdselsanlegg (Nasjonal transportplan)
- Forbedre, istandsette og skape landskap (Europeiske landskapskonvensjon)
- Staten skal være et forbilde ved planlegging og utforming av infrastrukturtiltak som anlegg for veg og jernbane med tilhørende broer og tunneler (Arkitektur.nå)

7.4 Oppfølging av planprogram

Planprogrammet beskriver at fagrapporten vil vise visualiseringer med 3D-modeller. Det vurderes at disse visualiseringene kan bli for konkrete på dette nivået, da detaljeringen kommer i neste fase. Det er derfor valgt å ikke vise 3D-modeller i fagrapporten.

7.5 Usikkerhet

Konsekvensutredningen er på kommunedelplannivå, og grunnlagsmateriale, analysene og vurderingene er tilpasset denne målestokken. Usikkerheten vil bli mindre når detaljeringsgraden øker, men det ligger i arbeidet i de etterfølgende fasene. Det er ikke gjort feltbefaringer i hele planområdet.

Den største usikkerheten i konsekvensutredningen er knyttet til veianleggets endelige plassering og utforming. Eksempellinjene er resultatet av en prosess med gjentatte tverrfaglige gjennomganger der de ulike fagtemaene har gitt innspill til linjeforslagene som igjen er blitt bearbeidet videre. Justeringer under videre prosjektering av veianlegget kan likevel ha avgjørende betydning for hvor store konsekvensene for landskapsbildet vil kunne bli. Særlig er det knyttet usikkerhet til plassering og utforming av kryss.

7.5.1 Vurdering av usikkerhet hele strekningen

En rekke faktorer vil ha påvirkning på landskapsbildet, men usikkerheten er knyttet til i hvilken grad disse vil påvirke negativt (eller positivt). Under er en oppsummering av ulike situasjoner langs strekningen der valg av utforming og løsning vil avgjøre grad av påvirkning.

Linjeføring, horisontal- og vertikalgeometri

- å legge veien lavere i terrenget enkelte steder kan gjøre den mindre eksponert og gi mindre negativ påvirkning på landskapsbildet.
- at veien ligger høyt langs dalsider gir store inngrep i form av ensidige skjæringer og fyllinger, å unngå slike situasjoner vil gi mindre negativ effekt på landskapsbildet.
- der veilinja går i randen av et skogsområde er det fare for å berøre åpne kulturlandskap. En minimerer konflikt ved å justere veilinja for å gi buffersone mot kulturlandskapet.

Kryssing av vann, vassdrag, veier, kulturmiljø, osv.

- fylling i stedet for bru gir ytterligere forringelse av landskapsbildets verdi
- ved høye og eksponerte brukryssinger er utformingen ekstra avgjørende for landskapsbildet – kan bli et positivt landemerke eller et skjemmende inngrep
- kortere kryssinger av vassdrag, raviner, veier o.l. på tvers av terrenget – heller bru enn fylling
- små bruer og konstruksjoner kan bidra til å opprettholde naturlige retninger i landskapsbildet
- utforming av bru og plassering av brukar
- dersom myrer dreneres ut vil landskapskarakteren endres

Tunneler

- tunnel i stedet for tosidige fjellskjæringer vil redusere brudd og barriervirkning
- plassering og utforming av tunnelportaler og forskjæringer

Samle tyngre tekniske inngrep er en fordel, f.eks. med næringsområder og kraftlinjer
Istandsetting av nedlagte E18-arealer kan gi en miljøforbedring.

7.5.2 Vurdering av usikkerhet for delstrekningen Dørdal – Tvedestrand

Kryssing av kulturlandskap ved Holte i bru

Unngå eller innsnevre planområdet forbi verdifulle delområder, sikre at veilinja ikke vil berøre disse ved videre prosjektering i neste planfase:

- Hullvann
- Farsjø
- Sannidal kirkested
- Holtefjorden
- Vasstøvannet
- Eikelands verk
- Sønedeled
- Lunde

7.5.3 Vurdering av usikkerhet for delstrekningen Arendal – Grimstad

Skjermingstiltak

- forbi Arendal kirkegård, både av lokalvei og av E18.
- skjerming og buffersone mot bebyggelse og nærområder

Unngå eller innsnevre planområdet forbi verdifulle delområder, sikre at veilinja ikke vil berøre disse ved videre prosjektering i neste planfase:

- Arendal kirkegård (unngå!)
- Bjorbekk
- Nidelva
- Øyestad kirkested
- Temse (innsnevre)
- Fjære kirke
- Dømmesmoen
- Grimstad kirkegård

7.6 Konsekvenser i anleggsperioden

Følgende tiltak er ikke kjent på dette utredningsnivå/planstadiet og vil bli utredet nærmere i senere utredninger / planfaser:

- Anleggs- og riggområder
- Anleggsveier og nye lokalveier som ikke er koblet til kryssløsninger
- Nye driftsveier som skadereduserende tiltak for landbruket
- Massedeponier

Rigg- og driftsområder bør legges der det allerede er gjort inngrep slik at ubebygde områder ikke blir berørt.

Massehåndteringen skal i størst mulig grad skal skje lokalt langs linja.

Nye Veiers estetiske veileder beskriver utformingsprinsipper for massedeponier:

- a. Deponiene tilpasses omgivelsene og utformes slik at de framstår som en naturlig del av det omkringliggende landskapet.
- b. Ved utforming av deponier som ikke skal benyttes til bestemte formål, følges den naturlige landformen. Etablering av store flater unngås.
- c. All avrenning fra deponiene ivaretas.
- d. Eksisterende vegetasjon i deponienes randsone bevares slik at selve deponiet skjermes.
- e. Randsoner uten eksisterende vegetasjon etableres ut fra prinsippet om naturlig revegetering.
- f. For hurtig etablering av skog kan det vurderes å plante inn enkeltrær, såkalte ammeplanter, for å bedre den lokalklimaet.
- g. Geotekniske forhold skal alltid vurderes med tanke på områdestabilitet og krav til helning.

7.7 Skadereduserende tiltak

«Det kan dreie seg om linjeføring, utforming og plassering av kryss og konstruksjoner, terrengbearbeiding og vegetasjonsbehandling. En vil fokusere på skadereduserende tiltak ved inngrep i eller nærføring til verdifulle områder.» (Planprogrammet)

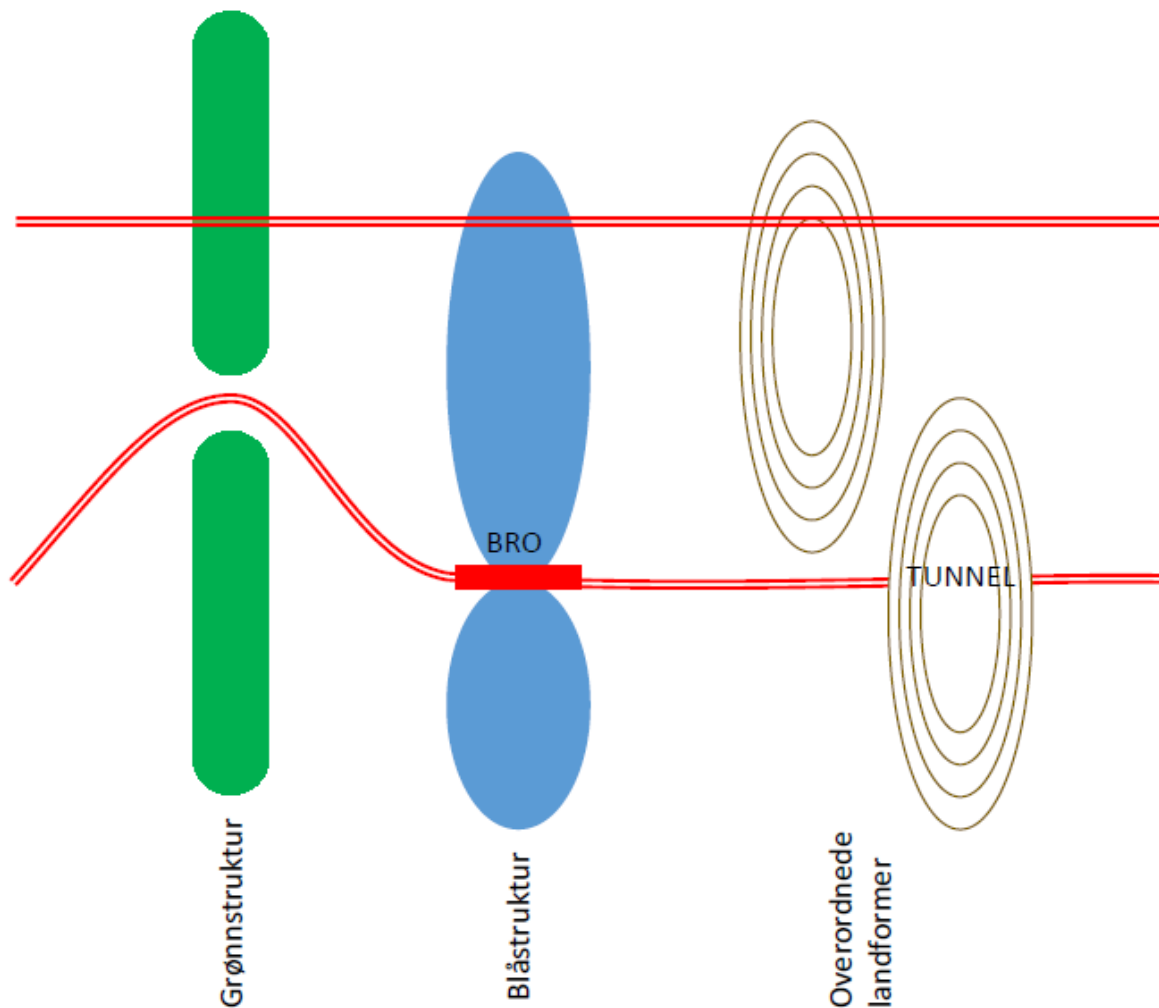
Dilemmaet i prosjektet er å plassere et storskala veianlegg gjennom et småkupert kollelandskap med liten eller middels skala. Nye Veiers estetiske veileder og Statens vegvesens «Vegen i landskapet» formulerer noen prinsipper for plassering av linjetraséen gjennom ulike landskapsrom og landskapstyper:

- Forankring i terreng: Finne terrengdrag med samme geometri, finne retninger i daldrag
- Forankring i vegetasjon
- Forankring i bebyggelsesmønster
- Holde avstand til elver, bekker og vann
- Ikke dominere i skala
- Ikke skjemmende terrenginngrep

I prosjektet er det knyttet usikkerhet til disse forholdene som påvirker landskapsbildet og som kan optimaliseres med skadereduserende tiltak:

- Linjeføring forbi verdifulle delområder
- Linjeføring i forhold til terrengtilpasning
- Brulengder og –utforming
- Tunneler; lengder og påhugg
- Kryssområder
- Omfang av terrenginngrep

- Fjellskjæringer høyde, lengde, eksponering
- Høye/bratte fyllinger – smale, men vanskelige å vegetere
- Vegetasjonsbruk, revegetering, massebehandling,
- Deponier

Figur 7-1: Prinsippskisse som viser hvordan veien, i plan, kan passere ulike formasjoner i landskapet. Den nederste linjen viser en veiføring der hensynet til veigeometri er avstemt i forhold til premisser gitt av området selv. (Kilde: Estetisk veileder for Nye Veier)

Justering av linjeføring

En videre optimalisering av veilinja, etter prinsippene vist i skissen over, kan minimalisere terrenginngrepene og redusere negative virkninger på landskapsbildet. God forankring i landskapet gjør at veien vil fremstå som et byggverk i harmoni med omkringliggende landskap. Justering av linjeføringen vil redusere situasjoner der veianlegget får uheldig fokus i landskapsbildet. Særlig fjellskjæring og –sprenging gir irreversible inngrep som kan skape sår i landskapet og virke skjæmmende. I tillegg kan store/bratte fyllinger være vanskelig å revegetere og gi dominerende effekt på omkringliggende områder. Fyllinger i vann og strandsoner bør unngås, også av hensyn til landskapsbildet.

Tunnel

Å legge veien i tunnel vil kunne skjerme nærområder, spare jomfruelig terreng, redusere terrenginngrep og unngå fysisk og visuell barrierevirkning. Løsmassetunnel krever inngrep langs og til siden for hele linja, men terrenget kan tilbakeføres over tunnelen når den er ferdigstøpt. Både dyrka mark, naturlig vegetasjon, lokalveier og andre anlegg kan da etableres over tunnelen.

Lengde, høyde og eksponering av forskjæringer (i fjell) vil være av betydning for landskapsbildet, da det kan skape sår i landskapet. Plassering av veilinja og tunnelpåhugg vil derfor være viktig. Strekingen har stedvis en del nakne bergkoller og fjellskrenter, og fjellskjæringer kan da passe bedre inn enn i mer frodige områder.

Bruer og konstruksjoner

Lengde, høyde, arkitektonisk eller landskapsarkitektonisk utforming, plassering og utforming av brukar, materialbruk. Det må vurderes for hvert tilfelle om brua skal ha et nedtonet uttrykk som underordner seg landskapet, eller om den skal bli et positivt blikkfang i samspill med omgivelsene.

Utforming av veiens sidearealer

Avrunding av fyllingsfot og skråninger

Vegetasjonsbruk

Tilplanting eller tilsåing av skråninger og fyllinger vil redusere de visuelle virkningene av veianlegget og tilpasse de til omgivelsene.

Massehåndtering og revegetering

Ta godt vare på toppdekke for å bevare jordas frøbank. Ved riktig håndtering av massene langs linja, vil jorda tilbakeføres i samme område og vegetasjonen blir reetablert med stedlige arter. Dette bidrar til å innlemme veianlegget i terrenget.

Langs deler av eksisterende E18 har store veiskråninger fått naturlig innvandring av kystlynghei. Kystlynghei er en truet naturtype som tradisjonelt har vært brukt til beite og vært skjøttet med lyngbrenning. Slått av veiskråningene holder kystlyngen i hevd, og bidrar til at de kunstig anlagte skråningene glir bedre inn i det omkringliggende naturlandskapet.

Dyrka mark

Reetablering av dyrka mark vil være viktig for berørte kulturlandskap og landskapsverdiene knyttet til disse.

Visuell skjerming

Veianlegget med trafikkens bevegelse kan være forstyrrende for landskapsbildet (i tillegg til støy, som ikke vurderes her). Forbi områder med store landskapsverdier, som kulturmiljøer, kirker og kirkegårder, vil en visuell skjerming redusere de negative konsekvensene for landskapsbildet. Det kan for eksempel være konstruerte skjermmer (som også skjermmer støy), voller, tilplantete vegetasjonsskjermer eller buffersoner av eksisterende vegetasjon.

Skogsdrift

Innenfor planområdet er det store arealer hvor det er et potensiale for skogsdrift. En bør vurdere å regulere skogsdriften slik at en sikrer buffersoner langs veien som skjermer eksponering av veien mot f.eks. boligfelt og friluftsområder.

8 Måloppnåelse

8.1 Måloppnåelse landskapsbilde

Arbeidet med konsekvensutredningen for tema landskapsbilde har identifisert og kartfestet landskapsverdier i plan- og influensområdet på et kommunedelplannivå.

I det tverrfaglige samarbeidet er det satt fokus på identifiserte landskapsverdier som er hensyntatt ved utforming av eksempellinjene. Prosessen har bidratt til å redusere belastning på delområder med store og svært store landskapsverdier.

9 Miljøoppfølging

9.1 Videre arbeid

Inneværende fase er en oversiktsplan hvor kunnskapsstatus må være god nok til å sikre beslutningsgrunnlag for valg av linje/korridor. Etter at linjevalg er avgjort vil det være nødvendig med videre miljøoppfølging, bl.a. ved at datagrunnlaget i konsekvensutredningen forsterkes for den valgte traséen. Følgende forhold vil være særlig viktig i det videre arbeidet med tema landskapsbilde på reguleringsplannivå:

- Supplerende befaringer og registreringer for vedtatt planområde
- Videre optimalisering av veilinje for bedre terrengtilpasning
- Estetisk oppfølgingsplan med grunnleggende landskapskonsept
- Vurdering av kryssplassering og -utforming
- Utstrekning av tunneler og bruer
- Massehåndtering, vegetasjonsbehandling og buffersoner
- Massedeponier plassering, utforming, funksjon, terrengtilpasning
- Anleggsveier, rigg- og driftsområder
- Visuelle skjermingstiltak
- Utforming av overvannshåndtering, rensedammer o.l.

9.2 Estetisk oppfølgingsplan

Nye Veiers estetiske veileder beskriver et arbeidsredskap, en estetisk oppfølgingsplan, som skal følge prosjektet gjennom alle faser.

Konsekvensutredningen vil identifisere muligheter og utfordringer som vil omtales i en estetisk oppfølgingsplan. En slik plan gir føringer for tiltakets utforming og videre prosjektering av veianlegget.

«Uavhengig av planfase og hvordan prosjektet er organisert skal rådgiver eller totalentreprenør utarbeide en estetisk oppfølgingsplan.

... Oppfølgingsplanen skal inneholde et grunnleggende landskapskonsept. Konseptet skal beskrive rådgiverens eller totalentreprenørens tverrfaglige strategi for å ivareta den europeiske landskapskonvensjonens mål for landskapsplanlegging, det vil si «sterke framtidsrettede tiltak som tar sikte på å forbedre, istandsette og skape landskap.» Konseptet skal både basere seg på denne veilederen og på konkrete problemstillinger i hvert enkelt prosjekt.

... Oppfølgingsplanen skal vise hvor identifiserte landskapsverdier (ikke-prissatte konsekvenser) er lokalisert og hvordan disse kan innarbeides i prinsipper for utformingen.»

10 Kilder

Skriftlige kilder:

Nye Veier, 2018: *Estetisk veileder for Nye Veier*. Nye Veier, 15.02.2018

Statens vegvesen. *Konsekvensanalyser Håndbok V712*. s.l. : Statens vegvesen, 2018.

Klima- og miljødepartementet. *Rundskriv T-2/16. Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis*. . 2017.

Puschmann, Oskar. 2005: "Nasjonalt referansesystem for landskap. Beskrivelse av Norges 45 landskapsregioner." NIJOSrapport 10/2005. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, Ås. Side 26-29.

O. Puschmann, 2001: «Landskapstyper langs kysten av Aust-Agder», NIJOS rapport 2/2001

Jernbaneverket, 2010: «Grenlandsbanen – Gjerstad Kommune Miljøkonsekvensanalyse, ikke- prissatte konsekvenser»

Databaser - kartdata:

NIBIO – landskapsregioner og underregioner

NIBIO – kystlandskap i Aust-Agder

Fylkesmannen i Agder – ATP areal og transportplan

Arendal kommune www.arendalskart.no

NVE, Verneplan for vassdrag:

- Bamble-Solum-Drangedal
verneplan-for-vassdrag/telemark/017-1-Bamble-Solum-Drangedal/
- Kjøllbrønnselva
verneplan-for-vassdrag/telemark/017-2-Kjolbronnseelva/
- Gjerstadvassdraget
verneplan-for-vassdrag/aust-agder/018-2-gjerstadvassdraget/
- Vegårdsvassdraget
verneplan-for-vassdrag/aust-agder/018-5-Vegarsvassdraget/
- Lilleelva
verneplan-for-vassdrag/aust-agder/019-2-Lilleelva/

Naturbase – Kulturlandskap, INON www.naturbase.no

NGU Løsmasser

Artsdatabanken, Natur i Norge, Landskap

<https://www.artsdatabanken.no/Pages/10>

Google street view

Google Earth